

महाराष्ट्रची संक्षिप्त सांख्यिकी
२००४

**HANDBOOK OF BASIC STATISTICS
OF MAHARASHTRA STATE
2004**

सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
DIRECTORATE OF ECONOMICS & STATISTICS,
GOVERNMENT OF MAHARASHTRA, MUMBAI

Website - <http://des.maharashtra.gov.in>

महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी

२००४

**HANDBOOK OF BASIC STATISTICS
OF MAHARASHTRA STATE**

2004

किंमत:- ४०८/-
Price:- 408/-

अर्थ व सांख्यिकी संचालक
महाराष्ट्र शासन, मुंबई

The Director of Economics and Statistics
Government of Maharashtra, Mumbai

प्रस्तावना

‘महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी’ ही पुस्तिका २००४ या संदर्भवर्षासाठी तयार करण्यात आली असून या मालिकेतील हा चव्वेचाळिसावा अंक आहे. महाराष्ट्र राज्यासंबंधी विविध सामाजिक व आर्थिक विषयांवरील उपलब्ध असलेली अद्ययावत आकडेवारी थोडक्यात सादर करणे हा या पुस्तिकेचा मुख्य उद्देश आहे. अद्ययावत माहिती देण्याच्या प्रयत्नांमुळे पुस्तिकेत काही ठिकाणी अस्थायी आकडेवारी देण्यात आली आहे.

२. या प्रकाशनातील सुरुवातीच्या तक्त्यांत महाराष्ट्र राज्य व भारत यांची सामाजिक व आर्थिक बाबींची तुलनात्मक माहिती देण्यात आली आहे व शेवटच्या तक्त्यांत राज्याच्या सामाजिक व आर्थिक प्रगतीबाबतच्या काही निवडक निर्देशकांचे कल समाविष्ट करण्यात आले आहेत.

३. ही पुस्तिका तयार करण्याच्या कामी राज्य शासनाचे व भारत सरकारचे विविध विभाग, तसेच निमसरकारी संस्था यांचे जे सहकार्य मिळाले, त्याबद्दल आभारी आहे.

४. ही पुस्तिका महाराष्ट्राच्या माहितीकरिता संदर्भ म्हणून उपयुक्त होईल अशी आशा आहे.

मुंबई,

दिनांक : मे, २००७

द.रा.भोसले

अर्थ व सांख्यिकी संचालक

मुंबई

PREFACE

This issue of 'Handbook of Basic Statistics of Maharashtra State' for the year 2004 is the 44th in the series. The main object of this booklet is to present up-to-date statistical data on various socio-economic aspects of State Economy in a concise form. In attempting to give up-to-date information, provisional figures have been presented in respect of some items in this issue.

2. For comparison of the socio-economic aspects of the State with those of India, the relevant data for India have also been simultaneously depicted in the tables prior to the main tables. Data on the trends of some selected socio-economic indicators are presented at the end of this booklet.

3. The co-operation extended by various departments of the State Government, Central Government and autonomous organisations in bringing out this publication is gratefully acknowledged.

4. The booklet, it is hoped, will be useful as a ready reference.

Mumbai,
Dated : May, 2007

D.R. BHOSALE
Director of Economics and Statistics,
Mumbai

महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी २००४
HANDBOOK OF BASIC STATISTICS OF MAHARASHTRA STATE
2004

(वर्ष ४४)

अनुक्रमणिका/CONTENTS

[Vol. XLIIII]

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
प्रस्तावना		Preface
दृष्टिक्षेपात महाराष्ट्र राज्य —		Maharashtra State at a glance —
(I) सामान्य माहिती	1	General information
(II) भारताशी तुलना	2	Comparison with India
1. हवामान		<i>Climate</i>
1.1. निवडक केंद्रांतील कमाल व किमान तापमान, पावसाचे दिवस आणि वार्षिक पाऊस	10	Maximum and minimum temperture, rainy days and annual rainfall at selected centres
2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या		<i>Area and Population</i>
2.1. पुरुष, स्त्रिया व कुटुंबे यांची जिल्हावार संख्या	12	Districtwise number of males, females and households
2.2. जिल्हावार ग्रामीण व नागरी लोकसंख्या	14	Districtwise rural and urban population
2.3. जिल्हावार क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्येची घनता	16	Districtwise area and density
2.4. जिल्हावार साक्षरतेचे प्रमाण (टक्के)	18	Districtwise percentage of literacy
2.5. १९०१ पासून लोकसंख्येतील दशवार्षिक बदल	20	Decadal variation in population since 1901
2.6. नगरांच्या लोकसंख्या-गटानुसार नागरी लोकसंख्या	21	Urban population by population size-class of towns
2.7. घरती असलेल्या खेड्यांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण	22	Classification of inhabited villages according to population
2.8. एक लाख किंवा अधिक लोकसंख्या असलेली शहरे/शहर संकुले	28	Cities/Urban Agglomerations with population of 1,00,000 or above
2.9. काम करणाऱ्यांचे व न करणाऱ्यांचे वर्गीकरण	31	Classification of workers and non-workers
2.10. काम न करणाऱ्या व्यक्तींचे कार्यप्रकारानुसार वर्गीकरण	32	Classification of persons not at work by type of activity
2.11. अनुसूचित जाती आणि जमाती यांची लोकसंख्या	34	Population of scheduled castes and scheduled tribes
2.12. महाराष्ट्र राज्यातील अपंगांची प्रकारानुसार संख्या	36	Disabled population in Maharashtra State by type of disability
2.13. वयोगटानुसार लोकसंख्या	38	Population according to age groups

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
2.14 धर्मानुसार लोकसंख्या	40	Population by religion
2.15 २०२६ पर्यंतची वार्षिक अंदाजित लोकसंख्या	41	Annual estimates of population upto 2026
2.16 स्थलांतराच्या कारणानुसार स्थलांतरित स्त्री-पुरुष	42	Migrants by sex and reason for migration
2.17 पूर्वीच्या राहण्याच्या ठिकाणानुसार स्थलांतरित स्त्री-पुरुष	43	Migrants by sex and place of last residence
2.18 कुटुंबे व त्यांतील व्यक्तींची बोलण्याच्या प्रमुख भाषेनुसार संख्या	47	Households and household population by languages mainly spoken
3. शेती		
3.1 जमिनीचा वापर	48	Land utilisation
3.2 जिल्हावार लागवडीलायक क्षेत्र आणि लागवड केलेले क्षेत्र	49	Districtwise culturable area and cultivated area
3.3 प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र आणि त्यांचे उत्पादन	51	Area and out-turn of principal crops
3.4 जिल्हावार प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र व त्यांचे उत्पादन	52	Districtwise area and out-turn of principal crops
3.5 प्रमुख पिकांच्या उत्पादनांचे निर्देशांक	60	Index numbers of production of principal crops
3.6 मृदू संधारण, जमीन सुधारणा इत्यादी योजनांखालील प्रगती	62	Progress under soil conservation and land development, etc.
3.7 रासायनिक खतांचे वाटप	63	Distribution of chemical fertilisers
3.8 शेतीची अवजारे	64	Agricultural implements
3.9 वीज, पुरवठा केलेले शेतीपंप	65	Agricultural pumps energised
3.10 महाराष्ट्रातील एकूण वहित धारण जमिनी, त्यांचे क्षेत्र व सरासरी क्षेत्र	67	Number, area and average size of operational holdings in Maharashtra
3.11 पूर्ण झालेले पाटबंधारे प्रकल्प, त्यांची निर्मित सिंचनक्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र	68	Irrigated projects completed, irrigation potential created and actual irrigated area
3.12 शासनाचे कार्यान्वित झालेले जलविद्युत् प्रकल्प	69	Government hydro-electrical projects commissioned
4. पशुसंवर्धन		
Animal Husbandry		
4.1 पशुधन	70	Livestock population
4.2 जिल्हावार पशुधन	74	Districtwise livestock population
4.3 पशुसंवर्धनासंबंधीची संकीर्ण माहिती	76	Miscellaneous statistics relating to animal husbandry
4.4 शासकीय व सहकारी क्षेत्रांतील दुग्ध शाळांमार्फत झालेले दुग्धाचे संकलन व वितरण	78	Collection and distribution of milk by dairies in Government and Co-operative sectors
4.5 दुग्धजन्य पदार्थांची उत्पादने व दुग्ध शीतकरण केंद्रे	79	Milk products and milk chilling centres

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
5. मत्स्यव्यवसाय		Fisheries
5.1. विविध खारवण आवारांत झालेली माशांची आवक, खारवण्यासाठी झालेला मिठाचा वापर आणि खारवलेले मासे	80	Quantity of fish brought for curing, salt issued and fish cured
5.2. मत्स्यव्यवसायासंबंधीची संकीर्ण माहिती	81	Miscellaneous statistics relating to fisheries
5.3. मासळीच्या प्रकारानुसार सागरी मत्स्योत्पादन	83	Varietywise marine fish production
5.4. मत्स्योत्पादनाचा वापर (सागरी व भूजल)	85	Disposition of fish catch (Marine and inland)
6. वने		Forests
6.1. वनव्याप्त क्षेत्रांचे वर्गीकरण	86	Classification of forest areas
6.2. मुख्य आणि गौण वनोत्पादन	87	Major and minor forest produce
7. उद्योग आणि खाणकाम		Industry and Mining
7.1. चालू कारखान्यांचे कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गीकरण	88	Classification of working factories according to working strength
7.2. उद्योगांच्या प्रमुख गटानुसार कारखान्यांची व त्यांतील कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या	89	No of factories and average daily employment there in according to major groups of industries
7.3. जिल्हावार चालू कारखाने आणि त्यांतील कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या	91	Districtwise No.of working factories and average daily No. of workers
7.4. उद्योग गटानुसार उत्पादक भांडवल, उत्पादन आणि मूल्यवृद्धी	93	Productive capital, output and value added according to Industry Groups
7.5. सुती कापड गिरण्यांतील सरासरी गैरहजेरी (टक्के)	95	Average percentage of absenteeism in the cotton textile industry
7.6. औद्योगिक विवाद	96	Industrial disputes
7.7. कापड उद्योगाची माहिती (गिरणी विभाग)	97	Working of cotton textile industry (Mill sector)
7.8. खनिज उत्पादन	98	Mineral production
7.9. औद्योगिक उत्पादन	99	Industrial production
8. बीज		Electricity
8.1. विजेची स्थापित क्षमता, उत्पादन आणि वापर	100	Installed capacity, generation and consumption of electricity
8.2. विद्युतीकरण झालेल्या नगरांची व खेड्यांची संख्या	101	No. of Towns and villages electrified

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
9. संयुक्त भांडवली संस्था		Joint Stock Companies
9.1. ३१ मार्च २००४ रोजी चालू असलेल्या संयुक्त भांडवली संस्था	103	Number of joint stock companies as on 31st March 2004
10. बँका		Banks
10.1. बँक कार्यालये असलेल्या ठिकाणांची व बँक कार्यालयांची जिल्हावार संख्या	105	Districtwise no. of places having banking offices & number of banking offices
11. सहकार		Co-operation
11.1. संस्था, समासंघी संख्या, खेळते भांडवल, कर्जाऊ दिलेल्या रकमा आणि मालाचा उलाढाल	107	Societies, membership, working capital, advances and turnover
12. परिवहन आणि दळणवळण		Transport and Communications
12.1. रस्त्यांचे प्रकार व पृष्ठभागानुसार रस्त्यांची लांबी	108	Road length according to types of road and surface
12.2. महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची वाहतूकविषयक आकडेवारी	109	Operational statistics of Maharashtra State Road Transport Corporation
12.3. वापरात असलेली मोटार वाहने	110	Motor vehicles in operation
12.4. परिवहनाची व इतर वाहने	111	Transport and non-transport vehicle
12.5. वाहन चालकांचे व्यावसायिक व बिगर-व्यावसायिक परवाने	112	Professional and non-professional driving licences
12.6. लोहमार्गाची लांबी	113	Railway route length
12.7. डाक कार्यालये व तार कार्यालयांची संख्या	114	Number of post offices and telegraph offices
13. जहाज वाहतूक		Shipping
13.1. मुंबई बंदरात प्रवेश केलेल्या जहाजांची संख्या व वजन	115	Number and tonnage of vessels entered in Mumbai Port
13.2. मुंबई बंदरामध्ये गोद्या आणि बंदरे येथून हाताळलेला माल	116	Cargo handled at the docks and Port in Mumbai Port
13.3. निवडक गोंग बंदरांतून हाताळलेला (आयात व निर्यात) माल	117	Cargo (imports and exports) handled at the selected minor ports
13.4. गोंग बंदरांतून होणारी प्रवासी वाहतूक	118	Passenger traffic at the minor ports
14. देशांतर्गत व्यापार		Inland Trade
14.1. महाराष्ट्राचा देशातील इतर राज्यांशी झालेला व्यापार	119	Inland Trade of Maharashtra

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
15. शिक्षण		Education
15.1. शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्थांचे व विद्यार्थ्यांचे वर्गीकरण	121	Institutions and enrolment by type of education
15.2. जिल्हावार प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण	124	Districtwise primary and secondary education
15.3. शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांची संख्या व प्रशिक्षणार्थींच्या प्रशिक्षणार्थींच्या मंजूर जागा	126	Number of Government and Non-Government industrial training institutions and seats sanctioned
15.4. शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांच्या अंतिम परीक्षांचे निकाल	127	Results of the final examinations of Government and non-Government Industrial Training Institutes (I.T.I.s)
15.5. शिकाऊ उमेदवारांची वर्गवारी	128	Classification of apprentice trainees
15.6. माध्यमिक व उच्चमाध्यमिक तांत्रिक शाळा व विद्यार्थी संख्या	129	Secondary and higher secondary technical schools and students
15.7. तांत्रिक आणि व्यवसाय अभ्यासक्रम प्रकारानुसार संस्था व त्यांतील प्रवेशक्षमता	130	Technical and vocational institutes according to type of syllabus and their intake capacity
15.8. प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम शिकविणाऱ्या शासकीय व अशासकीय संस्था व त्यांतील विद्यार्थ्यांची प्रवेशक्षमता	132	Number of Government and non-Government institutions teaching certificate course and their intake capacity
16. जीवनविषयक आकडेवारी		Vital Statistics
16.1. निरनिराळ्या पद्धतीनुसार कुटुंब नियोजन करणाऱ्यांची जिल्हावार संख्या	134	Districtwise number of persons using various family planning methods
16.2. नमुना नोंदणी पद्धतीने काढलेले जन्म, मृत्यू व बालमृत्यू दर	136	Birth, Death and Infant Mortality Rates by Sample Registration System
16.3. महाराष्ट्र राज्यातील उपलब्ध वैद्यकीय सुविधा	137	Medical facilities available
17. पोलीस आणि गुन्हे		Police and Crimes
17.1. पोलीस स्टेशने आणि पोलिसांची संख्या	138	Police stations and police force
17.2. इंडियन पिनल कोडवरील झालेले दखलपत्र गुन्हे (गुन्हांचे प्रयत्न धरून)	139	Cognizable offences (including attempts) under Indian Penal Code
18. कारागृहे		Prisons
18.1. कारागृहांची व कैद्यांची संख्या	140	Number of prisons and convicts

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
19. घरबांधणी		Housing
19.1. घरांची वापरानुसार केलेली वर्गवारी	141	Classification of houses according to use
19.2. वापरातील खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण	143	Classification of households according to rooms occupied
19.3(A) राहत्या घराच्या छप्पासाठी वापरलेल्या प्रमुख साधनांनुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण	144	Classification of households by predominant material of roof of house occupied
19.3(B) राहत्या घराच्या भिंतीसाठी वापरलेल्या प्रमुख साधनांनुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण	144	Classification of households by predominant material of walls of house occupied
19.4. बेघर व संस्थांत राहणारे लोक	146	Houseless and institutional population
19.5. खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबांची संख्या	148	Households by number of rooms occupied
20. स्थानिक स्वराज्य संस्था		Local Bodies
20.1. ग्रामपंचायतीची व्याप्ती, स्वनिर्मित उत्पन्न आणि खर्च	152	Coverage, self-raised income and expenditure of Village Panchayats
20.2. नगरपरिषदांबाबत माहिती	153	Constitution of Municipal Councils
20.3. महानगरपालिकांबाबत माहिती	155	Constitution of Municipal Corporations
20.4. नगरपरिषदांचे व महानगरपालिकांचे उत्पन्न व खर्च	156	Income and expenditure of Municipal Councils and Municipal Corporations
20.5. जिल्हा परिषदांचे उत्पन्न आणि खर्च	158	Income & expenditure of Zilla Parishads
20.6. स्थानिक संस्थांची प्रकारानुसार संख्या	160	Local Bodies by types
21. सार्वत्रिक निवडणुका		General Elections
21.1. सार्वत्रिक निवडणुकांचे निकाल	161	Results of general elections
21.2. उमेदवारांचे पक्ष संलग्नतेनुसार वर्गीकरण	162	Candidates according to party affiliations
22. किंमत निर्देशांक		Price Indices
22.1. अखिल भारतीय धाऊक किंमतीचे निर्देशांक (नवीन मालिका)	163	All India wholesale price index numbers (New Series)
22.2. कामगारांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक (नवीन मालिका)	164	Consumer price index numbers for working class (New Series)
22.3. महाराष्ट्रातील ग्रामीण भागातील निवडक जीवनावश्यक वस्तूंच्या ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	166	Consumer price index numbers for selected essential items for rural Maharashtra
22.4. महाराष्ट्रातील नागरी भागातील निवडक जीवनावश्यक वस्तूंच्या ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	167	Consumer price index numbers for selected essential items for urban Maharashtra

विषय	पृष्ठ Page	Subject
22.5. निवडक केंद्रांमधील नागरी श्रमिकेतर कर्मचाऱ्यांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	168	Consumer price index numbers for urban non-manual employees at selected centers
22.6. महाराष्ट्रातील शेतमजुरांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	169	Consumer price index numbers for agricultural labourers in Maharashtra
23. रोजगार		Employment
23.1. काम करणाऱ्यांचे (शेतीव्यतिरिक्त) औद्योगिक गटानुसार वर्गीकरण	170	Industrial classification of persons at work (other than cultivators)
23.2. काम करणाऱ्यांचे (शेतीव्यतिरिक्त) व्यवसायानुसार वर्गीकरण	171	Occupational classification of persons at work (other than cultivators)
23.3. रोजगार व स्वयंरोजगार मार्गदर्शन केंद्रांसंबंधित माहिती	172	Employment and Self-employment guidance centre statistics
23.4. राज्य शासकीय व निमशासकीय कर्मचारी	173	State Government and Semi Government employees
23.5. श्रेणी व सामाजिक गटानुसार राज्य शासकीय व निमशासकीय कर्मचारी	175	Class and Social groupwise State Government and Semi Government employees
23.6. सार्वजनिक क्षेत्रातील रोजगार	176	Employment in public sector
23.7. दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियमाखाली नोंदलेल्या संस्थांतील रोजगार	178	Employment under Shops and Commercial Establishments Act.
23.8. रोजगार हमी योजने खाली घेण्यात आलेली प्रकारानुसार कामे व यावरील खर्च	179	Categorywise number of works and expenditure incurred thereon under the Employment Guarantee Scheme
24. छापखाने व प्रकाशने		Presses and Publications
24.1. छापखाने, वर्तमानपत्रे, पुस्तके आणि नियतकालिके	180	Printing presses, newspapers, books and periodicals
25. वार्षिक योजना		Annual Plans
25.1. महाराष्ट्राची नववी पंचवार्षिक योजना - वर्षानिहाय व उप क्षेत्र निहाय सुधारित नियतव्यय आणि खर्च	182	Ninth Five-Year Plan of Maharashtra Yearwise and sub-sectionwise outlay and expenditure
26. राज्य वित्त		State Finance
26.1. राज्याची महसुली जमा	184	Revenue receipts of the State
26.2. महसुली लेखावरील खर्च	189	Expenditure on revenue account
26.3. राज्याच्या अर्थसंकल्पाचे पृथःकरण	200	Analysis of State Government Budget

विषय	पृष्ठ Page	Subject
27. राज्य उत्पन्न		State Income
27.1. चालू आणि स्थिर किंमतीनुसार राज्य उत्पन्न	202	State income at current and constant prices
28. संकीर्ण		Miscellaneous
28.1. नियंत्रित बाजारपेठा	204	Regulated markets
28.2. महाराष्ट्रातील विम्याची माहिती	208	Insurance in Maharashtra
28.3. पर्यटन विभागाने मान्यता दिलेल्या हॉटेलांची संख्या	209	Number of hotels approved by the Tourism Department
28.4. हवाईमार्ग मुंबईस उतरणारे परदेशी पर्यटक	210	Foreign tourists disembarking at Mumbai by air
28.5. कच्च्या (क्रूड) तेलाचे उत्पादन	211	Production of crude oil
28.6. नैसर्गिक वायूचे साठे, एकूण उत्पादन व वापर	212	Reserves, gross production and utilisation of natural gas
28.7. द्रवीकृत पेट्रोलियम वायूचे घरगुती ग्राहक	213	LPG domestic customers
29. निवडक निर्देशांकांचा कल		Trends in selected indicators
29.1. शेती	214	Agriculture
29.2. पशुधन व कुक्कुट	215	Livestock and poultry
29.3. उद्योग आणि खानिकाम	220	Industry and mining
29.4. वीज	220	Electricity
29.5. सहकार	222	Co-operation
29.6. परिवहन आणि दळणव्यवस्था	224	Transport and communications
29.7. शिक्षण	224	Education
29.8. अखिल भारतीय घाऊक किमतीचे निर्देशांक (नवीन मालिका)	226	All India wholesale price index numbers (New Series)
29.9. कामगारांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक (नवीन मालिका)	228	Consumer price index numbers for working class (New Series)
29.10. राज्य उत्पन्न ((सुधारित मालिका))	230	State Income (Revised Series)

दृष्टिक्षेपात महाराष्ट्र/MAHARASHTRA AT A GLANCE

(1) सामान्य माहिती/GENERAL INFORMATION

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	माहिती Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	भांगोलिक स्थान-		Location—
	उत्तर अक्षांश ..	15.45 to 22.0	North latitude (degrees)
	पूर्व रेखांश ..	72.45 to 80.45	East longitude (degrees)
2	विभाग ..	6	Number of Divisions
3	जिल्हे ..	35	Number of Districts
4	तालुके ..	353	Number of Talukas
5	नगरे † ..	378	Number of Towns †
5.1	शहर संकुले †	15	Urban agglomerations †
6	एक लाख लोकसंख्येपेक्षा अधिक लोकसंख्या असलेली शहरे (अनुक्रमांक ५ मध्ये दर्शविलेल्या नगरांपैकी) †	40	Number of cities having population more than one lakh (out of the towns against Serial No. 5) †
7	खेडी-- (२००१)	43,711	Number of Villages
	वंस्ती असलेली ..	41,095	Inhabited
	वस्ती नसलेली ..	2,616	Un-inhabited
8	क्षेत्रफळ (चौ.किलोमीटर)	3,07,713	Area (in Square Kilometers)
9	समुद्र किनाऱ्याची लांबी (किलोमीटर)	720	Length of the Coast-Line (Kilometres)

टीप-- (१) अनुक्रमांक ८ ह्या बाबीची माहिती सर्व्हेअर जनरल, भारत सरकार, यांच्यानुसार आहे

(२) † २००१ जनगणनेवर आधारित

(३) † शहर संकुल-ह्यात एखादे शहर व त्याच्या आसपासचा नागरी विभाग किंवा दोन किंवा अधिक जवळजवळ असलेली शहरे व त्यांना लागून असलेला आसपासचा नागरी विभाग अशा प्रकारचा संपूर्ण नागरी टापू ह्याचा समावेश आहे

Information against item 8 is according to Surveyor General, Government of India

†2001 Population Census

†Urban agglomeration is a continuous urban spread constituting a town and the adjoining urban outgrowth or two or more physically continuous towns together with the continuous well recognised urban outgrowth, if any, of such towns

(II) भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA

अनु- क्रमांक Serial No.	नाम	परिमाण	महाराष्ट्र Maha- rashtra	भारत India	महाराष्ट्राची भारताशी तुलना (टक्के) Comparison of Maharashtra with India (Percentage)	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
	लोकसंख्या (२००१ ची जनगणना)						POPULATION (2001 Census)
1.1	(अ) ग्रामीण लोकसंख्या ..	हजारात ..	55,778	7,42,491	7.5	Thousand	(a) Rural population
	(आ) ग्रामीण लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	टक्के	57.57	72.18	...	Percentage	(b) Percentage of rural population to total population
1.2	(अ) नागरी लोकसंख्या ..	हजारात ..	41,101	2,86,120	14.3	Thousand	(a) Urban population
	(आ) नागरी लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	हजारात	42.43	27.82	...	Percentage	(b) Percentage of urban population to total population
1.3	(अ) एकूण कुटुंबांची संख्या ..	हजारात ..	19,577	1,93,580	10.1	Thousand	(a) Number of households
	(१) ग्रामीण ..	" ..	11,174	1,37,747	8.11	Do.	(i) Rural
	(२) नागरी ..	" ..	8,408	55,833	15.05	Do.	(ii) Urban
1.4	(अ) एकूण लोकसंख्या ..	" ..	96,879	10,28,610	9.4	Do.	(a) Total population
	(१) पुरुष ..	" ..	50,401	5,32,157	9.5	Do.	(i) Males
	(२) स्त्रिया ..	" ..	46,478	4,96,454	9.4	Do.	(ii) Females
1.5	अनुसूचित जाती						Scheduled castes
	(अ) एकूण लोकसंख्या ..	" ..	9,882	1,66,636	5.9	Thousand	(a) Total population
	(आ) एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	टक्के	10.2	16.2	...	Percentage	(b) Percentage to total population
1.6	अनुसूचित जमाती						Scheduled tribes
	(अ) एकूण लोकसंख्या ..	हजारात ..	8,577	84,326	10.2	Thousand	(a) Total population
	(आ) एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	टक्के	8.9	8.2	...	Percentage	(b) Percentage to total population
1.7	(अ) एकूण मुख्यतः काम करणारे ..	हजारात ..	3,474	3,13,005	11.1	Thousand	(a) Total main workers
	(आ) एकूण मुख्यतः काम	टक्के	35.9	30.4	...	Percentage	(b) Percentage of total

	करणाऱ्यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण					main workers to total population
1.8	(अ) सीमांतिक काम करणारे	हजारांत	6,425	89,230	7.2	Thousand (a) Marginal workers
	(आ) सीमांतिक काम करणाऱ्यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	टक्के	6.6	8.8	...	Percentage (b) Percentage of marginal workers to total population
1.9	(अ) एकूण काम न करणारे	हजारांत	55,705	6,26,376	8.9	Thousand (a) Total non-workers
	(आ) एकूण काम न करणाऱ्यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	टक्के	57.5	60.8	...	Percentage (b) Percentage of total non-workers to total population
1.10	लोकसंख्येची घनता	दर चौरस कि.मी. मागे लोकसंख्या	315	324	...	Persons per sq. km. Density of population
1.11	साक्षरतेचे प्रमाण					Literacy percentage—
	(१) पुरुष	टक्के	85.97	75.26	...	Percentage (i) Males
	(२) स्त्रिया	टक्के	67.03	53.67	...	Do. (ii) Females
	(३) एकूण	टक्के	76.88	64.83	...	Do. (iii) Persons
1.12	स्त्री-पुरुष प्रमाण	दर १,००० पुरुषांमागे स्त्रियांची संख्या	922	933	...	Females per 1,000 males. Sex ratio
1.13	१९९१-०१ मध्ये झालेली लोकसंख्येतील शेकडा वाढ	टक्के	22.73	22.66	...	Percentage Percentage growth of population during 1991-01

टिप - * नैसर्गिक आपत्तीमुळे जनगणना घेणे शक्य न झालेल्या गुजरात (संपूर्ण कच्छ जिल्हा, राजकोट जिल्ह्यातील मोर्ची, मलिया-मियाना आणि वंकानेर तालुके, जामनगर जिल्ह्यातील जोडिया तालुका) व हिमाचल प्रदेश (किन्नोर जिल्हा) या राज्यातील आपत्तीग्रस्त प्रदेशाची अंदाजित लोकसंख्या धरून.
पाकिस्तान व चीन यांनी जम्मू व काश्मीरमधील बेकायदेशीरपणे व्याप्त केलेल्या प्रदेशाचे क्षेत्रफळ व लोकसंख्या वगळून.
+ गुजरात व हिमाचल प्रदेशातील नैसर्गिक आपत्तीग्रस्त भागातील एकूण लोकसंख्या व साक्षर लोकसंख्या वगळून.
\$ मणिपूर राज्यातील सेनापती जिल्ह्यातील मायोमारम, पाओमाटा आणि पुरल उप विभाग वगळून.

Note - *Including the estimated population of area attacked by natural calamities of Gujarat (Kuchch District, Morvi, Maliya- Miyana and Wankaner talukas of Rajkot district, Jodiya taluka of Jamnagar) and Himachal Pradesh (Kinnor Taluka) where census could not be conducted.
Excluding the area and population of the territory of Jammu & Kashmir illegally occupied by Pakistan and China.
+ Excluding total population and Literates of the areas of Gujarat and Himachal Pradesh affected by natural calamities.
\$ Excluding Maomaram, Paomata and Purul Sub-division of Senapati of Manipur.

(II) भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)	
शेती							AGRICULTURE	
प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र (२००१-०२, २००२-०३ व २००३-०४ या वर्षांची सरासरी)							Area under principal crops (Average for years 2001-02, 2002-03 and 2003-04)	
2.1	तांदूळ	.. हजार हेक्टर	1,525	42,530	3.6	Thou-hect.	Rice	
2.2	गहू	.. "	734	25,940	2.8	Do.	Wheat	
2.3	ज्वारी	.. "	4,794	9,497	50.5	Do.	Jowar	
2.4	बाजरी	.. "	1,424	9,173	15.5	Do.	Bajri	
2.5	एकूण तृणधान्ये	.. "	9,070	97,337	9.9	Do.	All cereals	
2.6	एकूण कडधान्ये	.. "	3,454	21,982	15.7	Do.	All pulses	
2.7	एकूण अन्नधान्ये	.. "	12,527	1,19,507	10.5	Do.	All foodgrains	
2.8	भुईमूग	.. "	413	6,070	6.8	Do.	Groundnut	
2.9	ऊस (तो)	.. "	559	N.A.	N.A.	Do.	Sugarcane (H)	
2.10	कापूस	.. "	2,889	8,147	35.5	Do.	Cotton	
प्रमुख पिकांचे उत्पादन (२००१-०२, २००२-०३ व २००३-०४ या वर्षांची सरासरी)							Outturn of principal crops (Average for years 2001-02, 2002-03 and 2003-04)	
2.11	तांदूळ	.. हजार टन	2,446	84,492	2.9	Thousand tonnes	Rice	
2.12	गहू	.. "	946	70,211	1.3	Do.	Wheat	
2.13	ज्वारी	.. "	3,560	7,242	49.2	Do.	Jowar	
2.14	बाजरी	.. "	958	8,374	11.4	Do.	Bajri	
2.15	एकूण तृणधान्ये	.. "	8,813	1,87,215	4.7	Do.	All cereals	
2.16	एकूण कडधान्ये	.. "	1,961	13,144	14.9	Do.	All pulses	
2.17	एकूण अन्नधान्ये	.. "	10,774	2,00,359	5.4	Do.	All foodgrains	

2.18	भूईमृग	हजार टन	461	6,444	7.2	Thousand tonnes	Groundnut	
2.19	ऊस (कांड्यांत)	"	38,246	2,73,966	14.0	Do.	Sugarcane (cane)	
2.20	कापूस (रुई)	"	402	10,829	4.3	Do.	Cotton (lint)	
3 पशुसंवर्धन							ANIMAL HUSBANDRY	
पशुगणना, २००३ *							Livestock Census, 2003 *	
3.1	एकूण पशुधन	हजारात	36,504	4,85,002	7.4	Thousand	Total livestock	
3.2	एकूण गाई - बैल	"	16,033	1,85,181	8.7	Do.	Total cattle	
3.3	गाई - बैल	"					Cattle—	
	(१) तीन वर्षावरील बैल	"	6,367	N.A.	...	Do.	(i) Males over 3 years	
	(२) तीन वर्षावरील गाई	"	5,005	N.A.	...	Do.	(ii) Females over 3 years	
3.4	एकूण म्हशी - रेडे	"	6,145	97,922	6.8	Do.	Total buffaloes	
3.5	म्हशी - रेडे --	"					Buffaloes—	
	(१) तीन वर्षावरील रेडे	"	270	N.A.	...	Do.	(i) Males over 3 years	
	(२) तीन वर्षावरील म्हशी	"	3,652	N.A.	...	Do.	(ii) Females over 3 years	
3.6	एकूण मेंढरे व शेळ्या	"	13,778	1,85,827	7.4	Do.	Total sheep and goats	
3.7	एकूण घोडे व शिंगरे	"	40	751	5.8	Do.	Total horses and ponies	
3.8	इतर पशुधन	"	508	15,321	3.3	Do.	Other livestock	
3.9	कोंबड्या, बदके वगैरे	"	37,968	4,89,012	7.8	Do.	Total poultry	
3.10	व्हील्ड ट्रॅक्टर	"	104	2361	4.4	Do.	Wheeld tractors	
3.11	सिंचनाकरिता वापरलेली ऑईल इंजिने	"	N.A.	N.A.	...	Do.	Oil engines for irrigation purposes	
3.12	सिंचनाकरिता वापरलेले विद्युत् पंप	"	1,087	15,684	6.9	Do.	Electric pumps for irrigation	
4 जंगले (२००२-०३) *							FORESTS (2002-03) *	
4.1	एकूण जंगलव्याप्त क्षेत्र	चौ.कि.मी.	61,939	7,74,740	8.0	Sq. km.	Total forest area	

N.A.— उपलब्ध नाही/Not Available

* अस्थायी/Provisional

(II) भारतांशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
5 उद्योग आणि खाणकाम							INDUSTRY AND MINING
5.1 कारखाने *							Factories *
(अ) चालू कारखाने (२००१)	संख्या		28,999	2,39,627	11.9	Number	(a) Working factories (2001)
(आ) कामगारांची दैनिक सरासरी (२००१)	हजारांत		1,249	10,885	11.5	Thousand Numbers	(b) Average daily number of workers (2001)
5.2 वार्षिक उद्योग पाहणी (प्रगणना व प्रगणनेतर भाग मिळून) (२००१-०२)*							Annual Survey of Industries (Census plus Non Census parts) (2001-02) *
(अ) उत्पादक भांडवल	कोटी रुपये		85,340	6,05,913	14.1	Crore Rs.	(a) Productive capital
(ब) रोजगारावर असलेल्या लोकांची संख्या	हजारांत		1,175	7,750	15.2	Thousand Numbers	(b) Number of persons employed
(क) एकूण उत्पादन (एक्स-फॅक्टरी मूल्य)	कोटी रुपये		1,82,538	9,62,457	19.0	Crore Rs.	(c) Gross output (ex-factory value)
(ड) उत्पादन मूल्यवृद्धी	"		29,901	1,44,802	20.7	Do.	(d) Value added by manufacture
5.3 (अ) चालू असलेल्या सुती कापड गिरण्या (मार्च, २००४)	संख्या		219	2,922	7.5	Number	(a) Working cotton textile mills (March 2004)
(आ) या गिरण्यांतील कामगारांची संख्या (मार्च, २००४)	हजारांत		170	929	18.3	Thousand	(b) Number of workers employed in cotton textile mills (March 2004)
(इ) सुताचे मासिक उत्पादन (मार्च, २००४)	लाख कि. ग्रॅम		2,084	30,518	9.8	Lakh Kg.	(c) Monthly production of spun yarn (March 2004)
(ई) कापडाचे मासिक उत्पादन (मार्च, २००४)	दशलक्ष चौरस मीटर		878	1,410	26.8	Mm. sq. meters	(d) Monthly production of cloth (March, 2004)
5.4 खाणकाम (२००२-०३)							MINING (2002-03)
(अ) कोळसा (उत्पादन) (मूल्य)	'००० टन		31,959	3,41,248	9.2	'000 Tonnes	(a) Coal (Quantity)
	कोटी रुपये		2,485	22,426	11.1	Crore Rs.	(Value)

(आ) कच्चे लोखंड	(उत्पादन)	'००० टन	36	96,962	0.04	'000 Tonnes (b) Iron ore	(Quantity)
	(मूल्य)	कोटी रुपये	0.53	2,710	0.02	Crore Rs	(Value)
(इ) कच्चे मँगनीज	(उत्पादन)	'००० टन	396	1,662	23.8	'000 Tonnes (c) Manganese	(Quantity)
	(मूल्य)	कोटी रुपये	79	246	32.1	Crore Rs. ore	(Value)
(ई) बॉक्साइट	(उत्पादन)	'००० टन	978	9,777	10.0	'000 Tonnes (d) Bauxite	(Quantity)
	(मूल्य)	कोटी रुपये	17	216	7.9	Crore Rs.	(Value)

6 वीज (२००३-०४)

6.1 एकूण निर्मिती	दशलक्ष कि.वॅ.तास		66,991	5,65,102	11.9
6.2 एकूण वापर	"		52,233	3,60,937	14.5
6.3 (अ) औद्योगिक वापर	"		19,806	1,24,573	15.9
(आ) औद्योगिक वापराची एकूण वापराशी टक्केवारी	टक्के		37.9	34.5	

7 संयुक्त भांडवली संस्था आणि बँका

7.1 संयुक्त भांडवली कंपनी (३१ मार्च, २००४ रोजी)	संख्या		1,41,044	6,41,512	22.0
7.2 त्यांचे भरणा केलेले भांडवल	कोटी रुपये		95,705	4,98,790	19.2
7.3 बँक कार्यालये - अनुसूचित वाणिज्यिक (सप्टेंबर, २००४ रोजी)	संख्या		6,332	66,667	9.4
7.4 दर लाख लोकसंख्येसाठी बँक कार्यालयांचे प्रमाण	"		6.3	6.2	...
7.5 बँक कार्यालय असलेल्या शहरांची व गावांची संख्या (अनुसूचित वाणिज्यिक) (३१ मार्च, २००२)	संख्या		2,612	35,502	7.3

8 सहकार (१९९८-९९)

8.1 सहकारी संस्था	संख्या		1,48,280	5,29,802	28.0
-------------------	--------	--	----------	----------	------

ELECTRICITY (2003-04)

Million kwh	Total generation	
Do.	Total consumption	
Do.	(a) Industrial consumption	
Percentage	(b) Percentage of industrial consumption to total consumption	

JOINT STOCK COMPANIES & BANKS

Number	Companies at work (as on 31st March 2004)	
Crore Rs.	Their paid-up capital	
Number	Banking offices- scheduled commercial (as on September 2004)	
Do.	Banking offices per lakh of population	
Do.	Places having banking offices (Scheduled, commercial) (31st March 2002)	

CO-OPERATION (1998-99)

Number	Co-operative Societies	
--------	------------------------	--

(II) भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA—cond.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
8.2	सभासदांची संख्या	लाखात	411	2,026	20.8	Lakh	Membership
8.3	सर्व सहकारी संस्थांचे खेळते भांडवल	कोटी रुपये	79,704	N.A.	N.A.	Crore Rs.	Working capital of all co-operative societies
8.4	कृषि पतसंस्थानी दिलेले कर्ज	कोटी रुपये	48,032	N.A.	N.A.	Do.	Advances by agricultural credit societies
9 परिवहन आणि दळणवळण						TRANSPORT AND COMMUNICATIONS	
9.1	(अ) रेल्वे मार्गाची लांबी (३१ मार्च, २००३ रोजी)	किलो मीटर	5,450	68,122	8.6	K.m.	(a) Total railway length (as on 31st March 2003)
	(आ) रेल्वे मार्गाच्या लांबीचे क्षेत्रफळाशी प्रमाण (दर १०० चौरस किलो मीटरमागे) (३१ मार्च, २००३ रोजी)	किलो मीटर	1.8	1.9	...	Do.	(b) Railway length per 100 square kilometres of area (as on 31st March 2003)
9.2	१०० चौरस किलो मीटर क्षेत्रफळामागे असणारी रस्त्यांची लांबी (३१ मार्च, २००२ रोजी)	किलो मीटर	87	75	...	Do.	Road length per 100 square Kilometres of area (as on 31st March 2002)
9.3	(अ) १०० चौरस किलो मीटर क्षेत्र- फळामागे असणारी मोटार वाहने (३१ मार्च, २००२ रोजी)	संख्या	2,410	1,859	...	Number	(a) Motor vehicles per 100 sq. Kms. of area (as on 31st March 2002)
	(आ) दर लाख लोकसंख्येमागे असणारी मोटार वाहने (३१ मार्च, २००४ रोजी)*	संख्या	8,847	6,726	...	Do.	(b) Motor vehicles per lakh of population (as on 31st March, 2004)*
10 राज्य उत्पन्न (२००३-०४)						STATE INCOME (2003-04)	
10.1	(अ) चालू किंमतीनुसार उत्पन्न	कोटी रुपये	**2,94,001	@22,52,070	13.1	Crore Rs.	(a) Income at current prices
	(आ) चालू किंमतीनुसार दरडोई उत्पन्न	रुपये	**29,204	@20,989	...	Rs.	(b) Per capita income at current prices

** प्राथमिक अंदाज/Preliminary estimates @ शीघ्र अंदाज/Quick estimates *अस्थायी/Provisional N.A.— उपलब्ध नाही/Not Available

---

---

1. हवामान/CLIMATE

तक्का क्रमांक/TABLE No. 1.1

---

1. हवामान/CLIMATE

तक्का क्रमांक/TABLE No. 1.1.

निवडक केंद्रांतील कमाल आणि किमान तापमान, पावसाचे दिवस आणि वार्षिक पाऊस

MAXIMUM AND MINIMUM TEMPERATURE, RAINY DAYS AND ANNUAL RAINFALL AT SELECTED CENTRES

(तापमान सेल्सियस डिग्रीमध्ये, पाऊस मिलीमीटरमध्ये/ Temperature in degrees celsius and Rainfall in mm)

अनुक्रमांक Serial No.	केंद्रे	तापमान/Temperature				पाऊस/Rainfall				नेहमीचा पाऊस Normal Rainfall	Centres	
		कमाल Maximum (Highest)		किमान Minimum (Lowest)		पावसाचे दिवस Rainy days		पाऊस Rainfall				
		2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001			2000&2001
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)	
1	कुलाबा (मुंबई)	39.5	37.8	16.2	16.2	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Colaba (Mumbai)
2	संतानुक्रुझ (मुंबई)	40.5	39.0	13.1	12.3	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Santacruz (Mumbai)
3	डहानू (ठाणे)	36.5	37.6	13.7	13.8	52	55	1546.7	1740.5	N.A.	N.A.	Dahanu (Thane)
4	भिरा (रायगड)	44.0	43.0	15.4	14.0	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Bhira (Raigad)
5	अलिबाग (रायगड)	39.3	38.7	14.1	14.4	68	77	2509.9	1665.9	N.A.	N.A.	Alibag (Raigad)
6	रत्नागिरी	37.4	37.9	15.6	15.5	90	114	3235.7	2456.5	N.A.	N.A.	Ratnagiri
7	वेंगुर्ला (सिंधुदुर्ग)	37.4	37.8	11.7	13.0	98	77	3816.3	2598.8	N.A.	N.A.	Vengurla (Sindhudurg)
8	हर्ण (रत्नागिरी)	36.4	36.4	19.6	19.0	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Harnai (Ratnagiri)
9	ओझर (नाशिक)	42.3	41.2	8.0	8.0	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Ozar (Nashik)
10	मालेगाव (कॅम्प)	45.1	45.0	7.5	6.5	31	29	458.9	634.5	N.A.	N.A.	Malegaon (Camp)
11	धुळे	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	22	36	308.0	463.0	N.A.	N.A.	Dhule
11	नंदुरबार	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	34	46	685.0	956.0	N.A.	N.A.	Nandurbar
12	जळगाव	45.9	46.2	6.1	5.8	35	31	963.8	693.9	N.A.	N.A.	Jalgaon
13	अहमदनगर	42.8	43.6	6.4	9.2	38	24	724.0	457.0	N.A.	N.A.	Ahmadnagar
14	पुणे	41.2	42.1	5.6	7.3	33	42	379.0	484.1	N.A.	N.A.	Pune

15	महाबळेश्वर(सातारा)	36.2	35.8	11.2	9.1	113	121	4339.2	4520.7	N.A.	Mahabaleshwar (Satara)
16	सांगली	42.1	41.7	11.2	13.4	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Sangli
17	सोलापूर	43.5	44.5	10.1	12.1	42	38	624.2	654.1	N.A.	Solapur
18	जेऊर (सोलापूर)	44.8	44.3	11.7	8.1	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Jeur (Solapur)
19	सातारा	42.1	42.6	7.3	9.7	58	63	955.7	1047.0	N.A.	Satara
20	कोल्हापूर	42.5	40.3	12.4	13.9	50	62	720.6	780.2	N.A.	Kolhapur
21	औरंगाबाद	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	32	62	656.9	1013.0	N.A.	Aurangabad
22	उस्मानाबाद	42.6	43.1	10.2	10.2	44	43	958.4	613.2	N.A.	Osmanabad
23	चिखलठाणा(औ'बाद)	42.5	43.0	6.5	6.5	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Chikhalthana (Aurangabad)
24	परभणी	44.6	44.7	8.3	9.4	39	47	1090.9	1226.7	N.A.	Parbhani
25	बीड	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	39	33	981.2	734.4	N.A.	Beed
26	नांदेड	44.5	N.A.	8.9	10.0	32	67	702.1	693.0	N.A.	Nanded
27	बुलढाणा	42.0	100.0	11.2	9.0	37	41	567.1	736.7	N.A.	Buldhana
28	अकोला विमानतळ	44.7	N.A.	8.5	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Akola Airport
29	अकोला शहर	46.0	100.0	9.0	8.0	30	39	521.8	735.2	N.A.	Akola City
30	अमरावती	44.1	100.0	7.8	12.0	42	39	916.0	673.7	N.A.	Amravati
31	यवतमाळ	44.0	98.0	13.0	8.0	44	42	1009.7	1226.0	N.A.	Yavatmal
32	पुसद (यवतमाळ)	46.0	100.0	9.6	11.0	26	46	593.2	834.5	N.A.	Pusad (Yavatmal)
33	वर्धा	54.4	100.0	10.5	17.0	39	38	969.2	907.4	N.A.	Wardha
34	नागपूर शहर	43.6	N.A.	10.4	N.A.	49	N.A.	904.7	N.A.	N.A.	Nagpur City
35	नागपूर विमानतळ	N.A.	98.0	8.7	8.0	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Nagpur Airport
36	गोंदिया	45.3	100.0	7.0	9.0	51	61	1123.7	1032.6	N.A.	Gondia
37	चंद्रपूर	46.0	100.0	8.8	14.0	58	N.A.	1281.1	N.A.	N.A.	Chandrapur
38	ब्रह्मपुरी (चंद्रपूर)	45.5	98.0	7.9	12.0	59	62	1434.2	1461.0	N.A.	Brahmapuri (Chandrapur)
39	सिरांचा(गडचिरोली)	46.1	N.A.	10.0	N.A.	59	47	1787.7	929.3	N.A.	Sironcha (Gadchiroli)

N.A. = उपलब्ध नाही Not Available

केंद्रांतून नावे, केंद्रे ज्या जिल्ह्यात आहेत त्या जिल्ह्यांची आहेत
 आधार - (१) विभागीय हवामानशास्त्र कार्यालय, मुंबई व नागपूर
 (२) कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

The names in brackets indicate the district wherein the centre is located

Source --(1) Regional Meteorological Department, Mumbai and Nagpur

(2) Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.1

पुरुष, स्त्रिया व कुटुंबे यांची जिल्हावार संख्या/DISTRICTWISE NUMBER OF MALES, FEMALES AND HOUSEHOLDS 2001
(हजारत/In thousand numbers)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	कुटुंबे Households (3)	पुरुष Males (4)	स्त्रिया Females (5)	एकूण Total (6)	स्त्री-पुरुष प्रमाण * Sex ratio * (No.) (7)	District (2)
1	मुंबई शहर	677	1,878	1,460	3,338	777	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	1,838	4,742	3,899	8,640	822	Mumbai Suburban
3	ठाणे	1,755	4,378	3,754	8,132	858	Thane
4	रायगड	479	1,118	1,090	2,208	976	Raigad
5	रत्नागिरी	377	794	902	1,697	1,136	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	193	418	451	869	1,079	Sindhudurg
	कोकण विभाग	5,320	13,328	11,556	24,884	867	Konkan Division
7	नाशिक	915	2,591	2,403	4,994	927	Nashik
8	धुळे	325	878	830	1,708	944	Dhule
9	नंदुरबार	245	664	648	1,312	977	Nandurbar
10	जळगाव	733	1,905	1,777	3,683	933	Jalgaon
11	अहमदनगर	777	2,083	1,958	4,041	940	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	2,995	8,121	7,615	15,737	938	Nashik Divisio
12	पुणे	1,517	3,769	3,463	7,233	919	Pune ✓
13	सातारा	571	1,408	1,401	2,809	995	Satara
14	सांगली	507	1,320	1,263	2,584	957	Sangli
15	सोलापूर	735	1,990	1,860	3,850	935	Solapur
16	कोल्हापूर	712	1,807	1,716	3,523	949	Kolhapur
	पुणे विभाग	4,042	10,295	9,703	19,998	943	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	12,356	31,744	28,875	60,619	910	Rest of Maharashtra

17	औरंगाबाद	550	1,505	1,392	2,897	924	Aurangabad
18	जालना	304	827	786	1,613	951	Jalna
19	परभणी	279	780	748	1,528	958	Parbhani
20	हिंगोली	181	505	482	987	953	Hingoli
21	बीड	415	1,116	1,045	2,161	936	Beed
22	नांदेड	528	1,481	1,395	2,876	942	Nanded
23	उस्मानाबाद	296	769	717	1,487	932	Osmanabad
24	लातूर	382	1,075	1,005	2,080	935	Latur
	औरंगाबाद विभाग	2,933	8,060	7,569	15,629	939	Aurangabad Division
25	बुलढाणा	446	1,147	1,085	2,232	946	Buldhana
26	अकोला	320	841	789	1,630	938	Akola
27	वाशिम	201	526	494	1,020	939	Washim
28	अमरावती	526	1,346	1,262	2,607	938	Amravati
29	यवतमाळ	518	1,266	1,193	2,458	942	Yavatmal
	अमरावती विभाग	2,011	5,128	4,822	9,948	941	Amravati Division
30	वर्धा	271	639	598	1,237	935	Wardha
31	नागपूर	839	2,105	1,962	4,068	932	Nagpur
32	भंडारा	245	573	563	1,136	981	Bhandara
33	गोंदिया	250	599	602	1,201	1,005	Gondia
34	चंद्रपूर	463	1,063	1,008	2,071	948	Chandrapur
35	गडचिरोली	210	491	479	970	976	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	2,276	5,471	5,212	10,683	953	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	4,287	10,597	10,034	20,631	947	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य	19,577	50,401	48,478	96,879	922	Maharashtra State
	भारत +	1,93,580	5,32,157	4,98,454	10,28,610	933	India +

टीप - (१) आकडे सक्षिप्तात लिहिल्यामुळे बेरजा जुळतीलच असे नाही

(२) *दर १,००० पुरुषांमागे स्त्रियांची संख्या

(३) पहिली जनगणना १८७२ मध्ये घेण्यात आली

(४) +कृपया पृष्ठ क्र.३ वरील टीप पहावी

आधार - (१) संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र, मुंबई

(२) महानिबंधक व गणना आयुक्त, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Note.- (i) Details may not add up to the totals due to rounding

(ii) *Females per 1,000 males

(iii) First census was conducted in 1872

(iv) + Please see the Note on page No.3.

Source— (1) Director of Census Operations, Maharashtra, Mumbai

(2) Registrar General and Census Commissioner,

Govt. of India, New Delhi

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.2

जिल्हावार ग्रामीण व नागरी लोकसंख्या/DISTRICTWISE RURAL AND URBAN POPULATION

2001

(हजारत/In thousand)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	लोकसंख्या Population			नागरी लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण Percentage of urban population to total population (6)	दशवार्षिक वाढीचे प्रमाण Decennial growth rate 1991-01(%)			District (2)
		ग्रामीण Rural (3)	नागरी Urban (4)	एकूण Total (5)		ग्रामीण Rural (7)	नागरी Urban (8)	एकूण Total (9)	
1	मुंबई शहर ...		3,338	3,338	100.00	...	5.14	5.14	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर...		8,640	8,640	100.00	...	27.99	27.99	Mumbai Sub
3	ठाणे ...	2,229	5,902	8,132	72.58	20.12	73.95	54.92	Thane
4	रायगड ...	1,673	535	2,208	24.22	11.82	62.74	20.99	Raigad
5	रत्नागिरी ...	1,505	192	1,697	11.33	7.01	39.23	9.89	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग ...	787	82	869	9.47	2.28	30.35	4.41	Sindhudurg
	कोंकण विभाग...	6,194	18,690	24,884	75.11	12.08	34.96	28.43	Konkan Division
7	नाशिक ...	3,056	1,938	4,994	38.80	23.12	41.52	29.66	Nashik
8	धुळे ...	1,262	446	1,708	26.11	12.99	25.18	15.94	Dhule
9	नंदुरबार ...	1,109	203	1,312	15.45	23.38	23.86	23.45	Nandurbar
10	जळगाव ...	2,630	1,053	3,683	28.59	13.7	20.36	15.53	Jalgaon
11	अहमदनगर ...	3,237	804	4,041	19.89	14	50.65	19.8	Ahmednagar
	नाशिक विभाग...	11,294	4,443	15,737	28.23	17.03	34.74	21.54	Nashik Division
12	पुणे ...	3,032	4,201	7,233	58.08	11.24	49.65	30.73	Pune
13	सातारा ...	2,411	398	2,809	14.17	12.89	26.05	14.59	Satara
14	सांगली ...	1,950	633	2,583	24.51	14.25	26.03	16.93	Sangli
15	सोलापूर ...	2,624	1,225	3,850	31.83	14.02	31.82	19.14	Solapur
16	कोल्हापूर ...	2,473	1,050	3,523	29.81	12.27	33.46	17.85	Kolhapur
	पुणे विभाग ...	12,490	7,508	19,998	37.54	12.81	40.55	21.83	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र...	29,978	30,641	60,619	50.55	14.2	36.25	24.38	Rest of Maharashtra

17	औरंगाबाद ...	1,810	1,087	2,897	37.53	21.58	49.92	30.86	Aurangabad
18	जालना ...	1,305	308	1,613	19.09	15.12	33.43	18.22	Jalna
19	परभणी ...	1,043	485	1,528	31.76	12.21	33.28	18.14	Parbhani
20	हिंगोली ...	833	154	987	15.60	17.12	36.84	19.81	Hingoli
21	बीड ...	1,774	387	2,161	17.91	18.67	18.38	18.61	Beed
22	नांदेड ...	2,187	689	2,876	23.96	19.9	36.14	23.42	Nanded
23	उस्मानाबाद ...	1,253	233	1,487	15.69	15.79	20.31	16.47	Osmanabad
24	लातूर ...	1,590	490	2,080	23.57	19.12	43.41	24.07	Latur
	औरंगाबाद विभाग	11,795	3,834	15,629	24.53	17.96	36.86	22.1	Aurangabad Division
25	बुलढाणा ...	1,759	473	2,232	21.20	17.43	21.9	18.35	Buldhana
26	अकोला ...	1,003	627	1,630	38.49	16.5	27.73	20.58	Akola
27	वाशिम ...	842	178	1,020	17.49	17.04	24.72	18.31	Washim
28	अमरावती ...	1,708	900	2,607	34.50	15.15	25.44	18.5	Amravati
29	यवतमाळ ...	2,001	457	2,458	18.60	16.33	28.1	18.35	Yavatmal
	अमरावती विभाग	7,312	2,636	9,948	26.50	16.42	25.73	18.75	Amravati Division
30	वर्धा ...	912	325	1,237	26.26	16.31	14.65	15.87	Wardha
31	नागपूर ...	1,454	2,614	4,068	64.26	15.73	28.7	23.74	Nagpur
32	भंडारा ...	960	176	1,136	15.47	9.7	20.43	11.23	Bhandara
33	गोंदिया ...	1,057	143	1,201	11.95	10.57	10.95	10.54	Gondia
34	चंद्रपूर ...	1,406	665	2,071	32.11	10.26	33.86	16.88	Chandrapur
35	गडचिरोली ...	903	67	970	6.93	25.69	-1.9	23.29	Gadchiroli
	नागपूर विभाग...	6,692	3,990	10,683	37.35	14.1	26.45	18.42	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग...	14,005	6,626	20,631	32.12	15.3	26.16	18.58	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य...	55,778	41,101	96,879	42.43	15.25	34.57	22.73	Maharashtra State
	भारत *	7,42,491	2,86,120	10,28,610	27.82	18.1	31.48	21.54	India *

15

टीप - (१) आकडे संक्षिप्तत लिहिल्यामुळे बेरजा जुळतीलच असे नाही

(२) * कृपया पृष्ठ क्र.३ वरील टीप पहावी

आधार - (१) संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र, मुंबई

(२) महानिबंधक व गणना आयुक्त, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Note.—(i) Details may not add up to the totals due to rounding

(ii) * Please see the Note on page No.3

Source—(1) Director of Census Operations, Maharashtra, Mumbai
(2) Registrar General and Census Commissioner, Government of India, New Delhi

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्का क्रमांक/TABLE No. 2.3

जिल्हावार क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्येची घनता
DISTRICTWISE AREA AND POPULATION DENSITY 2001

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	क्षेत्रफळ (चौ.किमी.) Area in (sq.km) (3)	घनता (प्रत्येक चौ. किमी.मागे लोकसंख्या)Density (No. of persons per sq km.) (4)	District (5)
1	मुंबई शहर	157	21,261	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	446	19,373	Mumbai Suburban
3	ठाणे	9,558	851	Thane
4	रायगड	7,152	309	Raigad
5	रत्नागिरी	8,208	207	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	5,207	167	Sindhudurg
	कोकण विभाग	30,728	810	Konkan Division
7	नाशिक	15,530	322	Nashik
8	धुळे	8,063	212	Dhule
9	नंदुरबार	5,034	261	Nandurbar
10	जळगाव	11,765	313	Jalgaon
11	अहमदनगर	17,048	237	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	57,440	274	Nashik Division
12	पुणे	15,643	262	Pune
13	सातारा	10,480	268	Satara
14	सांगली	8,572	301	Sangli
15	सोलापूर	14,895	258	Solapur
16	कोल्हापूर	7,685	458	Kolhapur
	पुणे विभाग	57,275	349	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	1,45,443	417	Rest of Maharashtra

तका क्रमांक/TABLE No. 2.3.—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
17	औरंगाबाद	10,107	287	Aurangabad
18	जालना	7,718	209	Jalna
19	परभणी	6,517	234	Parbhani
20	हिंगोली	4,524	218	Hingoli
21	बीड	10,693	202	Beed
22	नांदेड	10,528	273	Nanded
23	उस्मानाबाद	7,569	196	Osmanabad
24	लातूर	7,157	291	Latur
	औरंगाबाद विभाग	64,813	241	Aurangabad Division
25	बुलढाणा	9,661	231	Buldhana
26	अकोला	5,429	300	Akola
27	वाशिम	5,153	198	Washim
28	अमरावती	12,210	214	Amravati
29	यवतमाळ	13,582	181	Yavatmal
	अमरावती विभाग	46,035	216	Amravati Division
30	वर्धा	6,309	196	Wardha
31	नागपूर	9,802	415	Nagpur
32	भंडारा	3,895	292	Bhandara
33	गोंदिया	5,425	221	Gondiya
34	चंद्रपूर	11,443	181	Chandrapur
35	गडचिरोली	14,412	67	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	51,286	208	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	97,321	212	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य	3,07,577	315	Maharashtra State
	भारत *	3166285	325	India *

टीप -* कृपया पृष्ठ क्र.३ धरील टीप पहावी

आधार- भारतीय जनगणना, २००१

Note --* Please see the Note on page No.3

Source-- Census of India, 2001

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.4

जिल्हावार साक्षरतेचे प्रमाण (टक्के)

DISTRICTWISE PERCENTAGE OF LITERACY
2001

साक्षरतेचे प्रमाण (टक्केवारी) / Literacy percentage					
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	पुरुष Males (3)	स्त्रिया Females (4)	एकूण Total (5)	District (2)
1	मुंबई शहर	90.23	81.38	86.40	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	91.56	81.12	86.89	Mumbai Suburban
3	ठाणे	87.06	73.10	80.66	Thane
4	रायगड	86.15	67.75	77.03	Raigad
5	रत्नागिरी	85.89	65.77	75.05	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	90.26	71.23	80.30	Sindhudurg
	कोकण विभाग	89.10	75.75	82.93	Konkan Division
7	नाशिक	83.65	64.35	74.36	Nashik
8	धुळे	81.40	61.39	71.65	Dhule
9	नंदुरबार	66.16	45.18	55.78	Nandurbar
10	जळगाव	85.91	64.30	75.43	Jalgaon
11	अहमदनगर	85.70	64.35	75.30	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	83.08	62.43	73.05	Nashik Division
12	पुणे	88.34	71.89	80.45	Pune
13	सातारा	88.20	68.38	78.22	Satara
14	सांगली	86.26	66.73	76.62	Sangli
15	सोलापूर	81.99	59.84	71.25	Solapur
16	कोल्हापूर	87.47	66.02	76.93	Kolhapur
	पुणे विभाग	86.69	67.38	77.27	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	86.81	69.46	78.54	Rest of Maharashtra

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.4- contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
17	औरंगाबाद	84.89	60.09	72.94	Aurangabad
18	जालना	79.14	49.04	64.40	Jalna
19	परभणी	79.63	52.02	66.07	Parbhani
20	हिंगोली	80.71	51.17	66.25	Hingoli
21	बीड	80.70	54.52	67.99	Beed
22	नांदेड	80.44	54.35	67.77	Nanded
23	उस्मानाबाद	80.42	56.89	69.02	Osmanabad
24	लातूर	82.94	59.40	71.54	Latur
	औरंगाबाद विभाग	81.44	55.36	68.77	Aurangabad Division
24	बुलढाणा	86.93	64.07	75.78	Buldhana
25	अकोला	88.91	73.43	81.41	Akola
26	वाशिम	85.44	60.57	73.37	Washim
27	अमरावती	88.91	75.73	82.54	Amravati
28	यवतमाळ	84.09	62.52	73.62	Yavatmal
	अमरावती विभाग	86.93	67.95	77.72	Amravati Division
29	वर्धा	87.18	72.45	80.06	Wardha
30	नागपूर	90.18	77.42	84.03	Nagpur
31	भंडारा	88.97	67.82	78.47	Bhandara
32	गोंदिया	89.61	67.58	78.52	Gondiya
33	चंद्रपूर	82.94	62.89	73.17	Chandrapur
34	गडचिरोली	71.86	48.07	60.10	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	86.63	69.25	78.15	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	86.78	68.63	77.94	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य-२००१...	85.97	67.03	76.88	Maharashtra State-2001
	महाराष्ट्र राज्य-१९९१...	76.56	52.32	64.87	Maharashtra State-1991
	भारत *	२००१...	75.26	53.67	India * 2001

टीप /Note -* कृपया पृष्ठ क्र.३ वरील टीप पहावी /Please see the Note on page No 3

आधार/Source — भारतीय जनगणना, २००१/Census of India, 2001

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.5

१९०१ पासून लोकसंख्येतील दशवार्षिक बदल

DECADAL VARIATION IN POPULATION SINCE 1901

दशक Decade	लोकसंख्येतील दशवार्षिक बदल (टक्केवारी) Percentage decadal variation in population
(1)	(2)
1901-11	+10.74
1911-21	-2.91
1921-31	+14.91
1931-41	+11.99
1941-51	+19.27
1951-61	+23.60
1961-71	+27.45
1971-81	+24.54
1981-91	+25.73
1991-01	+22.73

आधार - भारतीय जनगणना, २००१

Source.— Census of India, 2001

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्का क्रमांक/TABLE No. 2.6

नगरांच्या लोकसंख्या गटानुसार नागरी लोकसंख्या

URBAN POPULATION BY SIZE—CLASS OF TOWNS 2001

अनुक्रमांक Serial No.	लोकसंख्येचा गट Population range	एकूण नगरे Number of towns	लोकसंख्या Population	एकूण नागरी लोकसंख्येची शेकडा प्रमाण Percentage to total urban population
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	Below 5,000 पेक्षा कमी .	8	29,284	0.07
2	5,000—9,999 ...	50	3,64,597	0.89
3	10,000—19,999 ...	101	14,71,300	3.58
4	20,000—49,999 ...	135	41,72,034	10.15
5	50,000—99,999 ...	44	31,14,623	7.58
6	1,00,000 आणि त्यापेक्षा अधिक and above.	40	3,19,45,146	77.73
एकूण/Total ...		378	4,11,00,980	100.0

आधार - भारतीय जनगणना, २००१

Source.— Census of India, 2001

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.7

वस्ती असलेल्या खेड्यांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण/CLASSIFICATION OF INHABITED VILLAGES
ACCORDING TO POPULATION. 2001

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	पेक्षा कमी/Below		200 to 499		500 to 999		District (2)
		गावांची संख्या Number of Villages (3)	लोकसंख्या (00) (4)	गावांची संख्या Number of Villages (5)	लोकसंख्या (00) (6)	गावांची संख्या Number of Villages (7)	लोकसंख्या (00) (8)	
1	मुंबई शहर	...	...	...	...	...	...	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	...	...	...	...	...	...	Mumbai Suburban
3	ठाणे	66	87	314	1,154	567	4,172	Thane
4	रायगड	149	196	546	1,941	657	4,662	Raigad
5	रत्नागिरी	72	86	384	1,406	550	4,017	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	30	33	154	562	257	1,898	Sindhudurg
	कोकण विभाग	317	401	1,398	5,063	2,031	14,748	Konkan Division
7	नाशिक	27	39	256	962	583	4,317	Nashik
8	धुळे	12	17	74	271	163	1,236	Dhule
9	नंदुरबार	55	60	159	559	308	2,304	Nandurbar
10	जळगाव	44	53	189	709	419	3,094	Jalgaon
11	अहमदनगर	13	19	105	404	397	2,994	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	151	188	783	2,904	1,870	13,946	Nashik Division
12	पुणे	99	105	296	1,036	469	3,432	Pune
13	सातारा	96	122	370	1,317	494	3,545	Satara
14	सांगली	1	15	38	151	134	993	Sangli
15	सोलापूर	9	12	66	261	104	1,487	Solapur
16	कोल्हापूर	22	28	131	494	287	2,092	Kolhapur
	पुणे विभाग	227	269	901	3,259	1,578	11,548	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	695	858	3,082	11,227	5,479	40,241	Rest of Maharashtra

17	औरंगाबाद	...	78	83	211	768	404	3,004	Aurangabad
18	जालना	...	29	36	104	396	322	2,418	Jalna
19	परभणी	...	24	31	162	600	254	1,840	Parbhani
20	हिंगोली	...	34	36	103	384	216	1,589	Hingoli
21	बीड	...	36	49	230	826	457	3,358	Beed
22	नांदेड	...	43	48	202	741	476	3,499	Nanded
23	उस्मानाबाद	...	12	18	83	320	186	1,373	Osmanabad
24	लातूर	...	9	13	89	327	252	1,883	Latur
	औरंगाबाद विभाग	...	265	315	1,184	4,362	2,567	18,963	Aurangabad Division
25	बुलढाणा	...	108	98	191	677	365	2,691	Buldhana
26	अकोला	...	100	91	204	733	253	1,846	Akola
27	वाशिम	...	52	47	108	401	221	1,695	Washim
28	अमरावती	...	285	246	411	1,445	464	3,315	Amravati
29	यवतमाळ	...	167	162	394	1,426	608	4,377	Yavatmal
	अमरावती विभाग	...	712	644	1,308	4,683	1,911	13,924	Amravati Division
30	वर्धा	...	203	142	235	844	297	2,107	Wardha
31	नागपूर	...	252	219	446	1,565	534	3,828	Nagpur
32	भंडारा	...	67	72	124	428	233	1,719	Bhandara
33	गोंदिया	...	65	70	130	465	297	2,174	Gondia
34	चंद्रपूर	...	178	193	389	1,366	456	3,317	Chandrapur
35	गडचिरोली	...	505	531	469	1,547	300	2,098	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	...	1,270	1,227	1,793	6,215	2,117	15,243	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	...	1,982	1,871	3,101	10,898	4,028	29,166	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य	...	2,942	3,043	7,367	26,486	12,074	88,371	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.7—contd.

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	1000 to 1999		2000 to 4999		5000 to 9999		District (2)
		गावांची संख्या Number of Villages (9)	लोकसंख्या Population (00) (10)	गावांची संख्या Number of Villages (11)	लोकसंख्या Population (00) (12)	गावांची संख्या Number of Villages (13)	लोकसंख्या Population (00) (14)	
1	मुंबई शहर	...	...	...	...	...	...	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	...	...	...	...	...	...	Mumbai Suburban
3	ठाणे	524	7,296	219	6,404	29	1,949	Thane
4	रायगड	365	4,992	124	3,613	17	1,160	Raigad
5	रत्नागिरी	400	5,558	126	3,463	6	392	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	232	3,192	65	1,822	5	357	Sindhudurg
	कोकण विभाग	1,521	21,040	534	15,302	57	3,858	Konkan Division
7	नाशिक	624	8,962	363	10,457	53	3,376	Nashik
8	धुळे	225	3,238	170	4,928	27	1,876	Dhule
9	नंदुरबार	285	4,009	113	3,108	14	937	Nandurbar
10	जळगाव	482	6,758	271	7,977	70	4,703	Jalgaon
11	अहमदनगर	540	7,786	415	12,553	88	5,735	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	2,156	30,753	1,332	39,021	252	16,627	Nashik Division
12	पुणे	535	7,614	358	10,813	70	4,583	Pune
13	सातारा	412	5,839	282	8,321	50	3,235	Satara
14	सांगली	232	3,350	221	6,803	73	4,931	Sangli
15	सोलापूर	409	5,958	373	11,277	71	4,624	Solapur
16	कोल्हापूर	376	5,395	284	8,652	74	4,895	Kolhapur
	पुणे विभाग	1,964	28,156	1,518	45,867	338	22,268	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	5,641	79,949	3,384	1,00,190	647	42,753	Rest of Maharashtra

17	औरंगाबाद	374	5,212	194	5,701	31	2,031	Aurangabad
18	जालना	364	5,100	124	3,475	17	1,205	Jalna
19	परभणी	261	3,657	115	3,251	12	814	Parbhani
20	हिंगोली	230	3,229	75	1,988	11	760	Hingoli
21	बीड	416	5,838	187	5,234	21	1,363	Beed
22	नांदेड	555	7,748	229	6,430	34	2,206	Nanded
23	उस्मानाबाद	264	3,745	149	4,406	28	1,804	Osmanabad
24	लातूर	331	4,857	203	5,770	29	1,917	Latur
	औरंगाबाद विभाग	2,795	39,385	1,276	36,256	183	12,101	Aurangabad Division
25	बुलढाणा	399	5,554	193	5,415	35	2,394	Buldhana
26	अकोला	194	2,656	86	2,581	19	1,187	Akola
27	वाशिम	231	3,146	84	2,507	3	203	Washim
28	अमरावती	355	4,908	126	3,664	25	1,832	Amravati
29	यवतमाळ	494	6,901	161	4,471	26	1,689	Yavatmal
	अमरावती विभाग	1,673	23,164	650	18,637	108	7,306	Amravati Division
30	वर्धा	186	2,505	68	1,861	16	1,127	Wardha
31	नागपूर	269	3,710	97	2,900	24	1,632	Nagpur
32	भंडारा	232	3,192	109	3,136	10	681	Bhandara
33	गोंदिया	269	3,824	120	3,149	10	665	Gondia
34	चंद्रपूर	317	4,372	114	3,300	14	1,009	Chandrapur
35	गडचिरोली	188	2,498	49	1,431	6	371	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	1,461	20,102	552	15,777	80	5,484	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	3,134	43,266	1,202	34,414	188	12,790	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य	11,570	1,62,800	5,862	1,70,861	1,018	67,644	Maharashtra State

तत्ता क्रमांक/TABLE No. 2.7—contd.

संक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	10,000 आणि त्यापेक्षा अधिक/ and above		एकूण/Total		ओसाड गावांची संख्या Number of un-inhabited Villages	District (2)
		गावांची संख्या Number of Villages	लोकसंख्या Population (00)	गावांची संख्या Number of Villages	लोकसंख्या Population (00)		
(1)	(2)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
1	मुंबई शहर	...	...	...	...	...	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	...	...	...	...	...	Mumbai Suburban
3	ठाणे	8	1,233	1,727	22,294	21	Thane
4	रायगड	1	167	1,859	16,731	60	Raigad
5	रत्नागिरी	1	124	1,539	15,046	4	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	...	...	743	7,865	0	Sindhudurg
	कोंकण विभाग	10	1,523	5,868	61,935	85	Konkan Division
7	नाशिक	17	2,450	1,923	30,562	6	Nashik
8	धुळे	7	1,056	678	12,621	6	Dhule
9	नंदुरबार	1	113	935	11,090	3	Nandurbar
10	जळगाव	16	3,005	1,491	26,299	12	Jalgaon
11	अहमदनगर	20	2,879	1,578	32,369	9	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	61	9,502	6,605	1,12,942	58	Nashik Division
12	पुणे	17	2,736	1,844	30,317	22	Pune
13	सातारा	12	1,728	1,716	24,109	23	Satara
14	सांगली	22	3,274	721	19,503	3	Sangli
15	सोलापूर	16	2,624	1,138	26,243	12	Solapur
16	कोल्हापूर	22	3,171	1,196	24,728	21	Kolhapur
	पुणे विभाग	89	13,533	6,615	1,24,900	81	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	160	24,588	19,086	2,99,777	224	Rest of Maharashtra

17	औरंगाबाद	...	8	1,299	1,300	18,099	44	Aurangabad
18	जालना	...	3	421	963	13,051	8	Jalna
19	परभणी	...	2	233	830	10,425	11	Parbhani
20	हिंगोली	...	3	353	672	8,331	38	Hingoli
21	बीड	...	7	1,074	1,354	17,742	11	Beed
22	नांदेड	...	7	1,201	1,546	21,872	63	Nanded
23	उस्मानाबाद	...	7	867	729	12,533	5	Osmanabad
24	लातूर	...	8	1,132	921	15,900	23	Latur
	औरंगाबाद विभाग	...	45	6,572	8,315	1,17,954	203	Aurangabad Division
25	बुलढाणा	...	6	761	1,297	17,591	136	Buldhana
26	अकोला	...	6	933	862	10,027	124	Akola
27	वाशिम	...	3	419	702	8,418	87	Washim
28	अमरावती	...	13	1,667	1,679	17,076	323	Amravati
29	यवतमाळ	...	6	985	1,856	20,011	274	Yavatmal
	अमरावती विभाग	...	34	4,765	6,396	73,123	944	Amravati Division
30	वर्धा	...	4	532	1,004	9,117	378	Wardha
31	नागपूर	...	6	684	1,628	14,539	241	Nagpur
32	भंडारा	...	3	376	778	9,604	92	Bhandara
33	गोंदिया	...	2	226	893	10,573	57	Gondia
34	चंद्रपूर	...	4	503	1,472	14,060	319	Chandrapur
35	गडचिरोली	...	4	555	1,521	9,030	158	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	...	23	2,876	7,296	66,923	1,245	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	...	57	7,841	13,692	1,40,046	2,189	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य	...	262	38,771	41,095	5,57,776	2,616	Maharashtra State

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.8

एक लाख किंवा अधिक लोकसंख्या असलेली शहरे/शहर संकुले

CITIES/URBAN AGGLOMERATIONS (UAs) WITH POPULATION OF 1,00,000

OR ABOVE

2001

अनुक्रमांक Serial No. (1)	शहर/शहर संकुलाचे नाव (2)	लोकसंख्या(हजारात) Population (in thousand) (3)	Name of City/UA (2)
1.	बृहन्मुंबई शहर संकुल	16,435	Brihan Mumbai Urban Agglomeration
	(अ) बृहन्मुंबई (म.न.पा.)	11,978	(a) Brihan Mumbai (M. Corpn.)
	ठाणे जिल्ह्यात अंतर्भूत असलेले	4,457	Constituent in Thane District
	(अ) कल्याण-डोंबिवली (म.न.पा.)	1,194	(a) Kalyan-Dombivli (M. Corpn.)
	(आ) ठाणे (म.न.पा.)	1,263	(b) Thane (M. Corpn.)
	(इ) उल्हासनगर (म.न.पा.)	474	(c) Ulhasnagar (M. Corpn.)
	(ई) नवी मुंबई (म.न.पा.)	704	(d) Navi Mumbai (M. Corpn.)
	(उ) मीरा-भाईंदर (न.प.)	520	(e) Mira Bhayandar (M.)
	(ऊ) अंबरनाथ (न.प.)	204	(f) Ambarnathi (M.)
	(ण) बदलापूर (न.प.)	98	(g) Badlapur (M.)
2.	पुणे शहर संकुल	3,759	Pune Urban Agglomeration
	(अ) पुणे (म.न.पा.)	2,538	(a) Pune (M. Corpn.)
	(आ) पिंपरी-चिंचवड (म.न.पा.)	1,012	(b) Pimpri-Chinchwad (M. Corpn.)
	(इ) पुणे (कटक मंडळ)	80	(c) Pune (Cantonment)
	(ई) खडकी (कटक मंडळ)	77	(d) Khadki (Cantonment)
	(उ) देहू रोड (कटक मंडळ)	47	(e) Dehu Road (Cantonment)
	(ऊ) देहू (गणना शहर)	5	(f) Dehu (C.T.)
3.	नागपूर शहर संकुल	2,129	Nagpur Urban Agglomeration
	(अ) नागपूर (म.न.पा.)	2,052	(a) Nagpur (M. Corpn.)
	(आ) वाडी (गणना शहर)	40	(b) Wadi (C.T.)
	(इ) डिगाडोह (गणना शहर)	37	(c) Digdoh (C.T.)
4.	नाशिक शहर संकुल	1,152	Nashik Urban Agglomeration
	(अ) नाशिक (म.न.पा.)	1,077	(a) Nashik (M. Corpn.)
	(आ) देवळाली (कटक मंडळ)	51	(b) Deolali (Cantonment)
	(इ) भगूर (न.प.)	12	(c) Bhagur (M.)
	(ई) एकलहरे (गणना शहर)	12	(d) Eklahare (C.T.)

तक्का क्रमांक/TABLE No. 2.8 -- contd.

(1)	(2)	(3)	(2)
5	सोलापूर (म.न.पा.)	873	Solapur (M. Corpn.)
6	औरंगाबाद शहर संकुल	892	Aurangabad Urban Agglomeration
	(अ) औरंगाबाद (म.न.पा.)	873	(a) Aurangabad (M. Corpn.)
	(आ) औरंगाबाद (कटक मंडळ)	19	(b) Aurangabad (Cantonment)
7.	अमरावती (म.न.पा.)	550	Amravati (M. Corpn.)
8.	कोल्हापूर शहर संकुल	505	Kolhapur Urban Agglomeration
	(अ) कोल्हापूर (म.न.पा.)	493	(a) Kolhapur (M.Corpn)
	(आ) गांधीनगर (गणना शहर)	12	(b) Gandhinagar (C.T.)
9.	भिवंडी शहर संकुल	621	Bhiwandi Urban Agglomeration
	(अ) भिवंडी (न.प.)	599	(a) Bhiwandi (M.)
	(आ) खोनी (गणना शहर)	23	(b) Khoni (C.T.)
10.	सांगली शहर संकुल	448	Sangli Urban Agglomeration
	(अ) सांगली/मिरज/कुपवाड(म.न.पा.)	437	(a) Sangli/Miraj/Kupwad(M.Corpn)
	(आ) माधवनगर (गणना शहर)	11	(b) Madhavnagar (C.T.)
11.	मालेगाव (न.प.)	409	Malegaon (M.)
12.	अकोला (न.प.)	401	Akola (M.)
13.	नांदेड-वाघाळ (म.न.पा.)	431	Nanded-Waghala (M Corpn)
14.	धुळे (न.प.)	342	Dhule (M.)
15.	जळगाव (न.प.)	369	Jalgaon (M.)
16.	इचलकरंजी शहर संकुल	286	Ichalkaranji Urban Agglomeration
	(अ) इचलकरंजी (न.प.)	258	(a) Ichalkaranji (M.)
	(आ) कबनूर (गणना शहर)	28	(b) Kabnur (C.T.)
17.	चंद्रपूर (न.प.)	289	Chandrapur (M.)
18.	अहमदनगर शहर संकुल	348	Ahmednagar Urban Agglomeration
	(अ) अहमदनगर (न.प.)	308	(a) Ahmednagar (M.)
	(आ) अहमदनगर (कटक मंडळ)	40	(b) Ahmednagar (Cant.)
19.	लातूर (न.प.)	300	Latur (M.)
20.	परभणी (न.प.)	259	Parbhani (M.)
21.	जालना (न.प.)	236	Jalna (M.)

तत्का क्रमांक/TABLE No. 2.8 — conclud.

(1)	(2)	(3)	(2)
22.	भुसावळ शहर संकुल	188	Bhusawal Urban Agglomeration
	(अ) भुसावळ (न.प.)	172	(a) Bhusawal (M.)
	(आ) कन्दारी (गणना शहर)	15	(b) Kandri (C.T.)
23.	नालासोपारा (न.प.)	185	Nalasopara (M)
24.	वसई शहर संकुल	174	Vasai Urban Agglomeration
	(अ) वसई (न.प.)	49	(a) Vasai (M.)
	(आ) नवघर माणिकपूर (न.प.)	117	(b) Navghar-Manikpur (M.)
	(इ) संदोर (गणना शहर)	8	(c) Sandor (C.T.)
25.	कामटी शहर संकुल	137	Kamptee Urban Agglomeration
	(अ) कामटी (न.प.)	84	(a) Kamptee (M.)
	(आ) कन्हान पिपरी (गणना शहर)	22	(b) Kanhan Pipri (C.T.)
	(इ) टेकाडी (गणना शहर)	17	(c) Tekadi (C.T.)
	(ई) कामटी (कटक मंडळ)	14	(d) Kamptee (Cantt.)
26.	यवतमाळ शहर संकुल	155	Yavatmal Urban Agglomeration
	(अ) यवतमाळ (न.प.)	121	(a) Yavatmal (M.)
	(आ) उमरखेड (गणना शहर)	34	(b) Umardhed (C.T.)
27.	बीड (न.प.)	138	Beed (M.)
28.	गोंदिया (न.प.)	121	Gondiya (M.)
29.	वर्धा (न.प.)	111	Wardha (M.)
30.	विरार (न.प.)	119	Virar (M.)
31.	सातारा (न.प.)	108	Satara (M.)
32.	अचलपूर (न.प.)	107	Achalpur (M.)
33.	बाशी (न.प.)	105	Barshi (M.)
34.	पनवेल (न.प.)	104	Panvel (M.)
	एकूण ...	32,923 ...	Total

म.न.पा.=महानगरपालिका/M. Corp.=Municipal Corporation

न.प.=नगरपरिषद/M.= Municipality. C.T-गणना शहर/Census Town

टीप - आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे बेरजा
जुळतीलच असे नाही.

Note.—Details may not add to the totals
due to rounding.

आधार - भारताची जनगणना २००१, मालिका २८

Source—Census of India 2001, Series 28

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.9

काम करणाऱ्यांचे व न करणाऱ्यांचे वर्गीकरण

CLASSIFICATION OF WORKERS AND NON-WORKERS

जनगणना / Population Census, 2001

(हजारत/In thousand numbers)

अनुक्रमांक Sr. No. (1)	बाब (2)	महाराष्ट्र Maharashtra (3)	Item (2)
1	शेतकरी	10,182	Cultivators ✓
2	शेतमजूर	7,641	Agricultural labourers
3	घरगुती उद्योग	810	Household industry
4	इतर सेवा	16,115	Other Services
	एकूण-मुख्यतः काम करणारे	34,748	Total — main workers
	सीमांतिक कामगार	6,425	Marginal workers
	एकूण-काम न करणारे	55,705	Total — non-workers
	एकूण -काम करणारे आणि न करणारे	96,878	Total — workers and non-workers

आधार - भारतीय जनगणना, २००१

Source — Census of India, 2001

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.10

काम न करणाऱ्या व्यक्तींचे कार्यप्रकारानुसार वर्गीकरण

CLASSIFICATION OF PERSONS NOT AT WORK BY TYPE OF ACTIVITY

जनगणना / Population Census, 2001

(हजारत/In thousand)

कार्यप्रकार	ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकूण/Total			Type of activity
	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(1)
पूर्ण वेळ विद्यार्थी ...	7,324	5,891	13,215	5,793	4,924	10,716	13,116	10,815	23,931	Full time students
घरकाम करणारे ...	123	3,478	3,601	121	7,675	7,796	244	11,153	11,397	Household duties
अवलंबून असणारे ... व बालके	5,041	5,697	10,738	3,042	3,468	6,510	8,083	9,165	17,248	Dependents and infants
इतर ...	622	340	962	1,483	684	2,167	2,105	1,024	3,129	Others
इतर ...	13,110	15,406	28516	10,438	16,751	27,189	23,549	32,157	55,705	... Total

आधार - भारताची जनगणना, २००१

Source—Census of India, 2001

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.11

---

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्का क्रमांक/TABLE No. 2.11

अनुसूचित जाती आणि जमाती यांची लोकसंख्या/POPULATION OF S.C. AND S.T. 2001

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	अनुसूचित जाती Scheduled Castes	अनुसूचित जमाती Scheduled Tribes	एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Percentage to total population		साक्षर लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी प्रमाण Literate population percentage to total Population		District
				अनु.जाती S.C.	अनु.जमाती S.T.	अनु.जाती S.C.	अनु.जमाती S.T.	
				(5)	(6)	(7)	(8)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	मुंबई शहर	1,83,469	20,666	5.50	0.62	81.97	80.81	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	4,01,569	70,454	4.65	0.82	78.78	76.88	Mumbai Suburban
3	ठाणे	3,39,720	11,99,290	4.18	14.75	78.59	46.91	Thane
4	रायगड	53,667	2,69,124	2.43	12.19	79.61	45.05	Raigad
5	रत्नागिरी	24,515	20,102	1.44	1.18	76.39	51.26	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	38,536	4,952	4.44	0.57	72.11	73.94	Sindhudurg
	कोकण विभाग	10,41,476	15,84,588	4.19	6.37	79.03	48.64	Konkan Division
7	नाशिक	4,26,516	11,94,271	8.54	23.92	73.53	50.68	Nashik
8	धुळे	1,09,102	4,43,564	6.39	25.97	71.24	45.88	Dhule
9	नंदुरबार	41,412	8,59,574	3.16	65.93	70.24	42.34	Nandurbar
10	जळगाव	2,86,777	4,35,951	7.79	11.84	67.75	52.23	Jalgaon
11	अहमदनगर	4,84,685	3,03,255	12.00	7.51	71.16	53.87	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	13,48,492	32,36,615	8.57	20.57	71.16	48.32	Nashik Division
-12	पुणे	7,61,857	2,61,722	10.53	3.62	72.52	62.21	Pune
13	सातारा	2,46,110	21,896	8.76	0.78	72.27	65.05	Satara
14	सांगली	3,13,474	17,855	12.13	0.69	71.19	73.86	Sangli
15	सोलापूर	5,78,123	68,989	15.02	1.79	65.04	63.79	Solapur

16	कोल्हापूर	4,49,641	21,387	12.76	0.61	70.90	75.05	Kolhapur
	पुणे विभाग	23,49,205	3,91,849	11.75	1.99	70.18	63.91	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	47,39,173	52,13,052	7.82	8.60	72.42	49.62	Rest of Maharashtra
17	औरंगाबाद	3,76,181	1,00,416	12.99	3.47	67.90	54.24	Aurangabad
18	जालना	1,81,017	32,103	11.22	1.99	57.10	55.55	Jalna
19	परभणी	1,52,463	35,210	9.98	2.90	60.17	58.83	Parbhani
20	हिंगोली	1,00,697	86,898	10.20	8.80	63.59	56.64	Hingoli
21	बीड	2,81,240	24,193	13.01	1.12	62.86	60.12	Beed
22	नांदेड	4,98,196	2,53,596	17.32	8.82	64.17	59.86	Nanded
23	उस्मानाबाद	2,45,790	27,857	16.53	1.87	62.16	58.35	Osmanabad
24	लातूर	4,04,251	47,836	19.43	2.30	65.25	65.32	Latur
	औरंगाबाद विभाग	22,39,835	6,08,109	14.33	3.89	63.74	58.58	Aurangabad Division
25	बुलढाणा	2,41,623	1,15,156	10.82	5.16	68.49	57.42	Buldhana
26	अकोला	1,68,447	1,00,088	10.33	6.14	73.50	70.49	Akola
27	वाशिम	1,62,663	70,937	15.94	6.96	68.58	60.10	Washim
28	अमरावती	4,46,623	3,56,533	17.13	13.68	78.55	64.07	Amravati
29	यवतमाळ	2,52,802	4,73,870	10.28	19.26	73.78	62.15	Yavatmal
	अमरावती विभाग	12,72,158	11,16,134	12.79	11.22	73.80	62.91	Amravati Division
30	वर्धा	1,58,630	1,54,415	12.83	12.49	78.78	69.16	Wardha
31	नागपूर	6,96,461	4,44,441	17.12	10.93	82.94	75.99	Nagpur
32	भंडारा	2,01,949	97,718	17.77	8.60	80.73	73.25	Bhandara
33	गोंदिया	1,67,699	1,96,455	13.97	16.36	81.42	69.77	Gondiya
34	चंद्रपूर	2,96,927	3,75,256	14.34	18.12	75.44	64.41	Chandrapur
35	गडचिरोली	1,08,824	3,71,696	11.22	38.31	66.97	48.98	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	16,30,490	16,39,981	15.26	15.35	79.69	65.85	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	29,02,648	27,56,115	14.07	13.36	77.14	64.68	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य ...	98,81,656	85,77,276	10.20	8.85	71.90	55.21	Maharashtra State
	भारत +	16,66,35,700	8,43,28,240	16.20	8.20	...	...	India +

टीप -- (१) + कृपया पृष्ठ क्र. ३ वरील टीप पहावी

Note-- (1) + Please see the Note on page No.3

आधार - भारतीय जनगणना, २००१ प्राथमिक जनगणना सारांश (अंतिम) Source.—Census of India 2001 Primary Census Abstract (Final)

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.12

महाराष्ट्र राज्यातील अपंगांची प्रकारानुसार संख्या/DISABLED POPULATION IN MAHARASHTRA STATE BY TYPE OF DISABILITY

2001

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	अंध Blind (3)	पांगळे Crippled (4)	मूक Speech (5)	कर्णबधीर Hearing (6)	मनोरुण Mental (7)	एकूण Total (8)	एकूण लोकसंख्येशी % % to total population (9)	District (2)
1	मुंबई शहर ...	28,928	12,020	3,706	1,696	7,617	53,967	1.62	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर ...	58,714	28,326	8,146	3,571	17,053	1,15,810	1.34	Mumbai Suburban
3	ठाणे ...	18,348	28,115	6,349	3,911	13,684	70,407	0.87	Thane
4	रायगड ...	8,890	10,792	2,438	1,851	3,824	27,795	1.26	Raigad
5	रत्नागिरी ...	9,556	8,794	2,166	2,487	4,225	27,228	1.60	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग ...	3,932	4,094	1,328	785	2,669	12,808	1.47	Sindhudurg
	कोकण विभाग ...	1,28,368	92,141	24,133	14,301	48,072	3,08,015	1.24	Konkan Division
7	नाशिक ...	23,316	28,512	4,795	4,394	9,103	70,120	1.40	Nashik
8	धुळे ...	9,834	11,717	1,960	1,623	3,195	28,329	1.66	Dhule
9	नंदुरबार ...	13,174	6,344	1,209	909	1,952	23,588	1.80	Nandurbar
10	जळगाव ...	15,945	26,496	4,175	3,692	6,956	57,264	1.55	Jalgaon
11	अहमदनगर ...	35,509	27,841	5,537	4,630	10,043	83,560	2.07	Ahmednagar
	नाशिक विभाग ...	97,778	1,00,910	17,676	15,248	31,249	2,62,861	1.67	Nashik Division
12	पुणे ...	26,853	36,091	7,160	4,920	16,258	91,282	1.26	Pune
13	सातारा ...	9,386	15,874	3,310	2,252	6,635	37,457	1.33	Satara
14	सांगली ...	8,735	13,208	3,394	1,448	6,157	32,942	1.28	Sangli
15	सोलापूर ...	21,436	26,234	5,733	3,236	9,445	66,084	1.72	Solapur
16	कोल्हापूर ...	13,512	17,083	4,180	1,595	7,456	43,826	1.24	Kolhapur

	पुणे विभाग	....	79,922	1,08,490	23,777	13,451	45,951	2,71,591	1.36	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	...	3,06,068	301541	65,586	43,000	1,26,272	8,42,467	1.39	Rest of Maharashtra
17	औरंगाबाद	...	23,181	21,712	3,718	3,366	6,603	58,580	2.02	Aurangabad
18	जालना	...	16,702	13,428	2,283	2,417	3,966	38,796	2.41	Jalana
19	परभणी	...	11,186	13,837	2,313	2,520	3,411	33,267	2.18	Parbhani
20	हिंगोली	...	7,947	8,259	1,351	1,779	2,205	21,541	2.18	Hingoli
21	बीड	...	12,223	17,913	2,810	2,416	4,880	40,242	1.86	Beed
22	नांदेड	...	40,967	20,929	4,744	3,817	6,872	77,329	2.69	Nanded
23	उस्मानाबाद	...	12,911	13,648	2,267	2,079	4,152	35,057	2.36	Osmanabad
24	लातूर	...	14,656	18,652	3,211	2,927	5,372	44,818	2.15	Latur
	औरंगाबाद विभाग		1,39,773	1,28,378	22,697	21,321	37,461	3,49,630	2.24	Aurangabad Division
25	बुलढाणा	...	11,596	18,178	2,697	3,993	5,310	41,774	1.87	Buldhana
26	अकोला	...	9,346	11,633	1,992	2,459	3,712	29,142	1.79	Akola
27	वाशिम	...	5,275	7,917	1,295	1,709	2,015	18,211	1.79	Washim
28	अमरावती	...	27,921	18,805	3,863	3,802	7,070	61,461	2.36	Amravati
29	यवतमाळ	...	14,826	15,644	3,180	3,063	5,264	41,977	1.71	Yavatmal
	अमरावती विभाग		68,964	72,177	13,027	15,026	23,371	1,92,565	1.94	Amravati Division
30	वर्धा	...	7,677	7,963	1,401	1,899	3,252	22,192	1.79	Wardha
31	नागपूर	...	19,234	24,329	4,262	3,463	11,185	62,473	1.54	Nagpur
32	भंडारा	...	6,261	8,277	1,135	1,494	2,644	19,811	1.74	Bhandara
33	गोंदिया	...	11,832	9,118	1,149	1,809	2,822	26,730	2.23	Gondia
34	चंद्रपूर	...	16,892	12,767	2,556	2,836	4,463	39,514	1.91	Chandrapur
35	गडचिरोली	...	4,229	5,395	1,230	1,542	1,804	14,200	1.46	Gadchiroli
	नागपूर विभाग		66,125	67,849	11,733	13,043	26,170	1,84,920	1.73	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग		1,35,089	1,40,026	24,760	28,069	49,541	3,77,485	1.83	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य		5,80,930	5,69,945	1,13,043	92,390	2,13,274	15,69,582	1.62	Maharashtra State

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.13

वयोगटानुसार लोकसंख्या/POPULATION ACCORDING TO AGE GROUPS

2001

(हजारत/In thousand)

एकूण/ग्रामीण/नागरी Total/Rural/Urban (1)	एकूण लोकसंख्या/Total population				संचयी टक्केवारी Cumulative percentage (6)
	वय-गट Age-group (2)	पुरुष Males (3)	स्त्रिया Females (4)	एकूण Total (5)	
एकूण/Total	0-9	10,286	9,477	19,763	20.40
	10-14	5,946	5,392	11,338	32.10
	15-19	5,263	4,308	9,571	41.98
	20-24	4,781	4,075	8,856	51.12
	25-29	4,187	4,031	8,218	59.61
	30-34	3,801	3,592	7,393	67.24
	35-39	3,540	3,418	6,958	74.42
	40-44	3,010	2,536	5,546	80.14
	45-49	2,404	2,139	4,543	84.83
	50-54	1,863	1,583	3,446	88.39
	55-59	1,320	1,353	2,673	91.15
	60-64	1,204	1,527	2,731	93.97
	65-69	1,230	1,403	2,633	96.69
	70-74	814	815	1,629	98.37
	75-79	334	349	683	99.07
	80+	351	428	779	99.88
वय माहीत नसलेले/Age not known		66	52	118	100.00
एकूण/Total ...		50,401	46,478	96,879	.....
ग्रामीण/Rural	0-9	6,284	5,818	12,102	21.70
	10-14	3,591	3,279	6,870	34.01
	15-19	2,940	2,431	5,371	43.64
	20-24	2,402	2,172	4,574	51.84
	25-29	2,082	2,158	4,240	59.45
	30-34	1,945	1,999	3,944	66.52
	35-39	1,880	1,922	3,802	73.33
	40-44	1,605	1,445	3,050	78.80
	45-49	1,300	1,214	2,514	83.31
	50-54	1,003	913	1,916	86.75
	55-59	754	849	1,603	89.62
	60-64	748	1,041	1,789	92.83
	65-69	861	980	1,841	96.13
	70-74	566	552	1,118	98.13
	75-79	217	226	443	98.92
	80+	236	284	520	99.86
वय माहीत नसलेले/Age not known		44	36	80	100.00
एकूण/Total ...		28,459	27,319	55,778	.....

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.13- contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
नागरी/Urban	0—9	4,002	3,659	7,661	18 64
	10—14	2,355	2,112	4,467	29 51
	15—19	2,323	1,877	4,200	39 73
	20—24	2,379	1,903	4,282	50 14
	25—29	2,105	1,873	3,978	59 82
	30—34	1,856	1,593	3,449	68 21
	35—39	1,660	1,496	3,156	75 89
	40—44	1,405	1,090	2,496	81 97
	45—49	1,105	925	2,029	86 90
	50—54	860	670	1,530	90 63
	55—59	566	504	1,070	93 23
	60—64	456	486	942	95 52
	65—69	368	424	792	97 45
	70—74	248	264	512	98 69
	75—79	117	123	240	99 28
	80+	116	144	260	99 91
वय माहीत नसलेले/Age not known		22	16	38	100 00
एकूण/Total	.....	21,942	19,159	41,101	.....

आधार - भारतीय जनगणना, २००१

Source — Census of India, 2001

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.14

धर्मानुसार लोकसंख्या

POPULATION BY RELIGION
2001

अनुक्रमांक Serial No (1)	धर्म (2)	लोकसंख्या Population (3)	Religion (2)
1	बौद्ध	58,38,710	Buddhist
2	ख्रिश्चन	10,58,313	Christian
3	हिंदू	7,78,59,385	Hindu
4	जेन	13,01,843	Jain
5	मुस्लिम	1,02,70,485	Muslim
6	शांख	2,15,337	Sikh
7	धर्म न सांगितलेले	97,713	Religion not stated
8	इतर	2,36,841	Others
	एकूण	9,68,78,627	Total

आधार — भारतीय जनगणना, २००१

Source — Census of India, 2001

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्का क्रमांक/TABLE No. 2.15

२०२६ पर्यंतची वार्षिक अंदाजित लोकसंख्या

ANNUAL ESTIMATES OF POPULATION UP TO 2026

(आकडे हजारत/Figures in thousand)

वर्ष Year (1)	भारत/India *	महाराष्ट्र/Maharashtra
	१ ऑक्टोबर 1st October (2)	१ ऑक्टोबर 1st October (3)
2001	10,37,952	97,786
2002	10,55,051	99,201
2003	10,72,580	1,00,670
2004	10,89,915	1,02,099
2005	11,07,064	1,03,513
2006	11,23,993	1,04,923
2007	11,40,715	1,06,316
2008	11,57,245	1,07,688
2009	11,73,458	1,09,035
2010	11,89,793	1,10,383
2011	12,05,874	1,11,710
2012	12,21,839	1,13,023
2013	12,37,638	1,14,321
2014	12,53,748	1,15,638
2015	12,68,576	1,16,866
2016	12,84,216	1,18,149
2017	12,98,982	1,19,380
2018	13,13,035	1,20,570
2019	13,27,318	1,21,766
2020	13,41,255	1,22,930
2021	13,54,852	1,24,063
2022	13,68,132	1,25,170
2023	13,81,090	1,26,248
2024	13,93,667	1,27,291
2025	14,05,833	1,28,290
2026	14,17,888	1,29,273

टीप - * कृपया पृष्ठ क्र.३ वरील टीप पहावी

Note-- * Please see the Note on page No.3

आधार— भारताचे महानिबंधक यांचे कार्यालय, भारत

Source -- Office of the Registrar-General, India

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.16

स्थलांतराच्या कारणानुसार स्थलांतरित स्त्री-पुरुष

IN MIGRANTS BY SEX AND REASON FOR MIGRATION

जनगणना / Population Census, 2001

(हजारत/In thousand)

स्थलांतराचे कारण (1)	पुरुष, स्त्रिया, एकूण (2)	महाराष्ट्र/Maharashtra			Male, Female, Total (2)	Reason for migration (1)
		ग्रामीण Rural (3)	नागरी Urban (4)	एकूण Total (5)		
1 रोजगार	पुरुष	1,413	4,820	6,232	M	Employment
	स्त्रिया	377	296	673	F	
	एकूण	1,790	5,115	6,905	T	
2 व्यवसाय	पुरुष	26	141	167	M	Business
	स्त्रिया	12	13	25	F	
	एकूण	38	155	193	T	
3 शिक्षण	पुरुष	148	293	441	M	Education
	स्त्रिया	64	99	163	F	
	एकूण	212	392	604	T	
4 विवाह	पुरुष	80	34	114	M	Marriage
	स्त्रिया	10,611	4,143	14,754	F	
	एकूण	10,691	4,177	14,868	T	
5 जन्मानंतर स्थलांतर	पुरुष	1,935	1,174	3,109	M	Moved after birth
	स्त्रिया	1,170	830	2,000	F	
	एकूण	3,105	2,004	5,109	T	
6 कुटुंबासह स्थलांतर	पुरुष	1,108	1,866	2,974	M	Moved with household
	स्त्रिया	1,496	2,718	4,214	F	
	एकूण	2,603	4,585	7,188	T	
7 इतर	पुरुष	2,113	1,613	3,726	M	Others
	स्त्रिया	1,898	1,224	3,126	F	
	एकूण	4,011	2,837	6,848	T	
एकूण	पुरुष	6,822	9,942	16,764	M	Total
	स्त्रिया	15,628	9,323	24,952	F	
	एकूण	22,450	19,265	41,716	T	

आधार — भारताची जनगणना २००१

Source — Census of India 2001

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION
तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.17

पूर्वीच्या राहण्याच्या ठिकाणानुसार स्थलांतरित स्त्री-पुरुष
IN MIGRANTS BY SEX AND PLACE OF LAST RESIDENCE
जनगणना / Population Census, 2001

(हजारत/In thousand)

पूर्वीचे राहण्याचे ठिकाण	एकूण ग्रामीण नागरी	एकूण स्थलांतरित Total Migrants			Total Rural Urban	Last residence (1)
		पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	(1)
I गणनाराज्यात						
<i>Within State of Enumeration—</i>						
गणनाजिल्ह्यात इतरत्र	एकूण	7,237	14,901	22,138	Total	Elsewhere in
	ग्रामीण	4,891	12,154	17,045	Rural	district of
	नागरी	2,346	2,747	5,093	Urban	enumeration
राज्यातील इतर जिल्ह्यात	एकूण	5,249	6,838	12,087	Total	In other Districts
	ग्रामीण	1,389	2,832	4,221	Rural	of State
	नागरी	3,860	4,006	7,866	Urban	
एकूण (I)	एकूण	12,486	21,739	34,225	Total	Total (I)
	ग्रामीण	6,280	14,986	21,266	Rural	
	नागरी	6,206	6,753	12,959	Urban	
II. गणनाराज्याच्या बाहेरील भारतातील राज्य						
<i>State in India Beyond State of Enumeration</i>						
आंध्र प्रदेश	एकूण	206	226	432	Total	Andhra Pradesh
	ग्रामीण	37	61	99	Rural	
	नागरी	168	165	333	Urban	
आसाम	एकूण	10	7	7	Total	Assam
	ग्रामीण	1	0	2	Rural	
	नागरी	9	6	15	Urban	

५०० पेक्षा कमी/Less than 500

स्तंभ २ मधील 'एकूण' ह्यात पूर्वीचे राहण्याचे ठिकाण ग्रामीण आहे की नागरी ह्याचा उल्लेख नसलेल्यांचाही समावेश आहे./
"Total" in col. 2 includes unspecified, whether rural or urban status of last residence

तक्का क्रमांक / TABLE No. 2.17- contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	(1)
अरुणाचल प्रदेश	एकूण	*	*	1	Total	Arunachal Pradesh
	ग्रामीण	*	*	*	Rural	
	नागरी	*	*	1	Urban	
बिहार	एकूण	272	89	361	Total	Bihar
	ग्रामीण	31	8	39	Rural	
	नागरी	242	81	322	Urban	
झारखंड	एकूण	42	16	58	Total	Jharkhand
	ग्रामीण	7	2	9	Rural	
	नागरी	35	14	50	Urban	
गुजरात	एकूण	412	437	849	Total	Gujarat
	ग्रामीण	31	51	83	Rural	
	नागरी	380	386	766	Urban	
गोवा	एकूण	25	35	60	Total	Goa
	ग्रामीण	4	9	13	Rural	
	नागरी	21	27	48	Urban	
दिल्ली	एकूण	36	34	69	Total	Delhi
	ग्रामीण	2	1	3	Rural	
	नागरी	34	32	66	Urban	
हरियाणा	एकूण	22	18	40	Total	Haryana
	ग्रामीण	2	1	3	Rural	
	नागरी	20	17	37	Urban	
हिमाचल प्रदेश	एकूण	8	5	14	Total	Himachal Pradesh
	ग्रामीण	1	*	1	Rural	
	नागरी	7	5	12	Urban	
जम्मू व काश्मीर	एकूण	9	6	16	Total	Jammu and Kashmir
	ग्रामीण	1	*	2	Rural	
	नागरी	8	6	14	Urban	
कर्नाटक	एकूण	536	629	1,165	Total	Karnataka
	ग्रामीण	133	227	359	Rural	
	नागरी	404	402	806	Urban	
केरळ	एकूण	146	112	259	Total	Kerala
	ग्रामीण	9	4	13	Rural	
	नागरी	137	108	246	Urban	

तक्का क्रमांक/TABLE No. 2.17-contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	(1)
मध्य प्रदेश	एकूण	258	332	590	Total	Madhya Pradesh
	ग्रामीण	99	159	258	Rural	
	नागरी	159	173	332	Urban	
छत्तीसगड	एकूण	98	107	205	Total	Chattisgarh
	ग्रामीण	52	57	109	Rural	
	नागरी	46	50	96	Urban	
मणिपूर	एकूण	1	1	2	Total	Manipur
	ग्रामीण	*	*	*	Rural	
	नागरी	1	1	2	Urban	
मेघालय	एकूण	1	1	2	Total	Meghalaya
	ग्रामीण	*	*	*	Rural	
	नागरी	1	1	1	Urban	
मिझोरम	एकूण	*	*	1	Total	Mizoram
	ग्रामीण	*	*	*	Rural	
	नागरी	*	*	1	Urban	
नागालॅंड	एकूण	1	*	1	Total	Nagaland
	ग्रामीण	*	*	*	Rural	
	नागरी	*	*	1	Urban	
ओरिसा	एकूण	62	30	91	Total	Orissa
	ग्रामीण	12	5	17	Rural	
	नागरी	50	24	74	Urban	
पंजाब	एकूण	37	31	68	Total	Punjab
	ग्रामीण	3	1	5	Rural	
	नागरी	34	30	63	Urban	
राजस्थान	एकूण	262	169	431	Total	Rajasthan
	ग्रामीण	20	10	30	Rural	
	नागरी	243	159	402	Urban	
सिक्कीम	एकूण	*	*	1	Total	Sikkim
	ग्रामीण	*	*	*	Rural	
	नागरी	*	*	1	Urban	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.17 - contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	(1)
तामिळनाडू	एकूण	139	111	250	Total	Tamil Nadu
	ग्रामीण	5	3	8	Rural	
	नागरी	134	107	242	Urban	
त्रिपुरा	एकूण	1	1	2	Total	Tripura
	ग्रामीण	*	*	*	Rural	
	नागरी	1	*	1	Urban	
उत्तर प्रदेश	एकूण	1,426	646	2,072	Total	Uttar Pradesh
	ग्रामीण	66	27	94	Rural	
	नागरी	1,360	619	1,979	Urban	
उत्तरांचल	एकूण	22	14	36	Total	Uttaranchal
	ग्रामीण	1	1	2	Rural	
	नागरी	20	13	34	Urban	
पश्चिम बंगाल	एकूण	139	70	209	Total	West Bengal
	ग्रामीण	11	4	15	Rural	
	नागरी	127	67	194	Urban	
केंद्रशासित प्रदेश	एकूण	6	6	12	Total	Union Territories
	ग्रामीण	1	1	2	Rural	
	नागरी	5	5	11	Urban	
एकूण (II)	एकूण	4,179	3,134	7,313	Total	Total (II)
	ग्रामीण	531	635	1,165	Rural	
	नागरी	3,648	2,500	6,148	Urban	
पूर्वीचे राहण्याचे ठिकाण भारतात इतरत्र	एकूण	99	78	177	Total	Last residence outside India
	ग्रामीण	12	8	19	Rural	(I +II)
	नागरी	88	71	158	Urban	
III. आशियातील भारताबाहेरचे देश		93	72	164		Countries in Asia Beyond India
IV. इतर देश		7	7	13		Other countries
एकूण		16,764	24,952	41,716	Total	

२. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्का क्रमांक/TABLE No. 2.18

कुटुंबे व त्यातील व्यक्तींची बोलण्याच्या प्रमुख भाषेनुसार संख्या

HOUSEHOLDS AND HOUSEHOLD POPULATION BY LANGUAGES MAINLY SPOKEN 1981

(संख्या/Number)

भाषा (1)	कुटुंबे Households (2)	व्यक्ती Persons (3)	Languages (1)
आसामी	155	593	Assamese
बंगाली	20,288	88,040	Bengali
गुजराथी	3,11,754	16,84,323	Gujarati
हिंदी	8,11,176	41,47,199	Hindi
कन्नड	1,73,788	9,20,108	Kannada
काश्मिरी	267	1,097	Kashmiri
मल्याळम्	54,720	2,20,871	Malayalam
मराठी	86,50,248	4,58,16,753	Marathi
उडिया	3,748	15,581	Oriya
पंजाबी	35,666	1,84,053	Punjabi
संस्कृत	48	281	Sanskrit
सिंधी	1,00,920	5,17,874	Sindhi
तामिळ	65,538	3,00,348	Tamil
तेलगू	1,81,252	9,36,928	Telgu
उर्दू	6,84,727	43,19,067	Urdu
इतर	5,96,660	36,31,055	Others
एकूण	1,16,90,955	6,27,84,171	Total

आधार - भारताची जनगणना १९८१, १९८७ चा पेपर एक, महाराष्ट्र मालिका १२

Source — Census of India 1981, Paper I of 1987, Maharashtra series 12

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.1

जमिनीचा वापर/LAND UTILISATION

(हजार हेक्टरात In thousand hectares)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	2002-03* (3)	2003-04 * (4)	Item (2)
1	एकूण भौगोलिक क्षेत्र ..	30,758	30,758	Total geographical area
2	जंगलव्याप्त क्षेत्र ..	5,214	5,214	Area under forests
3	पडीक व लागवडीलायक नसलेली जमीन ..	1,720	1,725	Barren and unculturable land
4	बिगर-शेती वापराखाली असलेली जमीन ..	1,380	1,390	Land put to non-agricultural uses
5	लागवडीलायक पण वापरात नसलेली जमीन ..	915	917	Culturable waste
6	कायम गुरचरण ..	1,249	1,249	Permanent pastures
7	झाडे-झुडुपाखालील जमीन ..	247	251	Land under miscellaneous trees & bushes
8	चालू पड ..	1,355	1,364	Current fallows
9	इतर पड ..	1,200	1,216	Other fallows
10	कसलेले क्षेत्र (निव्वळ) ..	17,579	17,432	Net area sown
11	एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेले क्षेत्र ..	4,808	4,758	Area sown more than once
12	लागवड केलेले एकूण क्षेत्र ..	22,388	22,190	Gross cropped area

टीप .. * अस्थायी /Provisional

आधार - कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.2

जिल्हावार लागवडीलायक क्षेत्र आणि लागवड केलेले क्षेत्र

DISTRICTWISE CULTURABLE AREA AND CULTIVATED AREA

2003-04

(हजार हेक्टरांत/In thousand hectares)

अनु क्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	एकूण भौगोलिक क्षेत्र Total geographical area (3)	लागवडीलायक क्षेत्र Culturable area (4)	कसलेले निव्वळ क्षेत्र Net area sown (5)	लागवड केलेले एकूण क्षेत्र Gross cropped area (6)	District (2)
1	बृहन्मुंबई	38	0	0	0	Greater Mumbai
2	ठाणे	934	332	245	251	Thane
3	रायगड	687	309	189	216	Raigad
4	रत्नागिरी	816	550	245	255	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	504	349	140	159	Sindhudurg
	कोकण विभाग	2,979	1,540	819	880	Konkan Division
6	नाशिक	1,563	1,009	875	952	Nashik
7	धुळे	733	456	435	489	Dhule
8	नंदुरबार	705	306	296	529	Nandurbar
9	जळगाव	1,164	874	851	1,360	Jalgaon
10	अहमदनगर	1,702	1,360	1,091	1,369	Ahmadnagar
	नाशिक विभाग	5,867	4,005	3,548	4,499	Nashik Division
11	पुणे	1,562	1,064	946	1,121	Pune ✓
12	सातारा	1,058	679	524	621	Satara
13	सांगली	861	713	584	672	Sangli
14	सोलापूर	1,488	1,328	1,020	1,116	Solapur
15	कोल्हापूर	776	507	428	831	Kolhapur
	पुणे विभाग	5,745	4,292	3,502	4,362	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	14,592	9,836	7,868	9,740	Rest of Maharashtra

तत्का क्रमांक/TABLE No. 3.2 - contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
16	औरंगाबाद ..	1,008	816	694	1,021	Aurangabad
17	जालना ..	773	714	580	728	Jalna
18	परभणी ..	631	574	490	837	Parbhani
19	हिंगोली ..	466	401	330	522	Hingoli
20	बीड ..	1,069	940	763	896	Beed
21	नांदेड ..	1,033	843	705	824	Nanded
22	उस्मानाबाद ..	748	702	483	756	Osmanabad
23	लातूर ..	716	653	520	718	Latur
	औरंगाबाद विभाग ..	6,443	5,644	4,565	6,302	Aurangabad Division
24	बुलढाणा ..	967	751	684	847	Buldhana
25	अकोला ..	543	455	436	529	Akola
26	वाशिम ..	513	410	379	590	Washim
27	अमरावती ..	1,222	815	750	1,054	Amravati
28	यवतमाळ ..	1,352	944	849	978	Yavatmal
	अमरावती विभाग ..	4,597	3,376	3,098	3,999	Amravati Division
29	वर्धा ..	629	474	366	386	Wardha
30	नागपूर ..	986	642	547	599	Nagpur
31	भंडारा ..	928	423	366	441	Bhandara
32	गोंदिया ..	...	...	...	...	Gondia
33	चंद्रपूर ..	1,092	533	452	541	Chandrapur
34	गडचिरोली ..	1,492	253	170	182	Gadchiroli
	नागपूर विभाग ..	5,127	2,325	1,901	2,148	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग ..	9,724	5,701	4,999	6,147	Vidarbha Division
	महाराष्ट्र राज्य	30,758	21,180	17,432	22,190	Maharashtra State

टीप -- (१) लागवडीलायक क्षेत्र — यात (१) लागवडीलायक पडीक, (२) झाडे झुडुपांखालील जमीन, (३) चालू पड (४) इतर पड आणि (५) कसलेले निव्वळ क्षेत्र यांचा अंतर्भाव होतो
(२) आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे बेरजा जुळतीलच असे नाही

Note — 1) Culturable area includes—(1) culturable waste, (2) land under miscellaneous tree crops etc., (3) current fallows, (4) other fallows and (5) net area sown

2) Details may not add to the totals due to rounding

आधार — कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source—Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.3

प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र आणि त्यांचे उत्पादन/AREA AND OUTTURN OF PRINCIPAL CROPS

(क्षेत्र हजार हेक्टरांत व उत्पादन हजार मेट्रिक टनांत)

(Area in thousand hectares and outturn in thousand M ton)

अनु- क्रमांक Serial No.	पीक (2)	2001-02		2002-03		2003-04		Crops (2)
		क्षेत्र Area (3)	उत्पादन Outturn (4)	क्षेत्र Area (5)	उत्पादन Outturn (6)	क्षेत्र Area (7)	उत्पादन Outturn (8)	
1	तांदूळ	1,514	2,651	1,523	1,854	1,535	2,839	Rice
2	गहू	776	1,077	751	984	665	778	Wheat
3	ज्वारी	5,137	3,910	4,804	3,882	4,440	2,888	Jowar
4	बाजरी	1,399	831	1,547	1,146	1,325	896	Bajri
5	एकूण तृणधान्ये (इतर धान्ये धरून)	9,411	9,305	9,231	8,773	8,568	8,367	Total cereals (including other cereals)
6	एकूण कडधान्ये	3,388	1,880	3,547	2,047	3,436	1,955	Total pulses
7	ऊस @	578	45,140	573	42,617	526	2,699	Sugarcane @
8	कापूस *	3,105	2,690	2,800	2,596	2,762	3,080	Cotton*
9	भूईमूग (एकूण)	429	492	419	450	390	453	Groundnut (Total)
10	तंबाखू	6	7	7	9	6	7	Tobacco

टीप -- **अस्थायी/Provisional

@ उसाचे उत्पादन कांड्यांमध्ये आहे व ते तोडणी झालेल्या क्षेत्रावर आधारित आहे

* कापसाचे उत्पादन रुईमधील आहे व ते प्रत्येकी १७० किलोग्रॅमच्या हजार गासड्यांमध्ये आहे

Note—@ The production of sugarcane is in terms of cane and is worked out on the basis of harvested area

* The production of cotton is in terms of lint and in '000 bales of 170 Kg. each

आधार—कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source —Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

3. शेती/

तक्ता क्रमांक/

जिल्हावार प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र व त्यांचे उत्पादन/

(क्षेत्र हजार हेक्टरांत व उत्पादन हजार टनांत/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	तांदूळ/Rice		गहू/Wheat	
		क्षेत्र Area (3)	उत्पादन Production (4)	क्षेत्र Area (5)	उत्पादन Production (6)
1	बृहन्मुवई	...	...	...	...
2	ठाणे	...	141	398	*
3	रायगड	...	133	376	...
4	रत्नागिरी	...	79	239	...
5	सिंधुदुर्ग	...	79	245	...
	कोकण विभाग	...	432	1,258	*
6	नाशिक	...	51	66	36
7	धुळे	...	5	7	17
8	नंदुरबार	...	22	18	9
9	जळगाव	...	1	1	33
10	अहमदनगर	...	8	6	39
	नाशिक विभाग	...	87	98	134
11	पुणे	...	60	85	39
12	सातारा	...	44	73	24
13	सांगली	...	16	40	12
14	सोलापूर	...	*	*	31
15	कोल्हापूर	...	107	248	9
	पुणे विभाग	...	227	446	115
	उर्वरित महाराष्ट्र	...	746	1,802	249
					318

AGRICULTURE

TABLE No. 3.4

DISTRICTWISE AREA AND PRODUCTION OF PRINCIPAL CROPS 2003-04

Area in '000 hectares and Production in '000 tonnes)

ज्वारी/Jowar		बाजरी/Bajri		एकूण तृणधान्ये/All cereals		District
क्षेत्र Area	उत्पादन Production	क्षेत्र Area	उत्पादन Production	क्षेत्र Area	उत्पादन Production	
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
...	...	...	...	...	...	Brihan Mumbai
...	...	...	...	170	419	Thane
...	...	...	...	150	389	Raigad
...	...	...	...	106	273	Ratnagiri
...	...	...	...	82	251	Sindhudurg
...	...	...	...	508	1,332	Konkan Division
17	9	317	197	511	449	Nashik
40	67	145	158	225	294	Dhule
54	69	19	19	130	160	Nandurbar
189	340	62	64	301	518	Jalgaon
478	55	204	71	753	188	Ahmednagar
778	540	747	509	1,920	1,609	Nashik Division
265	68	97	68	490	299	Pune
125	124	23	6	245	282	Satara
203	49	11	*	257	141	Sangli
614	29	10	4	672	51	Solapur
18	27	...	...	170	347	Kolhapur
1,225	297	141	78	1,834	1,120	Pune Division
2,003	837	888	587	4,262	4,061	Rest of Maharashtra

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
16	औरंगाबाद	*	*	31	40
17	जालना	1	*	18	24
18	परभणी	10	4	39	45
19	हिंगोली	9	5	39	61
20	बीड	3	1	26	14
21	नांदेड	23	13	32	43
22	उस्मानाबाद	18	3	22	5
23	लातूर	21	7	27	18
	औरंगाबाद विभाग	85	33	234	250
24	बुलढाणा	...	...	31	48
25	अकोला	...	...	9	12
26	वाशिम	1	*	12	14
27	अमरावती	10	6	12	14
28	यवतमाळ	3	2	18	21
	अमरावती विभाग	14	8	80	109
29	वर्धा	*	*	21	25
30	नागपूर	45	65	35	43
31	भंडारा	173	272	10	10
32	गोंदिया	177	267	4	3
33	चंद्रपूर	143	208	32	20
34	गडचिरोली	146	179	1	1
	नागपूर विभाग	685	991	102	101
	विदर्भ विभाग	699	999	182	210
	महाराष्ट्र राज्य	1,530	2,834	665	778

टीप - (१) आकडे अस्थायी आहेत.

(२) आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे बेरजा जुळतीलच असे नाही.

(३) *आकडे ५०० हेक्टर/टनांपेक्षा कमी आहेत.

TABLE No. 3.4 —contd.

(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
188	85	129	110	443	431	Aurangabad
171	102	74	75	327	364	Jalna
281	236	10	7	342	293	Parbhani
94	124	1	1	145	192	Hingoli
322	122	180	100	537	241	Beed
195	245	1	*	253	305	Nanded
359	79	20	6	432	96	Osmanabad
186	242	8	4	249	275	Latur
1,796	1,235	423	303	2,728	2,197	Aurangabad Division
130	195	4	2	192	303	Buldhana
83	161	2	1	94	176	Akola
60	78	2	1	75	93	Washim
100	143	1	*	125	167	Amravati
129	133	5	2	155	158	Yavatmal
502	710	14	6	641	897	Amravati Division
30	29	...	...	51	55	Wardha
53	46	...	...	134	156	Nagpur
1	*	...	...	184	282	Bhandara
...	...	...	...	181	271	Gondia
47	27	...	...	223	255	Chandrapur
8	4	...	...	158	190	Gadchiroli
139	108	...	...	931	1,207	Nagpur Division
641	816	14	6	1,572	2,104	Vidharbha Division
4,440	2,888	1,325	896	8,561	8,362	Maharashtra State

Note.— (1) Figures are provisional.

(2) Details may not add up to total due to rounding.

(3) *Figures are below 500 hectares/tonnes.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	एकूण कडधान्ये/All pulses		ऊस/Sugarcane	
		क्षेत्र Area (13)	उत्पादन Production (14)	क्षेत्र Area† (15)	उत्पादन (कांड्यांत) Production (Cane) (16)
1	बृहन्मुंबई	...	...	...	...
2	ठाणे	...	19	11	...
3	रायगड	...	12	6	...
4	रत्नागिरी	...	7	3	...
5	सिंधुदुर्ग	...	7	3	...
	कोकण विभाग	...	45	23	...
6	नाशिक	...	84	43	21
					1,159
7	धुळे	...	74	46	5
					312
8	नंदुरबार	...	80	53	4
					248
9	जळगाव	...	184	121	13
					440
10	अहमदनगर	...	83	30	31
					1,487
	नाशिक विभाग	...	505	293	74
					3,646
11	पुणे	...	53	25	40
					2,756
12	सातारा	...	54	21	31
					2,106
13	सांगली	...	38	14	35
					2,796
14	सोलापूर	...	41	8	49
					2,832
15	कोल्हापूर	...	28	15	87
					4,918
	पुणे विभाग	...	214	83	242
					15,408
	उर्वरित महाराष्ट्र	...	764	399	318
					19,054

TABLE No. 3.4 —contd.

कापूस/Cotton		भुईमूग/Groundnut		District
क्षेत्र Area (17)	उत्पादन Production (18)	क्षेत्र Area (19)	उत्पादन Production (20)	
...	...	...	...	Brihan Mumbai
...	...	*	1	Thane
...	...	*	*	Raigad
...	...	*	1	Ratnagiri
...	...	5	8	Sindhudurg
...	...	6	10	Konkan Division
7	5	37	28	Nashik
67	90	38	40	Dhule
36	41	16	19	Nandurbar
384	515	9	9	Jalgaon
10	10	6	5	Ahmednagar
504	661	106	101	Nashik Division
*	*	48	56	Pune ✓
1	1	59	89	Satara
1	1	17	12	Sangli
*	2	2	1	Solapur
*	*	67	116	Kolhapur
2	4	193	274	Pune Division
506	665	305	385	Rest of Maharashtra

(1)	(2)	(13)	(14)	(15)	(16)	
16	ओरंगाबाद	...	102	45	8	377
17	जालना	...	139	69	7	340
18	परभणी	...	199	101	13	855
19	हिंगोली	...	94	62	14	808
20	बीड	...	98	33	22	849
21	नांदेड	...	203	152	14	1,007
22	उस्मानाबाद	...	215	44	12	343
23	लातूर	...	222	113	20	1,024
	ओरंगाबाद विभाग	...	1,272	619	110	5,603
24	बुलढाणा	...	274	170	1	69
25	अकोला	...	160	101	1	48
26	वाशिम	...	181	128	1	66
27	अमरावती	...	215	149	2	155
28	यवतमाळ	...	220	156	6	350
	अमरावती विभाग	...	1,050	704	11	688
29	वर्धा	...	87	95	3	172
30	नागपूर	...	100	61	1	53
31	भंडारा	...	31	17	1	71
32	गोंदिया	...	19	10	1	29
33	चंद्रपूर	...	86	39	...	...
34	गडचिरोली	...	27	11	...	...
	नागपूर विभाग	...	350	233	6	324
	विदर्भ विभाग	...	1,400	937	17	1,012
	महाराष्ट्र राज्य	...	3,436	1,955	443	25,608

टीप - (१) आकडे अस्थायी आहेत.

(२) आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे बेरजा जुळतीलच असे नाही.

(३) आकडे ५०० हेक्टर/टनापेक्षा कमी आहेत.

(४) कापसाचे उत्पादन रूईमध्ये आहे व ते प्रत्येकी १७० किलो ग्रॅमच्या हजार गासड्यांत आहे.

आधार - कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

TABLE No. 3.4 —contd.

(17)	(18)	(19)	(20)	(2)
168	144	9	6	Aurangabad
157	164	1	1	Jalna
185	227	4	4	Parbhani
72	112	3	3	Hingoli
95	60	10	4	Beed
215	203	7	10	Nanded
2	1	8	2	Osmanabad
6	5	13	3	Latur
900	915	55	33	Aurangabad Division
183	255	1	1	Buldhana
218	199	1	1	Akola
75	63	*	*	Washim
267	272	2	2	Amravati
376	382	5	5	Yavatmal
1,119	1,171	9	9	Amravati Division
111	150	2	2	Wardha
74	115	8	7	Nagpur
...	...	*	*	Bhandara
...	...	...	...	Gondia
52	64	...	...	Chandrapur
*	*	*	*	Gadchiroli
238	330	10	9	Nagpur Division
1,357	1,501	19	18	Vidharbha Division
2,762	3,080	379	437	Maharashtra State

Note — (1) Figures are provisional.

(2) Details may not add up to total due to rounding.

(3) * Figures are below 500 hectares/tonnes.

(4) Production of cotton is in terms of lint and in '000 bales of 170 kg each

Source — Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.5

प्रमुख पिकांच्या उत्पादनांचे निर्देशांक *

INDEX NUMBERS OF PRODUCTION OF PRINCIPAL CROPS *

[पाया : त्रैवार्षिक सरासरी १९७९-८२ = १००]

[Base : Triennial Average 1979-82 =100]

अनुक्रमांक Serial No.	बाब (2)	2001-02 (3)	2002-03 (4)	2003-04 (5)	Item (2)
1	अन्नधान्ये-				Foodgrains
	(अ) तृणधान्ये-				(a) Cereals—
	(1) तांदूळ	120.1	83.9	128.3	Rice
	(2) गहू	111.3	101.6	80.4	Wheat
	(3) ज्वारी	79.8	79.3	59.0	Jowar
	(4) बाजरी	115.0	158.7	124.1	Bajri
	(5) बाली	17.0	9.43	15.1	Barley
	(6) मका	491.8	622.9	630.3	Maize
	(7) नाचणी	85.8	58.7	80.4	Ragi
	(8) कोद्रा	34.2	41.9	28.3	Kodra
	(9) इतर धान्ये	94.9	48.9	51.7	Other cereals
	एकूण तृणधान्ये	100.4	94.5	88.9	Total Cereals
	(ब) कडधान्ये-				(b) Pulses—
	(1) हरभरा	274.0	272.8	256.1	Gram
	(2) तूर	193.7	195.3	174.2	Tur
	(3) इतर कडधान्ये	157.8	196.9	201.6	Other pulses
	एकूण कडधान्ये	192.9	206.8	195.0	Total Pulses
	एकूण अन्नधान्ये	118.8	116.8	110.0	Total Foodgrains

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.5 —contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
2	अन्नधान्येतर -				Non-Foodgrains
	(अ) गळिताची धान्ये -				(a) Oilseeds—
	(1) भुईमूग ...	79.9	73.1	70.9	Groundnut
	(2) तीळ ...	110.1	103.9	111.9	Seasamum
	(3) मोहरी, राई व जवस	39.8	23.5	29.1	Rape, Mustard and Linseed
	(4) एरंडी ...	258.3	566.7	391.7	Caster seed
	(5) सूर्यफूल ...	263.8	286.5	203.0	Sunflower
	एकूण गळिताची धान्ये -	90.0	84.6	78.5	Total Oilseeds
	(ब) तंतू पिके -				(b) Fibres—
	(1) कापूस ...	184.4	178.0	211.2	Cotton
	(2) मेस्ता ...	34.5	28.2	25.6	Mesta
	एकूण - तंतू पिके ...	183.8	177.4	210.4	Total Fibres
	(क) संकीर्ण -				(c) Miscellaneous
	(1) ऊस ...	170.2	160.7	96.8	Sugarcane
	(2) तंबाखू ...	98.0	139.6	102.5	Tobacco
	(3) बटाटा ...	129.7	127.6	125.6	Potato
	(4) मिरची ...	79.3	73.9	59.7	Chillies
	एकूण - संकीर्ण पिके	162.7	154.4	94.5	Total-Miscellaneous
	एकूण - अन्नधान्येतर पिके	153.0	145.7	115.7	Total-Non-foodgrains
	सर्व पिके	135.0	130.5	112.7	All Commodities

* निर्देशांक अंतिम अंदाजावर आधारलेले आहेत./Index numbers are based on final forecast.

@ अस्थायी / Provisional

आधार - कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.— Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.6

मृदुसंधारण, जमीन सुधारणा इत्यादी योजनांखालील प्रगती

PROGRESS UNDER SOIL CONSERVATION AND LAND DEVELOPMENT ETC.

अनुक्रमांक Serial No.	योजना	२००३-०४ मध्ये झालेले Achievements during 2003-04	Scheme
(1)	(2)	(3)	(2)
1	समतल सलग चर (हेक्टर)	43,988	Continuous contour trencher (in hectares)
2	मजगी केलेली जमीन (हेक्टर)	10,765	Area terraced (in hectares)
3	जैविक बांधासह समपातळी/ ढाळीचे बांध (हेक्टर)	1,03,916	Contour / Graded bunding with vegetative bunds (in hectares)

टीप /Note -- आकडे अस्थायी आहेत./The figures are provisional.

आधार - कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source — Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

3 शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.7

रासायनिक खतांचे वाटप/DISTRIBUTION OF CHEMICAL FERTILIZERS

2003-04

(हजार टनात/ 000' Tonnes)

बाब (1)	राज्यास दिलेले खत Quantity distributed to the State (2)	Item. (3)
नत्रयुक्त-- Nitrogenous--		
अमोनियम सल्फेट (२०.६ टक्के N)	30.45	Ammonium Sulphate (20.6 per cent N).
युरिया (४६ टक्के N)	1,309.40	Urea (46 per cent N)
अमोनियम सल्फेट नायट्रेट (२६ टक्के N)	...	Ammonium Sulphate Nitrate (26 per cent N).
कॅल्शियम अमोनियम नायट्रेट (२५ टक्के N)	6.34	Calcium Ammonium Nitrate (25 per cent N).
अमोनियम क्लोराईड (२५ टक्के N)	...	Ammonium Chloride (25 per cent N).
फॉस्फेट -- Phosphates--		
सिंगल सुपरफॉस्फेट (१६ टक्के P ₂ O ₅)	495.70	Single superphosphate (16 per cent P ₂ O ₅).
मिश्र -- Complex--		
१२-३२-१६	41.46	12-32-16
१७-१७-१७	...	17-17-17
१८-४६-०	377.91	18-46-0
२०-२०-०	216.84 *	20-20-0
२३-२३-०	135.26	23-23-0
१५-१५-१५	105.40	15-15-15
१०-२६-२६	163.44	10-26-26
१९-१९-१९	125.97	19-19-19
१४-३५-१४	3.87	14-35-14
पोटॅसिक -- Potassic--		
म्युरिएट ऑफ पोटॅश (६० टक्के K ₂ O)	149.87	Muriate of potash (60 per cent K ₂ O)
सल्फेट ऑफ पोटॅश (५० टक्के K ₂ O)	2.28	Sulphate of potash (50 per cent K ₂ O)

टीप/Note - * २०-२०-० यामध्ये २०.७-२०.७-० समावेश आहे/ 20-20-0 includes 20.7-20.7-0 also

आधार - भारतीय खत संघ, पश्चिम विभाग, मुंबई

Source - Fertilizer Association of India, Western Region, Mumbai

3. शेती/AGRICULTURE
 तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8
 शेतीची अवजारे/AGRICULTURAL IMPLEMENTS
 2003

अनु क्रमांक Serial No.	नाव	परिमाण	माहिती Particulars	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(2)
1	नीगर -				Ploughs—
	(अ) लाकडी	.. हजारता	1,509	'000 No.	(a) Wooden
	(ब) लोखंडी	.. हजारता	697	'000 No.	(b) Iron
2	गाड्या	.. हजारता	1,144	'000 No.	Carts
3	उसाचे चरक -				Sugarcane crushers—
	(अ) शक्तीवर चालणारे	.. संख्या	4,805	Number	(a) Worked by power
	(ब) बैलाच्या सहाय्याने चालणारे	.. संख्या	17,141	Number	(b) Worked by bullocks
4	सिंचनाकरिता वापरली जाणारी				Used for Irrigation purpose
	(अ) डिझेल इंजिने	.. संख्या	1,20,273	Number	(a) Diesel engines
	(ब) विजेवर चालणारे पंप	.. संख्या	9,66,713	Number	(b) electric pumps
5	घाणी				Ghanis—
	(अ) शक्तीवर चालणाऱ्या	.. संख्या	N.A.	Number	(a) Worked by power
	(ब) इतर	.. संख्या	10,422	Number	(b) Other

N.A.— उपलब्ध नाही/Not Available

आधार - १७ वी पंचवर्षिक पशुधन गणना, २००३

Source—Quinquennial 17th Livestock Census, 2003

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.9

वीज पुरवठा केलेले शेती पंप /Agricultural Pumps Energised

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वीज पुरवठा केलेले शेतीचे पंप No. of agricultural Pumps energised		District
		३१ मार्च, २००३ रोजी As on 31st March 2003	३१ मार्च, २००४ रोजी As on 31st March 2004	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	बृहन्मुंबई	...	...	Brihan Mumbai
2	ठाणे	21,267	22024	Thane
3	रायगड	11,168	11520	Raigad
4	रत्नागिरी	11,373	11708	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	13,381	13734	Sindhudurg
	कोकण विभाग	57,189	58,986	Konkan Division
6	नाशिक	205289	2,14122	Nashik
7	धुळे	99200	102803	Dhule Nandurbar
8	नंदुरबार			
9	जळगाव	143581	1,46962	Jalgaon
10	अहमदनगर	237765	2,41771	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	6,85,835	7,05,658	Nashik Division
11	पुणे	154678	1,59980	Pune
12	सातारा	93168	97111	Satara
13	सांगली	116018	1,20770	Sangli
14	सेलापूर	176206	1,84481	Solapur
15	कोल्हापूर	74679	77250	Kolhapur
	पुणे विभाग	6,14,749	6,39,592	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	13,57,773	14,04,236	Rest of Maharashtra

तत्का क्रमांक/TABLE No. 3.9— contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
16	औरंगाबाद	124658	1,27736	Aurangabad
17	जालना	69645	70345	Jalna
18	परभणी	82528	86568	Parbhani
19	हिंगोली			
20	बीड	93680	95814	Beed
21	नांदेड	65371	66905	Nanded
22	उस्मानाबाद	71548	72892	Osmanabad
23	लातूर	66206	67113	Latur
	औरंगाबाद विभाग	5,73,636	5,87,373	Aurangabad Division
24	बुलढाणा	90332	93331	Buldhana
25	अकोला	62355	64829	Akola
26	वाशिम			
27	अमरावती	86980	88562	Amravati
28	यवतमाळ	57992	60547	Yavatmal
	अमरावती विभाग	2,97,859	3,07,269	Amravati Division
29	वर्धा	48344	49262	Wardha
30	नागपूर	75106	76719	Nagpur
31	भंडारा	33844	35068	Bhandara
32	गोंदिया			
33	चंद्रपूर	22836	23908	Chandrapur
34	गडचिरोली	6891	7261	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	1,87,021	1,92,218	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	4,84,680	4,99,487	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य	24,16,089	24,91,096	Maharashtra State

आधार — महाराष्ट्र राज्य विद्युत् मंडळ, मुंबई

Source — Maharashtra State Electricity Board, Mumbai

3. शेती/AGRICULTURE

तक्का क्रमांक/TABLE No. 3.10

महाराष्ट्रातील एकूण वहित धारण जमिनी, त्यांचे क्षेत्र व सरासरी क्षेत्र.

NUMBER, AREA AND AVERAGE SIZE OF OPERATIONAL HOLDINGS IN MAHARASHTRA
कृषि गणना/Agricultural Census 1995-96

अनुक्रमांक Serial No.	आकार वर्ग (हेक्टर) Size class (Hectare)	वहित धारण जमिनींची संख्या ('००) Number of operational holdings ('00)	वहित धारण जमिनीचे एकूण क्षेत्र ('०० हेक्टर) Area of operational holdings ('00 hectare)	धारण जमिनीचे सरासरी क्षेत्र (हेक्टर) Average size of holdings (Hectare)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
1	Below 0.5 पेक्षा कमी.	...	22,409	5,746	0.26
2	0.5 - 1.0	...	20,252	15,120	0.76
3	1.0 - 2.0	...	31,755	46,059	1.45
4	2.0 - 3.0	...	14,745	35,420	2.40
5	3.0 - 4.0	...	6,774	23,303	3.44
6	4.0 - 5.0	...	3,874	17,210	4.44
7	5.0 - 7.5	...	4,120	24,870	6.04
8	7.5 - 10.0	...	1,438	12,280	8.54
9	10.0 - 20.0	...	1,029	13,514	13.13
10	20.0 व त्यापेक्षा अधिक/ and above.	...	133	5,274	39.65
एकूण/Total		1,06,529	1,98,796	1.87	

आधार — कृषि गणनेचे सांख्यिकीय तक्के, कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन, पुणे
Source — Statistical Tables on Agricultural Census, Department of Agriculture,
Government of Maharashtra, Pune

3. शेती/AGRICULTURE

तक्का क्रमांक/TABLE No. 3.11

पूर्ण झालेले पाटबंधारे प्रकल्प, त्यांची निर्मित सिंचनक्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र
 IRRIGATION PROJECTS COMPLETED, IRRIGATION POTENTIAL CREATED
 AND ACTUAL IRRIGATED AREA
 (३० जून, २००४ रोजी)

(हजार हेक्टरांत/In thousand hectares)

जल सिंचन प्रकल्प	पूर्ण झालेल्या प्रकल्पांची संख्या No. of completed projects	पूर्ण झालेल्या प्रकल्पांची निर्मित सिंचनक्षमता Irrigation potential created through the completed projects	प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र Actual irrigated area	Projects
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
1. मोठे	32	1226.55	553.07	Major
2. मध्यम	178	550.55	130.12	Medium
3. लघु व उपसा				Minor & Lift
अ)राज्य क्षेत्र	2,239	911.51	225.29	State Sector
ब)स्थानिक क्षेत्र	...	...	...	Local Sector
एकूण	2,449	2,688.61	908.48	Total

आधार — पाटबंधारे विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Irrigation Department, Government of Maharashtra, Mumbai

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.12

शासनाचे कार्यान्वित झालेले जलविद्युत प्रकल्प
GOVERNMENT HYDRO ELECTRIC PROJECTS COMMISSIONED

प्रकल्प	मार्च, २००३ पर्यंत कार्यान्वित झालेले Commissioned till March 2003		एप्रिल, २००३ ते मार्च, २००४ मध्ये कार्यान्वित झालेले Commissioned during April 2003 to March 2004		Project
	संख्या Number	क्षमता (मेगॅवॉट) Capacity (M.W.)	संख्या Number	क्षमता (मेगॅवॉट) Capacity (M W)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
मोठे	9	2247	--	--	Major
लहान	22	187.325	--	--	Minor

आधार — पाटबंधारे विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Irrigation Department, Government of Maharashtra, Mumbai

4. पशुसंवर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

तत्का क्रमांक/TABLE No. 4.1

पशुधन/LIVESTOCK POPULATION

(पशुधन गणना/LIVESTOCK Census 2003)

(हजारत/In thousand numbers)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	माहिती Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	गायवर्ग -		Cattle—
(१)	तीन वर्षांवरील बेल -		(1) Males over three years—
(अ)	केवळ पंदाशीसाठी वापरलेले	136	(a) Used for breeding only
(ब)	पंदास व काम ह्या दोहोंसाठी वापरलेले	369	(b) Used for both breeding and work
(क)	केवळ कामाकरिता वापरलेले	5,794	(c) Used for work only
(ड)	इतर	68	(d) Others
	एकूण-	<u>6,367</u>	Total
(२)	तीन वर्षांवरील गाई -		(2) Females over three years—
(अ)	पंदाशीसाठी किंवा दुधासाठी ठेवलेल्या		(a) Use for breeding or milk —
(१)	दुभत्या	2,822	(i) Milch
(२)	भाकड व एकदाही न व्यालेल्या	2,169	(ii) Dry and not calved even once
(ब)	कामाच्या		(b) Working
(क)	इतर	14	(c) Others
	एकूण	<u>5,005</u>	Total
(३)	वासे	4,661	(3) Young Stock
	एकूण-गाई-बेल	<u>16,033</u>	Total—Cattle
अ-१	संकरित गायवर्ग-		Cross-breed cattle—
(१)	अडीच वर्षांवरील संकरित बेल --		(1) Two and half years cross-breed males—
(अ)	केवळ पंदाशीसाठी वापरलेले	18	(a) Used for breeding only
(ब)	पंदास व काम ह्या दोहोंसाठी वापरलेले	29	(b) Used for both breeding and work
(क)	केवळ कामाकरिता वापरलेले	184	(c) Used for work only
(ड)	इतर	7	(d) Others
	एकूण	<u>228</u>	Total

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.1—contd.

(1)	(2)	(3)	(2)
(२) अडीच वर्षांवरील संकरित गाई -			(2) Adult cross-breed cows above two and half years—
(अ) पैदाशीसाठी किंवा दुधासाठी ठेवलेल्या			(a) Used for breeding or milch
(१) दुभत्या	934		(i) Milch
(२) भाकड व एकदाही न व्यालेल्या	525		(ii) Dry and not calved even once
(ब) इतर	14		(b) Others
एकूण	1,473	..	Total
(३) वासरे (अडीच वर्षांखालील)	1,065		(3) Young Stock(below and two half years)
एकूण - संकरित गाय वर्ग	2,776	..	Total - Cross breed cattle
अ-२ देशी गायवर्ग -			Deshi Cattle—
(१) तीन वर्षांवरील देशी बेल--			(1) Above 3 years Deshi male—
(अ) केवळ पैदाशीसाठी वापरलेले	118		(a) Used for breeding only
(ब) पैदास व काम ह्या दोहोंसाठी वापरलेले	340		(b) Used for breeding and work both
(क) केवळ कामासाठी वापरलेले	5,610		(c) Used for work only
(ड) इतर	61		(d) Others
एकूण	6,129	..	Total
(२) तीन वर्षांवरील देशी गाई--			(1) Above 3 years deshi cows
(अ) पैदाशीसाठी किंवा दुधासाठी ठेवलेल्या			(a) Used for breeding or milch
(१) दुभत्या	1,888		(i) Milch
(२) भाकड व एकदाही न व्यालेल्या	1,644		(ii) Dry and not calved even once
(ब) इतर			(b) Others
एकूण	3,532	..	Total
(३) वासरे(तीन वर्षे व त्याखालील)	3,596		(3) Young Stock(Three years and below)
एकूण - देशी गाय वर्ग	13,367	..	Total—Deshi cattle

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.1—contd.

(1)	(2)	(3)	(2)
2	म्हशी-रेडे--		Buffaloes--
	(१) तीन वर्षांवरील रेडे --		(1) Males over three years--
	(अ) केवळ पेंदाशीसाठी वापरलेले	61	(a) Used for breeding only
	(ब) पेंदास व काम ह्या दोहोसाठी वापरलेले-	36	(b) Used for breeding and work both
	(क) केवळ कामाकरिता वापरलेले	161	(c) Used for work only
	(ड) इतर	12	(d) Others
	एकूण	270	Total
	(२) तीन वर्षांवरील म्हशी --		(2) Females over three years--
	(अ) पेंदाशीसाठी किंवा दुधासाठी ठेवलेल्या		(a) Used for breeding or milch
	(१) दुभत्या	2,242	(i) Milch
	(२) भाकड व एकदाही न व्यालेल्या	1,234	(ii) Dry and not calved even once
	(ब) इतर	43	(b) Others
	एकूण	3,652	Total
	(३) रेडके (तीन वर्षे व त्याखालील)	2,180	(3) Young Stock (three years and below)
	एकूण--म्हशी-रेडे	6,145	Total—Buffaloes
3	मेंढरे	3,094	Sheep
4	शेंळ्या	10,684	Goats
5	घोडे-शिगरे	40	Horses and ponies
6	इतर जनावरे *	508	Others livestock*
	एकूण --पशुधन	36,504	Total—Livestock
	(कुत्री वगळून)		(Excluding dogs)
7	कांबड्या, बदके वगैरे	37,968	Poultry

(१) आकडे संक्षिप्ततात लिहिल्यामुळे बेरजा जुळतीलच असे नाही.

(२) पहिली पशुधन गणना १९१९ मध्ये घेण्यात आली.

(३) इतर जनावरांत डुकरे, गाढवे, खेचरे व उट, ससे यांचा समावेश आहे.

(i) Details may not add up to the totals due to rounding

(ii) First Livestock Census was taken in 1919

(iii) *Other Livestock includes pigs, donkeys, mules, camels and rabbits.

माध्यम - १७ वी पंचवार्षिक पशुधन गणना, २००३

Source.—Quinquennial 17th Livestock Census, 2003

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.2

---

4. पशुसंवर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

तका क्रमांक/TABLE No. 4.2

जिल्हावार पशुधन/DISTRICTWISE LIVESTOCK POPULATION

(पशुधन गणना/LIVESTOCK Census 2003)

(हजारत/In thousand)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	संकरित गाय वर्ग CrossBreed Cattle	देशी गाय वर्ग Deshi Cattle	गाई-खैल Cattle	म्हशी-रेडे Buffaloes	मेंढरे Sheep	शेळ्या Goats	इतर जनावरे Othert Livestock	एकूण जनावरे Total* Livestock	कोंबड्या, बदके वगैरे Total Poultry	District	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	
1	बृहन्मुंबई	...	3	4	7	76	21	37	6	148	98	Brihan Mumbai
2	ठाणे	...	12	467	479	214	1	231	10	935	2,178	Thane
3	रायगड	...	10	369	379	128	1	123	6	936	1,620	Raigad
4	रत्नागिरी	...	26	442	467	62	0	38	@	568	1,069	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	...	11	183	194	90	0	34	2	321	749	Sindhudurg
	कोंकण विभाग	...	62	1,466	1,528	569	23	463	24	2,607	5,714	Konkan Division
6	नाशिक	...	167	814	981	232	324	702	39	2,278	4,048	Nashik
7	धुळे	...	41	307	348	96	260	332	34	1,070	620	Dhule
8	नंदुरबार	...	16	408	425	102	75	310	23	934	3,106	Nandurbar
9	जळगाव	...	86	507	593	331	33	545	31	1,533	701	Jalgaon
10	अहमदनगर	...	675	571	1,245	192	364	961	38	2,800	2,075	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	...	985	2,607	3,592	954	1,057	2,849	164	8,615	10,545	Nashik Division
11	पुणे	...	377	335	712	245	411	509	25	1,901	6,077	Pune
12	सातारा	...	157	213	369	358	340	388	12	1,468	2,754	Satara
13	संगली	...	64	202	266	527	217	389	13	1,413	1,594	Sangli
14	सोलापूर	...	300	430	259	389	254	834	23	2,159	1,778	Solapur
15	कोल्हापूर	...	112	148	260	662	170	171	6	1,267	1,234	Kolhapur
	पुणे विभाग	...	939	1,327	2,266	2,181	1,392	2,292	78	8,209	13,437	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	...	1,986	5,400	7,385	3,703	2,472	5,604	266	19,431	29,696	Rest of Maharashtra

16	औरंगाबाद	...	113	403	516	83	82	382	28	1,091	500	Aurangabad
17	जालना	...	35	589	624	226	48	204	26	1,129	404	Jalna
18	परभणी	...	14	317	331	102	20	182	13	648	195	Parbhani
19	हिंगोली	...	19	270	288	80	9	156	10	543	176	Hingoli
20	बीड	...	124	463	587	209	127	444	13	1,379	805	Beed
21	नांदेड	...	25	623	648	258	55	358	32	1,350	565	Nanded
22	उस्मानाबाद	...	96	273	369	166	41	236	7	819	451	Osmanabad
23	लातूर	...	33	345	378	246	46	177	11	858	426	Latur
	औरंगाबाद विभाग	...	458	3,284	3,742	1,369	427	2,138	141	7,818	3,522	Aurangabad Division
24	बुलढाणा	...	49	464	513	180	94	337	23	1,097	367	Buldhana
25	अकोला	...	19	280	299	66	4	187	11	568	314	Akola
26	वाशिम	...	9	166	175	74	1	153	12	415	182	Washim
27	अमरावती	...	28	489	517	120	21	286	17	962	442	Amravati
28	यवतमाळ	...	22	725	747	144	9	771	12	1,684	573	Yavatmal
	अमरावती विभाग	...	128	2,124	2,252	533	130	1,734	76	4,725	1,879	Amravati Division
29	वर्धा	...	45	299	344	65	4	166	7	586	296	Wardha
30	नागपूर	...	79	461	540	88	11	286	12	937	737	Nagpur
31	भंडारा	...	43	224	267	90	10	158	2	520	270	Bhandara
32	गोंदिया	...	13	367	380	102	@	159	4	645	308	Gondiya
33	चंद्रपूर	...	20	574	594	108	35	264	8	1,010	637	Chandrapur
34	गडचिरोली	...	4	524	528	86	13	174	32	834	624	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	...	204	2,449	2,654	539	65	1,208	64	4,530	2,871	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	...	332	4,573	4,905	1,072	195	2,942	140	9,255	4,751	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य	...	2,776	13,257	16,033	6,145	3,094	10,684	548	36,504	37,968	Maharashtra State

@ 500 पेशा कमी/Less than five hundred, †डुकरे, घोडे, गाढव, उंट, खेचरे, ससे धरून/Includes pigs, horses, donkey, camel, mules, rabbit
आकडे राश्ट्रांत लिहिल्यामुळे बेरजा जुळविलेच असे नाही/ Details may not add up to totals due to rounding *कुत्री वगळून/Excludes dogs

आघार - १७ वी पंचवार्षिक पशुधन गणना, २००३

Source —Quinquennial 17th Livestock Census, 2003

4. पशुसंवर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.3

पशुसंवर्धनासंबंधीची संकीर्ण माहिती

MISCELLANEOUS STATISTICS RELATING TO ANIMAL HUSBANDRY

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	३१ मार्च, २००४ रोजी As on 31st March 2004	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	पशु पैदास केंद्रे	12	Cattle breeding farms
2	बकरे पैदास केंद्रे	1	Goat breeding farms
3	मेढ पेंदास केंद्रे	9	Sheep breeding farms
4	कुक्कुट पैदास व अंडी उबविण्याची केंद्रे	4	Poultry breeding farms and central hatcherie
5	सधन कुक्कुट सुधार केंद्रे	16	Intensive poultry development blocks
6	आधारभूत ग्राम केंद्रे	48	Key village centres
7	पशुरोगसाय नियंत्रण फिरती केंद्रे	10	Mobile epizotic control units
8	विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्रे	49	Regional artificial insemination centres
9	जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्रे	29	District artificial insemination centres
10	कृत्रिम रेतन उप केंद्रे		Artificial insemination sub-centres
	(अ) जिल्हा परिषदांखालील	3,793	(a) Under Zilla Parishads
	(ब) विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्रांखालील	670	(b) Under regional artificial insemination centres
	(क) आधारभूत ग्राम केंद्रांखालील		(c) Under Key village centres.

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 4.3—contd.

(1)	(2)	(3)	(2)
11	पशुवैद्यकीय संस्था-		Veterinary institutions
	(अ) पशुवैद्यकीय बहुचिकित्सालये	31†	(a) Veterinary Polyclinics
	(ब) पशुवैद्यकीय रुग्णालये/दवाखाने (राज्य क्षेत्र)	12‡	(b) Veterinary hospitals/ dispensaries (State sector)
	(क) पशुवैद्यकीय दवाखाने (स्थानिक क्षेत्र)	1,523	(c) Veterinary dispensaries (Local sector)
	(ड) फिरते पशुवैद्यकीय दवाखाने (स्थानिक क्षेत्र)	61	(d) Mobile Veterinary clinics (Local sector)
	(इ) पशुवैद्यकीय सहाय्यक केंद्रे (स्थानिक क्षेत्र)	2,392	(e) Veterinary aid centres (Local sector)
	(ज) फिरती विस्तारित व प्रात्यक्षिक केंद्रे	2	(f) Mobile extension cum demonstration centres

टीप/Note — (१) † दापोली, परभणी व नागपूर येथील कृषि विद्यापीठांखालील प्रत्येकी एक धरून.

(1) † Including one each under Agricultural Universities at Dapoli, Parbhani and Nagpur.

(२) ‡ पुणे येथील कृषि विद्यापीठाखालील एक आणि मुंबई येथील "सोसायटी फॉर प्रिव्हेंशन ऑफ क्रुएल्टी टू अॅनिमल्स" या संस्थेचे एक धरून.

(2) ‡ Including one at Pune under Agricultural University and one under Society for Prevention of Cruelty to Animals at Mumbai.

(३) बकरे पंदास केंद्र व मेष पंदास केंद्र ह्या संस्था मेष विकास महामंडळाकडे हस्तांतरित करण्यात आलेल्या आहेत.

(3) The institutions Goat development center and Sheep development centre have been transferred to Sheep Development Corporation

(४) * आधारभूत ग्राम केंद्राखालील उपकेंद्रे जिल्हा परिषदेकडे हस्तांतरित करण्यात आली आहेत.

(4) * Subcentres under Key Village Centres are transferred to Zilla Parishad

आधार — पशुसंवर्धन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source — Commissioner of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune

4. पशुसंवर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.4.

शासकीय व सहकारी क्षेत्रातील दुग्धशाळांमार्फत झालेले दुधाचे संकलन व वितरण
 COLLECTION AND DISTRIBUTION OF MILK BY DAIRIES IN GOVERNMENT
 AND CO-OPERATIVE SECTORS
 2003-04

(लाख लिटरमध्ये/In lakh litres)

अनुक्रमांक Serial No	विभाग	प्रतिदिनी सरासरी गाईचे दूध संकलन Daily average collection of cow milk	Division
(1)	(2)	(3)	(2)
1	मुंबई	0.12	Mumbai
2	नाशिक	9.69	Nashik
3	पुणे	21.97	Pune
4	ओरंगाबाद	4.70	Aurangabad
5	अमरावती	0.17	Amravati
6	नागपूर	1.12	Nagpur
	एकूण	37.77	Total

दुधाचे प्रतिदिन सरासरी वितरण/Average distribution of milk per day

1	बृहन्मुंबई दूध योजना/ Brihan Mumbai milk scheme	4.59	लाख लिटर/lakh litres
2	स्थानिक ग्रामीण दूध विक्री/ Local rural sale of milk	2.56	लाख लिटर/lakh litres
3	महानंद दुग्धशाळेचे वितरण/ Distribution of Mahananda dairy	6.59	लाख लिटर/lak litres

आधार — आयुक्त, दुग्धव्यवसाय विकास, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Commissioner of Dairy Development, Government of Maharashtra, Mumbai

4. पशुसंवर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.5

दुग्धजन्य पदार्थांची उत्पादने व दूध शीतकरण केंद्रे
MILK PRODUCTS AND MILK CHILLING CENTRES
2003-04

अनु क्रमांक Serial No. (1)	उत्पादनाचे नाव (2)	परिमाण (3)	उत्पादन Production (4)	Unit (5)	Name of production (6)
1	तूप	मे. टन	236.51	M. tonne	Ghee
2	टेबल बटर	"	Nil	"	Table butter
3	पनीर	"	10.47	"	Paneer
4	चांज	"	Nil	"	Cheese
5	श्रीखंड	"	8.94	"	Shrikhand
6	मसाला दूध	लाख बाटल्या	10.45	Lakh Bottle	Masala milk
7	एनर्जी	"	90.22	"	Energy
8	मलाईविरहित दूध भुकटी	मे. टन	2,016.99	M. tonne	Skimmed milk powder
9	सफेद लोणी	"	1,153.6	"	White butter
10	लास्सी	लाख बाटल्या	56.31	Lakh Bottle	Lassi
11	प्रक्रिया केलेले दूध	"	2.99	"	Processed Milk

(एक) शासकीय व सहकारी क्षेत्रातील
दुग्धशाळांच्या दूध शीतकरण केंद्रांची
संख्या व त्याची क्षमता

(अ) एकूण दूध शीतकरण केंद्रे	127
क्षमता (लाख लिटरमध्ये)	22.76
(ब) शासकीय दूध शीतकरण केंद्रे	72
क्षमता (लाख लिटरमध्ये)	7.09
(क) सहकारी दूध शीतकरण केंद्रे	55
क्षमता (लाख लिटरमध्ये)	15.67

(दोन) सहकारी क्षेत्रातील दुग्धशाळा	
दूध प्रक्रिया यंत्रांची संख्या	32
क्षमता (लाख लिटरमध्ये)	31.90
(तीन) शासकीय दुग्धशाळा	32
क्षमता (लाख लिटरमध्ये)	40.25

(I) No. and capacity of milk chilling centres in milk processing plants in Government and Co-operative sector

(a) Total milk chilling centres	
Capacity (in lakh litres)	
(b) Government milk chilling centres	
Capacity (in lakh litres)	
(c) Co-operative milk chilling centres	
Capacity (in lakh litres)	

(II) Co-operative Dairies
Number of milk processing plants
Capacity (in lakh litres)

(III) Government Dairies
Capacity (in lakh litres)

आधार — आयुक्त, दुग्धव्यवसाय विकास, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Commissioner of Dairy Development, Government of Maharashtra, Mumbai

5. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.1

विविध खारवण आवारांत झालेली माशांची आवक,

खारवण्यासाठी झालेला मिठाचा वापर आणि खारवलेले मासे

QUANTITY OF FISH BROUGHT FOR CURING, SALT ISSUED AND FISH CURED
2003-04

(मेट्रिक टन/in M tonne)

अनुक्रमांक Serial No.	आवार	खारवण्यासाठी आणलेले मासे Quantity of fish brought for curing	मिठाचा वापर Quantity of salt issued	खारवलेल्या माशांचे वजन Weight of cured fish removed	Name of the yard
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	बोरिया	9	4	5	Boria
2	जयगड	280	36	112	Jaigad
3	वरवडे	200	119	166	Warwade
4	मिरकर वाडा	1,992	924	996	Mirkar wada
5	रत्नागरी (भाट्ये)	10	4	5	Ratnagiri (Bhatye)
6	पूर्णगड	..	..	..	Purnagad
7	जंतापूर	..	..	..	Jaitapur
8	विजयदुर्ग	20	10	7	Vijaydurg
9	तारा मुंब्री	140	70	40	Tara numbri
10	मालवण	650	325	215	Malwan
11	वेंगुर्ला	488	265	181	Vengurla
	एकूण	3,789	1,757	1,727	

आधार — आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Commissioner of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai

5. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.2

मत्स्यव्यवसायासंबंधीची संकीर्ण माहिती/MISCELLANEOUS STATISTICS RELATING TO FISHERIES
2003-04

अनुक्रमांक Serial No (1)	बाब (2)	परिमाण (3)	माहिती Particulars (4)	Unit (3)	Item (2)
1	एकूण समुद्र किनारा ..	कि.मीटर ..	720	Kilometre	Total coastline of State
2	सागरी मत्स्यव्यवसाय करणारी खेडी/ गावठाणे	संख्या ..	414	No.	Marine fishing villages/ hamlets
3	मत्स्यव्यवसायात गुंतलेल्या होड्या	" ..	22,322	No.	Boats engaged in fishing
4	प्रत्येकी एक मे. टनापेक्षक जास्त वजनाच्या होड्या	" ..	16,423	No.	Boats above one M ton
	यांत्रिकीकृत होड्या--		11,624		Mechanised Boats—
(अ)	द्विभागाव्दारे	" ..	N.A.	No.	(a) Departmentally
(ब)	अस्तित्वात असलेल्या (इतर संस्थांच्या धरून)	" ..	N.A.	No.	(b) Existing(including mechanised by other agencies).
6	एकूण मत्स्योत्पादन--				Fish Production—
(अ)	सागरी	हजार मे. टन ..	420	Th.M. tonne	(a) Marine
(ब)	गोड्या पाण्याचे	" ..	125	"	(b) Inland

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.2 — contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	
7	मत्स्यव्यवसायातील सहकारी संस्था	संख्या	2,591	No.	Co-operative societies in fisheries	
8	त्यांच्या सभासदांची संख्या	हजारात	216	Thousand	Their members	
9	राज्यातील गोडे पाणी व्याप्त क्षेत्र	हजार हेक्टर	301	Th. hectare	Total inland water spread area	
10	मत्स्य बीज साठा				Carp fry stocked--	
	(अ) बाहेरून आणलेले	हजारात	}	Thousand	(a) Imported	
	(ब) स्थानिक रित्या पैदास केलेले	हजारात		N.A.	Do.	(b) Induced breeding
	(क) सार्याप्रिनस	हजारात		Do.	Do.	(c) Cyprinus
11	मासळां खारवण्याची आवार केंद्रे	संख्या	N.A.	No.	Fish curing yards	
12	मत्स्यव्यवसाय शिक्षण संस्था	संख्या	9	No.	Fishery education institute	
13	सहकारी होड्या बांधणारी केंद्रे	संख्या	N.A.	No.	Co-operative boat building yards	

N A = उपलब्ध नाही/Not available

आधार - आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Commissioner of Fisheries. Government of Maharashtra, Mumbai

5. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.3

मासळीच्या प्रकारानुसार सागरी मत्स्योत्पादन/VARIETYWISE MARINE FISH PRODUCTION 2003-04

(मेट्रिक/In M.tonnes)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	प्रकार (2)	ठाणे Thane (3)	बृहन्मुंबई Brihan Mumbai (4)	रायगड Raigad (5)	रत्नागिरी Ratnagiri (6)	सिंधुदुर्ग Sindhudurg (7)	एकूण Total (8)	Variety (2)
1	मुरगी, पाकट, वागळी	982	2,887	552	2,834	235	6990	Elasmobranches
2	बाम	112	1,160	9	12	47	1,340	Eels
3	शिगाडा, शिगटी	1,505	3,782	869	2,857	828	9,841	Catfishes
4	कली, दाताळी	368	426	191	631	202	1,818	Chirocentrus
5	पेड्या, पेडी, मिलाजी, तारली	144	3,212	3,355	17,132	1,871	25,714	Sardines
6	भिग पान्ना	375	41	523	74	4	1,017	Hilsa-Alisha
7	मांदेली	504	8,166	1,810	5,559		16,039	Auchiaviella
8	काटी	1,144	1,002	248	32	1	2,427	Thrissoeles
9	खवली, पातुडी		1	161	2,394	186	2,742	Other cludedia
10	बॉबील	33,342	10,060	1,108	194		44,704	Harpodon Neherias
11	करकरा, खजुरा	12	40	16	183	5	256	Perchaos
12	तांब		949	17	57	8	1,031	Red snapper
13	दाढा, रावस	325	131	54	32	3	545	Polynomids
14	घोळ, कोय	812	5,411	137	74	6	6,440	Sciaemids
15	बळा वाकटी	1,163	9,352	1,133	15,079	3,695	30,422	Ribbon fish

तत्का क्रमांक/ TABLE No. 5.3 —contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
16	ढोपा, घोडी ..	604	7,530	1,934	12,979	679	23,726	Otalithes sp.
17	खरबा बांगडा ..	384	2,981	246	4,419	230	8,260	Caranx
18	सरंगा ..	2,795	473	388	1,586	145	5,387	Pomfrets
19	हलवा ..	251	1,086	100	1,247	85	2,769	Black Pomfrots
20	बांगडा ..	93	2,369	388	10,684	539	14,073	Mackerai
21	सुरमई, डागोळ, फलई	724	2,806	1,479	2,298	560	7,867	Seer fish
22	गेदर, दूपा ..	119	2,140	82	1,444	162	3,947	Tunnies
23	तेडली ..	...	244	2,285	1	22	2,552	Bregnaores Noelillanid
24	लेप ..	72	996	296	6,640	683	8,687	Soles
25	कोकरी, होकी ..	...	1,654	269	189	851	2,963	Leignnathus
26	खाप ..	...	18	25	91	490	624	Carangids small
27	चिराटी, राणी, बामणे ..	...	11,508	29	5,847	3,110	20,494	Upenaides sp
28	कोळंबी ..	1,800	28,817	3,894	13,904	1,059	49,474	Prawns
29	जवळा, करंदी ..	6,032	39,560	13,536	1,493	4	60,625	Shrimps
30	शेवई ..	38	85	94	68	22	307	Lobsters
31	सोंदाळा ..	10	172	91	270	142	685	Lactarius
32	म्हाकूळ ..	101	8,001	185	5,023	996	14,306	Cattle fish & Squids.
33	इतर ..	1,342	8,722	2,195	22,088	2,447	36,794	Miscellaneous
	एकूण ..	55,153	1,65,282	37,699	1,37,415	19,317	4,14,866	Total

आधार - आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Commissioner of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai

5. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.4

मत्स्योत्पादनाचा वापर (सागरी व भूजल)

DISPOSITION OF FISH CATCH (MARINE AND INLAND)

2003-04

(मे.टनात/In M.Tonnes)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	वापराचा प्रकार (2)	मत्स्योत्पादन Fish product (3)	Types of disposition (1)
1	विक्रीसाठी ताजे मासे	4,14,668	Fresh Fish for marketing
2	गोठविण्याकरिता	N.A.	Freezing
3	वाळविण्याकरिता	89,679	Sun-dried
4	खारविण्याकरिता	12,449	Salted
5	डबा बंद मासे	N.A.	Canning
6	खताकरिता	28,381	Reduction
7	इतर	N.A.	Miscellaneous purpose
	एकूण ...	5,45,197	Total

N.A. = उपलब्ध नाही/Not available

आधार - आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Commissioner of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai

6. वने/FORESTS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 6.1

वनव्याप्त क्षेत्रांचे वर्गीकरण/CLASSIFICATION OF FOREST AREA

(क्षेत्र चौ.कि.मीटरमध्ये/Area in Sq. Kilometers)

अनुक्रमांक Serial No.	प्रकार	2003-04*	Class of Forest
(1)	(2)	(3)	(2)
1	राखीव	45,264	Reserved
2	संरक्षित	8,034	Proctected
3	अवर्गीकृत	4,518	Unclassified
	एकूण	57,816	Total

* अस्थायी / Provisional

टीप - वरील वनव्याप्त क्षेत्र शासकीय व्यवस्थापनाखाली आहे.

Note —The above forest area is under administrative control of the State.

आधार - मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर

Source — Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra, Nagpur

6. वने/FORESTS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 6.2

मुख्य आणि गौण वनोत्पादने

MAJOR AND MINOR FOREST PRODUCE

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	2003-04*	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	इमारतीचे लाकूड		<i>Timber—</i>
	(अ) उत्पादन (हजार घन मीटर)	38	(a) Quantity (thousand cubic metres)
	(ब) मूल्य (हजार रुपयांत) ...	2,88,945	(b) Value (Rs. in thousand)
2	जळाऊ लाकूड-		<i>Firewood—</i>
	(अ) उत्पादन (हजार घन मीटर)	96	(a) Quantity (thousand cubic metres)
	(ब) मूल्य (हजार रुपयांत) ...	34,170	(b) Value (Rs. in thousand)
3	गौण वनोत्पादन-		<i>Minor forest Produces—</i>
	मूल्य (हजार रुपयांत)		Value (Rs. in thousand)
	(अ) बांबू ...	2,15,843	(a) Bamboo
	(ब) गवत इत्यादी ...	3,518	(b) Grass and grazing
	(क) विडी पाने ...	3,45,444	(c) Bidi leaves
	(ड) इतर उत्पादन ...	20,929	(d) Other product

* अस्थायी / Provisional

आधार -- मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर

Source — Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra, Nagpur

7. उद्योग आणि खाणकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.1

चालू कारखान्यांचे कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गीकरण

DISTRIBUTION OF WORKING FACTORIES ACCORDING TO WORKING STRENGTH
2004

अनुक्रमांक Serial No.	कामावरील कामगारांच्या दैनिक सरासरीचा गट Strength average daily employment	चालू कारखाने (संख्या) Working factories (No.)	त्यातील एकूण कामगारांची दैनिक सरासरी (संख्या) Average daily number of workers (No.)
(1)	(2)	(3)	(4)
1	Less than 10/पेक्षा कमी	11,481	57,873
2	10 to 19	7,362	98,574
3	20 to 49	6,477	1,88,857
4	50 to 99	1,878	1,25,443
5	100 to 499	1,746	3,58,703
6	500 to 999	209	1,42,386
7	1,000 to 4,999	98	1,82,852
8	5,000 व त्याहून अधिक/ and above	5	37,931
एकूण/Total ...		29,256	11,92,619

टीप -- विवरण पत्र प्राप्त झालेल्या कारखान्यांचीच माहिती तक्त्यात देण्यात आलेली आहे.

Note : The information in this table covers only those factories which supplied return.

आधार - औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Directorate of Industrial Safety and Health, Government of Maharashtra, Mumbai

7. उद्योग आणि खाणकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.2

उद्योगांच्या प्रमुख गटानुसार कारखान्यांची व त्यांतील कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या
NO OF FACTORIES AND AVERAGE DAILY EMPLOYMENT THERE IN ACCORDING
TO MAJOR GROUPS OF INDUSTRIES 2004

अनु क्रमांक Serial No	कारखान्यांचे प्रमुख गट	प्रत्येक गटातील चालू कारखाने संख्या working factories	त्यांतील कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या Average daily No. of workers	Major Group
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	कृषि, शिकार व संबंधित सेवा	623	27,541	Agriculture, hunting and related service activities
2	वन संवर्धन, ऑडके पाडणे व संबंधित सेवा	1	5	Forestry, logging and related service activities
3	कोळसा, दगडी कोळसा यांचे खनिजांचे खाणकाम व वनस्पतीजन्य उत्खनन	1	50	Mining of coal and lignite; extraction of peat
4	कच्च्या धातूचे खाणकाम	1	25	Mining of metal ores
5	खाणकाम व दगड खाणकाम, पेट्रोलियम, नैसर्गिक वायु, युरेनियम, कच्चे धातू इ. वगळून	23	364	Mining and Quarrying excluding petroleum, natural gas, uranium, metal ores etc.
6	खाद्य उत्पादने व पेये	3,068	1,39,727	Food products and beverages
7	तंबाखू उत्पादने	40	3,817	Tobacco Products
8	वस्त्रोद्योग	3,979	1,35,033	Textiles
9	परिधान करण्याची वस्त्रे	744	21,250	Wearing apparels
10	कातडी कमावणे व चामड्याची उत्पादने	185	2,496	Tanning and dressing of leather
11	लाकूड व लाकडाची उत्पादने	3,388	16,158	Wood and wood products
12	कागद आणि कागदाची उत्पादने	650	20,033	Paper and Paper products
13	प्रकाशन आणि मुद्रण	948	36,668	Publishing and printing
14	कोळसा, शुद्ध पेट्रोलियम उत्पादने व अणु इंधने	148	12,613	Coke, refined petroleum products and nuclear fuel
15	रसायने व रासायनिक उत्पादने	3,000	1,40,308	Chemicals and chemical products
16	रबर आणि प्लॅस्टिक उत्पादने	1,525	53,309	Rubber and plastic products
17	इतर अधातू खनिज उत्पादने	823	30,769	Other non-metallic mineral products
18	मूलभूत धातू	1,053	64,690	Basic metals
19	धातूच्या तयार वस्तू	2,759	83,126	Fabricated metal products
20	यंत्रे व यंत्रसामग्री	1,473	95,079	Machinery and equipment
21	कार्यालयीन, लेखांकन व संगणना यंत्रसामग्री	54	4,030	Office, accounting and computing machinery
22	विद्युत् यंत्रसामग्री व उपकरणे	803	44,313	Electrical machinery and equipment
23	रेडिओ, दूरदर्शन, दळणवळण सामग्री आणि उपकरणे	286	21,260	Radio, T V. communication equipment & apparatus

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.2—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
24	वेद्यकीय अचूक मोजमापनाची आणि ऑप्टिकल साधने	197	7,635	Medical precision and optical instruments
25	मोटर वाहने, ट्रेलर्स	393	53,354	Motor vehicles, trailers
26	इतर परिवहन सामग्री	164	39,667	Other transport equipments
27	फर्निचर (इतरत्र वर्गीकरण न केलेले).	1,016	48,286	Furniture (not elsewhere classified)
28	टाकडु वस्तुंवर प्रक्रिया करून उपयोगी वस्तुंविणे	1	2	Recycling
29	वीज, वायू, वाफ आणि गरम पाणी पुरवठा	79	17,199	Electricity, gas, steam and hot water supply
30	पाण्याचे संचयन, शुद्धीकरण आणि वितरण	119	3,474	Collection, purification and distribution of water
31	बांधकाम	13	389	Construction
32	मोटर वाहनांची विक्री व दुरुस्ती	1,355	49,289	Sale and repair of motor vehicles
33	घाऊक व्यापार व कमिशन व्यापार	59	4,074	Wholesale trade and commission trade
34	किरकोळ व्यापार, वैयक्तिक व घरगुती वस्तुंची दुरुस्ती	88	3,707	Retail trade, repair of personal household goods
35	जमिनीवरील वाहतूक, पाइपलाइनद्वारे वाहतूक	1	20	Land transport, transport via pipe line
36	जल वाहतूक	1	31	Water transport
37	परिवहन सहाय्यकारी कार्ये	95	7,813	Supporting and auxiliary transport activities
38	डाक व दूरसंचार	2	240	Post and telecommunication
39	यंत्रे व यंत्रसामग्री चालकाशिवाय आणि वैयक्तिक घरगुती वस्तु भाड्याने देणे	1	10	Renting of machinery and equipments without operator and personal household goods
40	संगणक व संबंधित कार्ये	8	1,652	Computer and related activities
41	संशोधन व विकास	8	533	Research and development
42	इतर व्यापारधंदे	8	361	Other business activities
43	लोक प्रशासन आणि संरक्षण	6	72	Public administration and defence
44	शिक्षण	2	14	Education
45	आरोग्य व सामाजिक कार्ये	1	124	Health and social work
46	मल व केरकचरा विल्हेवाट आणि स्वच्छता	38	714	Sewage and refuse disposal sanitation services
47	मनोरंजन आणि क्रीडा	16	461	Recreation and sporting
48	इतर सेवा कार्ये	30	834	Other service activities
	एकूण	28,256	11,92,619	Total

आधार - औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Directorate of Industrial Safety and Health, Government of Maharashtra, Mumbai

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.3

चालू कारखाने आणि त्यातील कामगारांची जिल्हावार दैनिक सरासरी संख्या
DISTRICTWISE WORKING FACTORIES AND AVERAGE DAILY NO. OF WORKERS
2004

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	चालू कारखान्यांची संख्या Working factories (No.)	कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या Average daily workers (No.)	District (2)
(1)	(2)	(4)	(6)	(2)
1	बृहन्मुंबई	6,758	3,15,062	Brihan Mumbai
2	ठाणे	4,876	1,63,596	Thane
3	रायगड	1,069	66,330	Raigad
4	रत्नागिरी	273	11,340	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	112	2,437	Sindhudurg
	कोकण विभाग	13,088	5,58,765	Konkan Division
6	नाशिक	1,426	73,264	Nashik
7	धुळे	386	12,447	Dhule
8	नंदुरबार	...	...	Nandurbar
9	जळगाव	745	21,809	Jalgaon
10	अहमदनगर	567	18,800	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	3,124	1,26,320	Nashik Division
11	पुणे	3,272	2,03,415	Pune
12	सातारा	452	21,942	Satara
13	सांगली	642	19,283	Sangli
14	सोलापूर	2,444	29,171	Solapur
15	कोल्हापूर	1,283	47,753	Kolhapur
	पुणे विभाग	8,093	3,21,514	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	24,305	10,06,599	Rest of Maharashtra

तक्का क्रमांक/TABLE No. 7.3—contd.

(1)	(2)	(4)	(6)	(2)
16	औरंगाबाद	632	43,319	Aurangabad
17	जालना	131	5,556	Jalna
18	परभणी	164	5,854	Parbhani
19	हिंगोली			Hingoli
20	बीड	83	5,193	Beed
21	नांदेड	239	6,376	Nanded
22	उस्मानाबाद	52	4,566	Osmanabad
23	लातूर	144	4,300	Latur
	औरंगाबाद विभाग	1,445	75,164	Aurangabad Division
24	बुलढाणा	328	10,194	Buldhana
25	अकोला	430	10,654	Akola
26	वाशिम	107	2,109	Washim
27	अमरावती	305	6,522	Amravati
28	यवतमाळ	231	8,631	Yavatmal
	अमरावती विभाग	1,401	38,110	Amravati Division
29	वर्धा	143	8,630	Wardha
30	नागपूर	1,421	44,085	Nagpur
31	भंडारा	145	4,701	Bhandara
32	गोंदिया	154	1,646	Gondia
33	चंद्रपूर	208	12,675	Chandrapur
34	गडचिरोली	34	1,009	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	2,105	72,746	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	3,506	1,10,856	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य	29,256	11,92,619	Maharashtra State

आधार — औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Directorate of Industrial Safety and Health, Government of Maharashtra, Mumbai

7. उद्योग आणि खाणकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्का क्रमांक/TABLE No. 7.4

उद्योग गटानुसार उत्पादक भांडवल, उत्पादन आणि मूल्यवृद्धी

PRODUCTIVE CAPITAL, OUTPUT AND VALUE ADDED ACCORDING TO INDUSTRY GROUPS
2003-04

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

अनुक्रमांक Serial No	उद्योग गट	उत्पादक भांडवल Productive Capital	एकूण उत्पादन Total output	मूल्य वृद्धी Value added	Industry Group
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	सूत काढणे, घटणी, सफाई इत्यादी	176	77,663	38	Cotton ginning, cleaning etc.
2	मिठाचे उत्पादन	4	623	4	Extraction of salt
3	खाद्य उत्पादने व पेये	10,682	27,87,867	2,792	Food products and beverages
4	तंबाखू उत्पादने	377	1,18,119	323	Tobacco products
5	वस्त्रोद्योग	5,819	11,34,848	1,563	Textiles
6	परिधान करण्याची वस्त्रे	452	1,62,966	327	Wearing apparels
7	कालडी कमावणे व चामड्याची उत्पादने	72	23,962	41	Tanning and dressing of leather
8	लाकूड व लाकडाची उत्पादने	246	36,730	43	Wood and wood products
9	कागद आणि कागदाची उत्पादने	2,389	3,44,676	553	Paper and Paper products
10	प्रकाशन आणि मुद्रण	1,392	2,59,611	752	Publishing and printing
11	कोळसा, शुद्ध पेट्रोलियम यांची उत्पादने इ.	6,945	33,58,880	9,994	Coal, refined petroleum products etc.
12	रबर आणि प्लॅस्टिक उत्पादने	5,256	7,54,148	1,350	Rubber and plastic products
13	रसायने व रासायनिक उत्पादने	19,203	37,52,745	7,893	Chemicals and chemical products
14	इतर अधातू खनिज उत्पादने	4,798	4,46,320	1,105	Other non-metallic min products
15	मूलभूत धातू	17,507	24,67,263	2,568	Basic metals

तक्का क्रमांक/TABLE NO. 7.4—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
16	धातूच्या तयार वस्तू	3,850	9,19,709	1,568	Fabricated metal products
17	यंत्रे व यंत्रसामग्री	6,444	16,37,933	3,265	Machinery and equipments
18	कार्यालयीन, लेखांकन व संगणना यंत्रसामग्री	158	51,270	48	Office, accounting and computing machinery
19	विद्युत् यंत्रसामग्री व उपकरणे	2,927	6,74,039	1,440	Electrical machinery and apparatus
20	रेडिओ, दूरदर्शन, दळणवळण सामग्री आणि उपकरणे	3,883	5,28,101	705	Radio, T.V., communication equipments & apparatus
21	वैद्यकीय अचूक मोजमापनाची आणि ऑप्टिकल साधने इ.	626	1,43,125	434	Medical precision and optical Instruments etc.
22	मोटार वाहने, ट्रेलर्स	4,687	15,52,328	2,717	Motor vehicles, trailers
23	इतर परिवहन सामग्री	1,969	7,75,500	1,523	Other transport equipments
24	फर्निचर (इतरत्र वर्गीकरण न केलेले)	3,938	11,76,776	1,333	Furniture (not elsewhere classified)
25	मेटल रिसायकलिंग, विद्युत् व वायू पुरवठा, जलशुद्धीकरण व पुरवठा	703	47,456	161	Metal recycling, electricity & gas supply, water purification and supply
26	मोटार वाहने व मोटार सायकलींची दुरुस्ती	469	6,22,300	215	Repairs of motor vehicles & motor cycles
27	वैयक्तिक आणि गृहोपयोगी वस्तू याची दुरुस्ती	11	1,908	6	Repairs of personal and household goods
28	शीतगृहे आणि गोदामे	76	8,219	40	Cold storage and warehousing
29	मनोरंजन आणि क्रीडा	283	55,048	110	Recreation and sporting
30	संगणकसेवा, इतर व्यावसायिक सेवा आणि स्वच्छता सेवा	24	2,174	17	Computer services, other business services and sanitation services
31	इतर सेवा कार्ये	16	3230	10	Other service activities
एकूण		1,03,937	2,39,25,537	42,617	Total

टीप - वार्षिक उद्योग पाहणी, २००३-०४ मध्ये अंज उपक्रम आणि पाणीपुरवठा, गॅस, गोदामे, यासंबंधीत सरकारी घटकांचा व राज्य परिवहन आणि रेल्वेच्या कार्यशाळा यांचा समावेश नाही.

Note — A S. I., 2003-04 excludes electricity and government units dealing with water supply, gas, storage work shops of S T and Railways.

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई

Source.— Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.5

सुती कापड गिरण्यांतील सरासरी गैरहजेरी

AVERAGE PERCENTAGE OF ABSENTEEISM IN THE COTTON TEXTILE INDUSTRY

2004

अनुक्रमांक Serial No.	केंद्रे	सरासरी गैरहजेरी (शेकडेवारीत) Average percentage of absenteeism	Centres
(1)	(2)	(3)	(2)
1	मुंबई	14.45	Mumbai
2	सोलापूर	21.82	Solapur
3	नागपूर	21.03	Nagpur
4	जळगाव		Jalgaon
5	नांदेड	17.63	Nanded
6	औरंगाबाद	16.55	Aurangabad
7	इतर केंद्रे	41.81	Other centres
	एकूण केंद्रे	16.29	All centres

आधार — कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Mumbai

7. उद्योग आणि खाणकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.6

औद्योगिक विवाद/INDUSTRIAL DISPUTES

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	माहिती Particulars 2004 (3)	Item (2)
1	कापड गिरण्या--		<i>Textiles--</i>
	(अ) तंट्यांची संख्या	1	(a) Number of disputes
	(ब) भाग घेतलेल्या कामगारांची संख्या	35	(b) Number of workers involved
	(१) प्रत्यक्ष	35	(1) Directly
	(२) अप्रत्यक्ष		(2) Indirectly
	(क) वाया गेलेले एकूण मनुष्यदिवस	10,745	(c) Number of persondays lost
2	यंत्रोत्पादक कारखाने--		<i>Engineering--</i>
	(अ) तंट्यांची संख्या	4	(a) Number of disputes.
	(ब) भाग घेतलेल्या कामगारांची संख्या	1,978	(b) Number of workers involved
	(१) प्रत्यक्ष	1,978	(1) Directly
	(२) अप्रत्यक्ष		(2) Indirectly
	(क) वाया गेलेले एकूण मनुष्यदिवस	6,07,246	(c) Number of persondays lost
3	संकीर्ण व रसायन--		<i>Miscellaneous and Chemical--</i>
	(अ) तंट्यांची संख्या	2	(a) Number of disputes
	(ब) भाग घेतलेल्या कामगारांची संख्या	76	(b) Number of workers involved
	(१) प्रत्यक्ष	76	(1) Directly
	(२) अप्रत्यक्ष		(2) Indirectly
	(क) वाया गेलेले एकूण मनुष्यदिवस	23,332	(c) Number of persondays lost
4	एकूण--		<i>Total--</i>
	(अ) तंट्यांची संख्या	7	(a) Number of disputes
	(ब) भाग घेतलेल्या कामगारांची संख्या	2,089	(b) Number of workers involved
	(१) प्रत्यक्ष	2,089	(1) Directly
	(२) अप्रत्यक्ष		(2) Indirectly
	(क) वाया गेलेले एकूण मनुष्यदिवस	6,41,323	(c) Number of persondays lost

टीप /Note - आकडे अस्थायी आहेत. /Figures are provisional.

आधार - कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Mumbai

7. उद्योग आणि खाणकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.7

कापड उद्योगाची माहिती (गिरणी विभाग)/WORKING OF COTTON TEXTILE INDUSTRY (MILL SECTOR)

माहे अखेर
at the end of month

अनुक्रमांक Serial No.	विभाग	गिरण्यांची संख्या		पटावरील कामगारांची संख्या		स्थापित चात्या (हजारात)		माग (शंभरात)		Region
		Number of mills		Number of employees on roll		Spindles installed (Thousand)		Looms (Hundred)		
		मार्च March 2003	मार्च March 2004	मार्च March 2003	मार्च March 2004	मार्च March 2003	मार्च March 2004	मार्च March 2003	मार्च March 2004	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	महाराष्ट्र	224	219	1,81,692	1,70,330	5,173	5,071	357	336	Maharashtra
(a)	मुंबई शहर	53	51	80,156	72,764	2,097	2,015	279	262	Mumbai City
(b)	उर्वरित महाराष्ट्र	171	168	1,01,536	97,566	3,076	3,056	78	74	Rest of Maharashtra

आधार — वस्त्रनिर्माण आयुक्त, भारत सरकार, मुंबई

Source — Textile Commissioner, Government of India, Mumbai

7. उद्योग आणि खाणकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.8

खनिज उत्पादन/MINERAL PRODUCTION
2003-04

अनुक्रमांक Serial No.	खनिज पदार्थ (2)	उत्पादन (हजार टनांत) Production (in thousand tonnes)	मूल्य (हजार रुपयांत) Value (in thousand Rs)	Minerals (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	क्रोमाईट ...	0.01	21	Chromite
2	कोळसा ...	32,912	2,67,87,500	Coal
3	कच्चे लोखंड ...	118	17,904	Iron Ore
4	चुनखडी ...	10,212	8,83,989	Lime stone
5	कच्चे मँगनीज ...	453	9,52,346	Manganese Ore
6	कओलिन (नैसर्गिक)	0.06	7	Kaolin (Natural)
7	गेरू ...	N.A.	N.A.	Oahre
8	बाॅक्साईट ...	1,206	2,28,473	Bauxite
9	सिलिका सॅंड ...	239	35,542	Silica sand
10	माॅठ*	204	...	Salt *
11	कायनाईट ...	3	2,409	Kyanite
12	डोलोमाईट ...	85	10,598	Dolomite
13	इतर +	736	65,125	Other +

टीप-(१) + कोरंडम, फायर क्ले, पायरोफायलाईट, स्फटिक, वाळू(इतर), सिलीमानाईट,शेल,लॅटेराईट आणि फ्लोराईट (ग्रेडेड), हे इतर खनिजांमध्ये अंतर्भूत आहेत.

+ Others include minerals like Corandum, Fireclay, Pyrophyllite, Quartz, Sand (others), Sillimanite, Shale, Laterite and Flourite(Graded).

(२) * सहायक मीठ आयुक्त, मुंबई यांनी कळविल्यानुसार./As reported by the Assistant Salt Commissioner, Mumbai

(३) N.A = उपलब्ध नाही/Not available

आधार — भारतीय खाण केंद्र, नागपूर

Source — Indian Bureau of Mines, Nagpur

7. उद्योग आणि खाणकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.9

औद्योगिक उत्पादन/INDUSTRIAL PRODUCTION

अनु- क्रमांक Serial No.	वस्तूचे नाव	परिमाण	उत्पादन Production		Unit	Name of Item
			2002-03	2003-04		
			(1)	(2)		
1	कोळसा (इन्क्लिग्नाईट)	हजार टन	N.A.	N.A.	Thousand tonnes	Cole (Inclignite)
2	पेट्रोलियम (क्रुड)	"	N.A.	N.A.	Do	Petroleum (Crude)
3	साखर	"	N.A.	N.A.	Do.	Sugar
4	मीठ	"	N.A.	N.A.	Do.	Salt
5	सुती धागा	टन	2,760	2,710	Th. Tonnes	Cotton yarn
6	सर्व प्रकारचे कापड	हजार मीटर	N.A.	N.A.	Thousand meters	All cloth
7	पेट्रोलियमचे (रिफायनरी) उत्पादन	लाख टन	1,041	1,158	Lakh tonnes	Petroleum (refinery) production
8	तयार पोलाद	"	34,400	N.A.	Do.	Finished steel
9	पोलादाची लागड	"	N.A.	N.A.	Do.	Steel in gots
10	लोहयुक्त मिश्रधातू	"	N.A.	N.A.	Do.	Ferrus Alloys
11	रेल्वे डबे	संख्या	N.A.	N.A.	Number	Railway Coaches
12	वनस्पती	हजार टन	N.A.	N.A.	Thousand tonnes	Vanaspati

आधार - केंद्रीय सांख्यिकीय संघटना, भारतीय आकडे २००४

Source.—Central Statistical Organisation, India in figures 2004

8. वीज/ELECTRICITY

तक्का क्रमांक/TABLE No. 8.1

विजेची स्थापित क्षमता, उत्पादन आणि व्यापार

INSTALLED CAPACITY, GENERATION AND CONSUMPTION OF ELECTRICITY
2003-04

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	माहिती Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	स्थापित क्षमता (मेगॅवॅटमध्ये) (३१ मार्च रोजी)		Installed Capacity (in mw.) (As on 31st March)
	(अ) बाष्पजन्य (औद्योगिक)	.. 8,075	(a) Steam (Thermal)
	(ब) नैसर्गिक वायुजन्य	.. 1,760	(b) Natural Gas
	(क) जलजन्य	.. 2,878	(c) Hydro
	(ड) अणुशक्तीजन्य (महाराष्ट्राचा वाटा)	.. 190	(d) Nuclear (Maharashtra's share)
	एकूण	.. 12,903	.. Total
2	निर्मिती (दशलक्ष किलोवॅट तास)		Generation (Million Kwh.)
	(अ) बाष्पजन्य (औद्योगिक)	.. 54,071	(a) Steam (Thermal)
	(ब) नैसर्गिक वायुजन्य	.. 5,432	(b) Natural Gas
	(क) जलजन्य	.. 5,425	(c) Hydro
	(ड) अणुशक्तीजन्य (महाराष्ट्राचा वाटा)	.. 1,131	(d) Nuclear (Maharashtra's share)
	(इ) इतर	.. 932	(e) Other
	एकूण	.. 66,991	.. Total
3	वापर (दशलक्ष किलोवॅट तास)		Consumption (Million Kwh.)
	(अ) घरगुती वापर	.. 12,617	(a) Domestic
	(ब) वाणिज्यिक वापर	.. 5,015	(b) Commercial
	(क) औद्योगिक वापर	.. 19,806	(c) Industrial
	(ड) वाहने चालविण्यासाठी	.. 1,749	(d) Transport
	(इ) इतर	.. 13,046	(e) Other
	एकूण	.. 52,233	.. Total

टीप - आकडे केवळ सार्वजनिक सेवा उद्योग
संबंधातील आहेत.

आधार - महाराष्ट्र राज्य विद्युत् मंडळ, मुंबई

Note - The figures relates to public
utilities only.Source - Maharashtra State Electricity
Board, Mumbai

8. वीज/ELECTRICITY

तळा क्रमांक/TABLE No. 8.2

विद्युतीकरण झालेल्या नगरांची व खेड्यांची संख्या/No. of Towns and Villages Electrified

(३१ मार्च, २००३ रोजी/As on 31st March 2003)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	विद्युतीकरण झालेल्या नगरांची व खेड्यांची संख्या No. of towns and villages electrified		District (2)
		(1)	(3)	
1	बृहन्मुंबई	...	1	Brihan Mumbai
2	ठाणे	...	1,699	Thane
3	रायगड	...	1,870	Raigad
4	रत्नागिरी	...	1,522	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	...	733	Sindhudurg
	कोकण विभाग	...	5,825	Konkan Division
6	नाशिक	...	1,829	Nashik
7	धुळे	...	669	Dhule
8	नंदुरबार	...	925	Nandurbar
9	जळगाव	...	1,497	Jalgaon
10	अहमदनगर	...	1,566	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	...	6,486	Nashik Division
11	पुणे	...	1,860	Pune
12	सातारा	...	1,558	Satara
13	सांगली	...	731	Sangli
14	सोलापूर	...	1,144	Solapur
15	कोल्हापूर	...	1,200	Kolhapur
	पुणे विभाग	...	6,493	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	...	18,804	Rest of Maharashtra

तक्का क्रमांक/TABLE No. 8.2—contd.

(1)	(2)	(3)	(2)
16	औरंगाबाद	1,308	Aurangabad
17	जालना	960	Jalna
18	परभणी	772	Parbhani
19	हिंगोली	708	Hingoli
20	बीड	1,276	Beed
21	नांदेड	1,528	Nanded
22	उस्मानाबाद	721	Osmanabad
23	लातूर	919	Latur
	औरंगाबाद विभाग	8,195	Aurangabad Division
24	बुलढाणा	1,309	Buldhana
25	अकोला	882	Akola
26	वाशिम	699	Washim
27	अमरावती	1,692	Amravati
28	यवतमाळ	1,837	Yavatmal
	अमरावती विभाग	6,419	Amravati Division
29	वर्धा	968	Wardha
30	नागपूर	1,653	Nagpur
31	भंडारा	740	Bhandara
32	गोंदिया	921	Gondia
33	चंद्रपूर	1,480	Chandrapur
34	गडचिरोली	1,507	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	7,269	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	13,688	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य	40,687	Maharashtra State

आधार - महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, मुंबई

Source—Maharashtra State Electricity Board, Mumbai

9. संयुक्त भांडवली संस्था/JOINT STOCK COMPANIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.1

३१ मार्च, २००४ रोजी चालू असलेल्या संयुक्त भांडवली संस्था

NUMBER OF JOINT STOCK COMPANIES AS ON 31ST MARCH 2004

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	शेअर भांडवल असलेल्या कंपन्या Companies limited by shares		हमीने मर्यादित असलेल्या व काम नफ्यासाठी न करणाऱ्या कंपन्या Companies limited by guarantee and associations not for profit		एकूण Total	District
		सार्वजनिक Public	खाजगी Private	सार्वजनिक Public	खाजगी Private		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बृहन्मुंबई	13,759	84,674	225	185	98,843	Brihan Mumbai
2	ठाणे	602	7,981	22	13	8,618	Thane
3	रायगड	80	543	2	4	629	Raigad
4	रत्नागिरी	12	123	1	1	137	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	6	41	...	2	49	Sindhudurg
	कोकण विभाग...	14,459	93,362	250	205	1,08,276	Konkan Division
6	नाशिक	116	2,242	2	4	2,364	Nashik
7	धुळे	23	242	...	3	268	Dhule
8	नंदुरबार	...	...	...	...	...	Nandurbar
9	जळगाव	95	669	...	2	766	Jalgaon
10	अहमदनगर	114	746	2	...	862	Ahmednagar
	नाशिक विभाग...	348	3,899	4	9	4,260	Nashik Division
11	पुणे	805	12,436	10	54	13,305	Pune
12	सातारा	50	528	1	2	581	Satara
13	सांगली	70	585	1	3	659	Sangli
14	सोलापूर	60	366	...	6	432	Solapur
15	कोल्हापूर	145	1,131	3	10	1,289	Kolhapur
	पुणे विभाग ...	1,130	15,046	15	75	16,266	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र...	15,937	1,12,307	269	289	1,28,802	Rest of Maharashtra

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.1—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
16	औरंगाबाद ...	132	1,244	5	5	1,386	Aurangabad
17	जालना ...	9	180	...	1	190	Jalna
18	परभणी ...	11	35	...	...	46	Parbhani
19	हिंगोली ...	...	...	...	...	...	Hingoli
20	बीड ...	15	34	...	...	49	Beed
21	नांदेड ...	16	185	1	...	202	Nanded
22	उस्मानाबाद ...	12	27	...	...	39	Osmanabad
23	लातूर ...	24	128	1	...	153	Latur
	औरंगाबाद विभाग	219	1,833	7	6	2,065	Aurangabad Division
24	बुलढाणा ...	13	61	...	1	75	Buldhana
25	अकोला ...	108	311	...	2	421	Akola
26	वाशिम ...	...	...	...	...	...	Washim
27	अमरावती ...	44	284	...	1	329	Amravati
28	यवतमाळ ...	15	72	...	2	89	Yavatmal
	अमरावती विभाग	180	728	...	6	914	Amravati Division
29	वर्धा ...	26	122	1	1	150	Wardha
30	नागपूर ...	484	3,309	10	8	3,811	Nagpur
31	भंडारा ...	10	68	...	...	78	Bhandara
32	गोंदिया ...	...	...	...	...	...	Gondia
33	चंद्रपूर ...	16	102	...	1	119	Chandrapur
34	गडचिरोली ...	4	5	...	...	9	Gadchiroli
	नागपूर विभाग...	540	3,606	11	10	4,167	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग...	720	4,334	11	16	5,061	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य...	16,876	1,18,474	287	311	1,35,948	Maharashtra State

आधार - कंपनी व्यवहार खाते, उद्योग मंत्रालय,
भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source.—Department of Company Affairs,
Ministry of Industry, Government
of India, New Delhi

10. बँका/BANKS

तक्का क्रमांक/TABLE No. 10.1

बँक कार्यालये असलेल्या ठिकाणांची व बँक कार्यालयांची जिल्हावार संख्या

DISTRICTWISE NUMBER OF PLACES HAVING BANKING OFFICES AND NUMBER OF BANKING OFFICES

(३१ मार्च, २००४ रोजी/As on 31st March 2004)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	बँक कार्यालये असलेल्या ठिकाणांची संख्या No. of places having banking offices (3)	एकूण बँक कार्यालयांची संख्या Total No. of banking offices (4)	District (2)
1	बृहन्मुंबई ...	1	1,599	Brihan Mumbai
2	ठाणे ...	108	463	Thane
3	रायगड ...	94	149	Raigad
4	रत्नागिरी ...	92	133	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ...	58	81	Sindhudurg
	कोंकण विभाग ...	353	2,425	Konkan Division
6	नाशिक ...	113	236	Nashik
7	धुळे ...	48	76	Dhule
8	नंदुरबार ...	34	45	Nandurbar
9	जळगाव ...	101	179	Jalgaon
10	अहमदनगर ...	133	207	Ahmednagar
	नाशिक विभाग ...	429	743	Nashik Division
11	पुणे ...	150	616	Pune
12	सातारा ...	99	153	Satara
13	सांगली ...	99	186	Sangli
14	सोलापूर ...	116	223	Solapur
15	कोल्हापूर ...	114	233	Kolhapur
	पुणे विभाग ...	578	1,411	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र ...	1,360	4,579	Rest of Maharashtra

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.1-- Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
16	औरंगाबाद	73	167	Aurangabad
17	जालना	51	78	Jalna
18	परभणी	45	71	Parbhani
19	हिंगोली	26	38	Hingoli
20	बीड	69	98	Beed
21	नांदेड	78	131	Nanded
22	उस्मानाबाद	50	70	Osmanabad
23	लातूर	62	98	Latur
	औरंगाबाद विभाग...	454	751	Aurangabad Division
24	बुलढाणा	73	103	Buldhana
25	अकोला	59	105	Akola
26	वाशिम	44	54	Washim
27	अमरावती	87	145	Amravati
28	यवतमाळ	76	118	Yavatmal
	अमरावती विभाग...	339	525	Amravati Division
29	वर्धा	52	74	Wardha
30	नागपूर	92	308	Nagpur
31	भंडारा	43	64	Bhandara
32	गोंदिया	39	61	Gondia
33	चंद्रपूर	97	153	Chandrapur
34	गडचिरोली	35	43	Gadchiroli
	नागपूर विभाग ...	358	703	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग ...	697	1,228	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य	2,511	6,558	Maharashtra State

11. सहकार/CO-OPERATIONS

तक्का क्रमांक/TABLE No. 11.1

संस्था, सभासदांची संख्या, खेळते भांडवल, कर्जाऊ दिलेल्या रकमा आणि मालाची उलाढाल
SOCIETIES, MEMBERSHIP, WORKING CAPITAL, ADVANCES AND TURNOVER OF PRODUCE, 2003-04

अनु- क्रमांक Serial No.	सहकारी संस्थेचा प्रकार Type of Society	संस्थांची संख्या Number of Societies	सभासदांची संख्या (हजारात) Members (Thousand No.)	खेळते भांडवल (लाख रुपये) Working Capital (Lakh Rs.)	दिलेले कर्ज (लाख रुपये) Advances (Lakh Rs.)	येणे रक्कम (लाख रुपये) Outstanding (Lakh Rs.)	मालाची उलाढाल (लाख रुपये) Turnover of produce (Lakh Rs.)	(2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर-कृषि पत संस्था	34	186	52,32,214	18,48,336	26,06,451	...	Appex and central-Agricultural and non-agricultural creditsocieties
2	कृषि पतसंस्था *	21,000	11,629	10,46,727	4,04,991	7,43,755	29,284	Agricultural credit *
3	बिगर-कृषि पतसंस्था	25,664	19,547	91,84,721	54,25,248	52,56,134	5,076	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	1,222	917	1,21,727	358	6,218	2,10,380	Marketing
5	उत्पादक संस्था	40,885	6,695	10,42,940	8,696	22,554	2,40,098	Productive enterprises
6	इतर	90,049	6,127	4,18,311	22,390	72,801	2,21,379	Others
एकूण ...		1,78,854	45,101	1,70,46,640	77,10,019	87,07,912	7,06,217	Total

* यात प्राथमिक कृषि पत संस्थांचा समावेश आहे.
आधार - सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था,
महाराष्ट्र शासन, पुणे

* Includes primary agricultural credit societies.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar of co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

12. परिवहन व दळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.1

रस्त्यांचे प्रकार व पृष्ठभागानुसार रस्त्यांची लांबी/ROAD LENGTH ACCORDING TO TYPE OF ROAD AND SURFACE * (किमी/KM)

अ.क्र. Sr No.	रस्त्याचा प्रकार	३१ मार्च रोजी/ As on 31st March	पृष्ठांकित/Surfaced			अपृष्ठांकित Unsur- faced	एकूण Total	Type of road
			सिमेंट काँक्रीट/ डॉबरी Cement Concrete/ Black topped	खडीचे Water bound Mecadam	एकूण Total			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	राष्ट्रीय महामार्ग	2003	8,002	0	8,002	48	8,710	National highways
		2004	4,208	7	4,215	10	4,225 +	
2	राज्य महामार्ग	2003	82,531	908	88,439	200	88,705	State highways
		2004	82,475	928	88,403	230	88,633+	
3	प्रमुख जिल्हा मार्ग	2003	82,399	13,880	46,279	1,918	48,192	Major district roads
		2004	88,582	12,938	40,515	1,705	48,220 +	
4	इतर जिल्हा मार्ग	2003	18,710	19,486	88,196	5,987	44,183	Other district roads
		2004	19,200	19,634	88,834	5,487	44,321	
5	ग्राम मार्ग	2003	19,940	50,875	70,815	24,385	95,150	Village roads
		2004	20,722	54,770	75,492	21,101	96,593	
	एकूण	2003	1,07,242	88,149	1,92,391	82,549	2,24,940	Total
		2004	1,10,187	88,272	1,98,459	28,533	2,26,992 +	

+ अस्थायी/Provisional

टीप - १९८४ पासून अर्धगोळीत रस्ते हे ग्राम रस्ते मध्ये अंतर्भूत केले असल्याने त्यानंतर अर्धगोळीत रस्ते स्वतंत्रपणे दर्शविण्यात आलेले नाहीत.

Note.— Since 1984 unclassified roads are included in village roads, hence the unclassified roads have not been shown separately thereafter.

* सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन व जिल्हा परिवहनाच्या ताब्यातील रस्ते/Roads belonging to PWD, Govt. of Maharashtra & Z.P.

आधार - सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई Source—Public Works Department, Government of Maharashtra, Mumbai

12. परिवहन व दळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्का क्रमांक/TABLE No. 12.2

महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची वाहतूकविषयक आकडेवारी
OPERATIONAL STATISTICS OF MAHARASHTRA STATE ROAD TRANSPORT CORPORATION
2003-04

अनु- क्रमांक Serial No	विभाग	मार्गांची संख्या ३१ मार्च, २००४ रोजी No. of routes as on 31st March 2004	मार्गांची एकूण लांबी (कि.मी.) ३१ मार्च, २००४ रोजी Total routes distance (in k.m.) as on 31st March 2004	मार्गांवर वाहतूक करणान्या वाहनांची दैनिक सरासरी संख्या (२००३-०४) Average No. of vehicles on road per day 2003-04	अस्तित्वात असलेल्या वाहनांची सरासरी संख्या (२००३-०४) Average No. of vehicles held during 2003-04	प्रवाशांची दैनिक सरासरी संख्या (लाखात) (२००३-०४) Average No. of passengers travelled daily (In lakhs) 2003-04	Division
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	मुंबई	3,651	2,39,916	2,746	2,944	11.48	Mumbai
2	नाशिक	3,511	2,21,035	2,828	2,975	11.23	Nashik
3	पुणे	4,695	3,10,585	3,917	4,146	14.55	Pune
4	औरंगाबाद	2,716	2,58,983	2,567	2,763	8.80	Aurangabad
5	अमरावती	1,732	1,27,715	1,607	1,687	5.10	Amravati
6	नागपूर	1,530	1,23,141	1,514	1,605	5.26	Nagpur
	एकूण	17,835	12,81,374	15,176	16,120	56.42	Total

आधार — महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ, मुंबई Source— Maharashtra State Road Transport Corporation, Mumbai

12. परिवहन व दळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.3

चापरात असलेली मोटार वाहने

MOTOR VEHICLES IN OPERATION

(३१ मार्च, २००४ रोजी / As on 31st March 2004)

अनुक्रमांक Serial No.	वाहनांचा प्रकार	वाहनांची संख्या Number of Motor Vehicles	Class of vehicles
(1)	(2)	(3)	(2)
1	दुचाकी स्वयंचलित वाहने	62,16,794	Two wheelers Auto Vehicles
2	मोटारी, जांप,वाघीणी	11,99,356	Motor cars,Jeeps,Station Wagons
3	टॅक्सी कॅब्ज	1,02,475	Taxi cabs
4	स्वयंचलित रिक्शा	4,93,142	Auto rickshaws
5	स्टेज कॅरेजेस	27,576	Stage carriages
6	कंत्राटी वाहने	12,904	Contract carriages
7	ट्रक्स व मालमोटारी	4,99,195	Trucks and Lorries including Delivery van-
8	रुग्णवाहिका	4,894	Ambulances
9	शाळेच्या बसेस	2,521	School buses
10	खाजगी सेवा वाहने	6,361	Private service vehicles
11	जोड वाहने (ट्रेलर)	1,90,628	Trailers
12	ट्रॅक्टरस	2,01,940	Tractors
13	इतर	11,217	Others
	एकूण	89,68,733	Total

आधार — परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source —Transport Commissioner of Government of Maharashtra, Mumbai

12. परिवहन व दळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्का क्रमांक/TABLE No. 12.4

परिवहनाची व इतर वाहने

TRANSPORT AND NON-TRANSPORT VEHICLES

(३१ मार्च, २००४/As on 31st March 2004)

अनुक्रमांक Serial No.	विभाग (2)	वापरातील वाहनांची संख्या No. of vehicles in operation			Region (6)
		बिगर-परिवहनाची Non- Transport (3)	परिवहनाची Transport (4)	एकूण Total (5)	
1	मुंबई (मध्य)	3,89,221	68,386	4,57,607	Mumbai (Central)
2	मुंबई (पश्चिम)	4,03,780	91,478	4,95,258	Mumbai (West)
3	मुंबई (पूर्व)	1,82,462	64,089	2,46,551	Mumbai (East)
4	ठाणे	9,94,732	3,26,703	13,21,435	Thane
5	नाशिक	8,29,419	78,110	9,07,529	Nashik
6	धुळे	3,81,307	46,854	4,28,161	Dhule
7	पुणे	15,94,492	1,70,185	17,64,677	Pune
8	कोल्हापूर	8,11,196	73,073	8,84,269	Kolhapur
9	औरंगाबाद	4,62,227	65,156	5,27,383	Aurangabad
10	नांदेड	2,39,191	40,286	2,79,477	Nanded
11	अमरावती	5,19,440	58,275	5,77,715	Amravati
12	नागपूर	7,46,203	49,574	7,95,777	Nagpur
13	नागपूर (ग्रामीण)	2,66,265	16,629	2,82,894	Nagpur (Rural)
एकूण ...		78,19,935	11,48,798	89,68,733	Total

आधार— परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Transport Commissioner Government of Maharashtra, Mumbai

12. परिवहन व दळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्का क्रमांक/TABLE No. 12.5

वाहनचालकांचे व्यावसायिक व बिगर-व्यावसायिक परवाने

PROFESSIONAL AND NON-PROFESSIONAL DRIVING LICENCES

(३१ मार्च, २००४/As on 31st March 2004)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	विभाग (2)	चालकांचे परवाने/Driving Licences			Region (2)
		व्यावसायिक Professional (3)	बिगर-व्यावसायिक Non- Professional (4)	एकूण Total (5)	
1	मुंबई (मध्य)	11,09,442	8,46,771	19,56,213	Mumbai (Central)
2	मुंबई (पश्चिम)	7,08,799	7,39,130	14,47,929	Mumbai (West)
3	मुंबई (पूर्व)	5,10,752	3,48,370	8,59,122	Mumbai (East)
	बृहन्मुंबई (उप-बेरीज १ ते ३)	23,28,993	19,34,271	42,63,264	Brihan Mumbai (Sub-total 1 to 3)
4	ठाणे	5,89,195	9,00,003	14,89,198	Thane
5	नाशिक	1,57,072	7,68,248	9,25,320	Nashik
6	धुळे	1,04,286	5,05,902	6,10,188	Dhule
7	पुणे	7,54,246	17,31,602	24,85,848	Pune
8	कोल्हापूर	2,71,555	6,45,718	9,17,273	Kolhapur
9	औरंगाबाद	3,79,815	3,87,063	7,66,878	Aurangabad
10	नांदेड	1,52,733	1,23,317	2,76,050	Nanded
11	अमरावती	2,16,457	3,85,105	6,01,562	Anravati
12	नागपूर	1,95,307	6,53,625	8,48,932	Nagpur
13	नागपूर (ग्रामीण)	1,06,974	2,49,304	3,56,278	Nagpur (Rural)
	एकूण	52,56,833	82,84,158	1,35,40,791	Total

आधार - परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Transport Commissioner Government of Maharashtra, Mumbai

12. परिवहन व दळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्का क्रमांक/TABLE No. 12.6

लोहमार्गाची लांबी/RAILWAY ROUTE LENGTH

(३१ मार्च, २००४ रोजी/As on 31st March 2004)

(कि.मी./k.m.)

ब्रॉड गेज/ Broad gauge (1)	मीटर गेज/ Metre gauge (2)	नॅरो गेज/ Narrow gauge (3)	एकूण/Total (4)
4,299	445	753	5,497

आधार - रेल्वे मंत्रालय (रेल्वे बोर्ड), नवी दिल्ली

Source—Ministry of Railway (Railway Board), New Delhi

12. परिवहन व दळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.7

डाक कार्यालये व तार कार्यालये यांची संख्या

NUMBER OF POST OFFICES AND TELEGRAPH OFFICES

वर्ष. Year (1)	डाक कार्यालये Post Offices (2)	तार कार्यालये Telegraph Offices (3)
1989-90	11,757	2,560
1990-91	11,910	2,531
1991-92	12,041	2,593
1992-93	12,161	2,741
1993-94	12,269	2,746
1994-95	12,270	2,747
1995-96	12,282	2,218
1996-97	12,324	2,978
1997-98	12,609	2,923
1998-99	12,424	2,067
1999-00	12,155	1,747
2000-01	12,223	1,757
2001-02	11,789	1,710
2003-04	11,789	N.A

N.A.— उपलब्ध नाही/Not Available

आधार - पोस्टमास्तर जनरल, भारत सरकार, मुंबई

Source. — Postmaster General, Government of India, Mumbai

13. जहाज वाहतूक/SHIPPING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13.1

मुंबई बंदरात प्रवेश केलेल्या जहाजांची संख्या व वजन

NUMBER AND TONNAGE OF VESSELS ENTERED IN MUMBAI PORT
2003-04

अनु- क्रमांक Serial No.	जहाजांचा प्रकार	जहाजांची संख्या No. of Ships	मेट्रिक टनात/M.Tone		Class of vessels
			एकूण (हजारांत) Gross (in' 000)	निव्वळ (हजारांत) Net (in' 000)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	वाफेवर चालणारी (तेलवाहूव्यतिरिक्त)				Steamship (other than oil tankers)
	(अ) परदेशांशी वाहतूक करणारी-				(A) Foreign
	(१) ३,५०० G.R.T. च्यावर	493	5,420	2,126	(1) Above 3,500 G.R.T.
	(२) ३,५०० G.R.T. आणि कमी	208	418	261	(2) 3,500 G.R.T. and less
	(ब) क्लिप्त-वावर वाहतूक करणारी-				(B) Coastal—
	(१) ३,५०० G.R.T. च्यावर	804	11,073	5,439	(1) Above 3,500 G.R.T.
	(२) ३,५०० G.R.T. आणि कमी	1,325	2,161	1,040	(2) 3,500 G.R.T. and less
	(३) रिग पुरवठा करणारे	2,073	2,551	836	(3) Rig supplier
	(४) जहाजे	20	672	330	(4) Ferry ships
2	तेलवाहू जहाजे	936	19,131	10,864	Oil Tankers
3	कोळसा नेणारी	...	...	...	Colliers
	एकूण	5,859	41,426	20,896	... Total

टीप - ३,५०० G.R.T. = ३,५५६ मेट्रिक टन

Note- 3,500 G.R.T. = 3,556 gross registered metric tone

आधार - मुंबई पोर्ट ट्रस्ट

Source.—Mumbai Port Trust

13. जहाज वाहतुक/SHIPPING

तका क्रमांक/TABLE No.13.2

मुंबई बंदरामध्ये गोद्या आणि बंदरे येथून हलविलेला माल

CARGO HANDLED AT THE DOCKS AND PORTS IN MUMBAI PORT
2003-04

(दशलक्ष टनात/In million tonne)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	माहिती Particulars (3)	Item (4)
1	आयात माल	19.05	Imports
2	निर्यात माल	10.94	Exports
	एकूण	29.99	Total

जाचार — मुंबई पोर्ट ट्रस्ट

Source — Mumbai Port Trust

13. जहाज वाहतूक/SHIPPING

तक्का क्रमांक/TABLE No.13.3

निवडक गौण बंदरांतून हलविलेला (आयात व निर्यात) माल
 CARGO (IMPORTS AND EXPORTS) HANDLED AT THE SELECTED MINOR PORTS
 2003-04

(मेट्रनत/in metric tonne)

अनुक्रमांक Serial No.	बंदराचे नाव Name of the Port	आयात Imports	निर्यात Exports	एकूण Total	(2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	डहाणू	5,86,553	...	5,86,553	Dahanu
2	अनांळा	...	...	...	Arnala
3	ठाणे	...	...	...	Thane
4	ट्रॉम्बे	1,628	...	1,628	Trombay
5	बेलापूर (उळवा)	9,25,802	124	9,25,926	Belapur (Utwa)
6	मोरा	...	...	...	Mora
7	करंजा	...	...	...	Karanja
8	अलिबाग(धरमतर)	61,97,408	4,63,870	66,61,278	Alibag (Dharamtar)
9	रेवडंडा	10,01,348	2,39,705	12,41,053	Revadanda
10	राजपुरी	...	...	...	Rajpuri
11	दिघी	...	1,52,264	1,52,264	Dighi
12	हर्ण	...	...	...	Harnai
13	दाभोळ	...	90,462	90,462	Dabhol
14	जयगड	...	5,448	5,448	Jaigad
15	रत्नागिरी	5,15,848	...	5,15,848	Ratnagiri
16	जैतापूर	...	...	...	Jaitapur
17	विजयदुर्ग	173	...	173	Vijaydurg
18	देवगड	...	...	...	Devgad
19	मालवण	...	...	...	Malvan
20	वेंगुर्ला	...	...	...	Vengurla
21	रेडी	...	...	...	Redi
22	इतर बंदरे	...	72,708	72,708	Other ports
	एकूण	92,28,760	11,03,259	1,03,32,019	Total

आधार— मुख्य बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Chief Ports Officer, Government of Maharashtra, Mumbai

13. जहाज वाहतूक/SHIPPING

तक्का क्रमांक/TABLE No.13.4

गौष बंदरांतून होणारी प्रवासी वाहतूक

PASSENGERS TRAFFIC AT THE MINOR PORTS

2003-04

अनुक्रमांक Serial No.	बंदराचे नाव	बिगर-यांत्रिक जहाजाने By-non mechanised vessels	यांत्रिक जहाजाने By mech- anised vessels	एकूण Total	Name of the Port	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	
1	डहाणू	...	5,23,828	5,23,828	Dahanu	
2	सातपाटी	5,25,980	...	5,25,980	Satpati	
3	दातिवरे	...	...	...	Datiware	
4	मनोरी	...	38,66,489	38,66,489	Manori	
5	कल्याण	30,254	26,031	56,285	Kalyan	
6	वरसोवा	...	30,13,700	30,13,700	Varsova	
7	मोरा	...	7,70,980	7,70,980	Mora	
8	करंजा	21,917	2,90,348	3,12,265	Karanja	
9	रेवस	...	7,50,097	7,50,097	Rewas	
10	अलिबाग	30,713	...	30,713	Alibag	
11	राजपुरी	2,16,623	1,34,556	3,51,179	Rajpuri	
12	दिघी	12,159	1,73,654	1,85,813	Dighi	
13	हर्ण	25,000	...	25,000	Harnai	
14	दाभोळ	3,07,842	82,148	3,89,990	Dabhol	
15	जयगड	1,00,331	...	1,00,331	Jaigad	
16	रत्नागिरी	24,400	8,500	32,900	Ratnagiri	
17	पूर्णगड	3,585	...	3,585	Purnagad	
18	जितापूर	1,69,290	...	1,69,290	Jitapur	
19	विजयदुर्ग	86,690	...	86,690	Vijaydurg	
20	देवगड	1,00,725	...	1,00,725	Devgad	
21	आचरे	...	...	...	Achre	
22	मालवण	1,13,218	...	1,13,218	Malvan	
23	वेंगुर्ला	...	...	...	Vengurla	
24	रेडी	...	...	...	Redi	
25	इतर	2,07,459	16,81,308	18,88,767	Other	
		एकूण ...	19,76,096	1,13,21,639	1,32,97,735	Total

आधार — मुख्य बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Chief Ports Officer, Government of Maharashtra, Mumbai

14. देशांतर्गत व्यापार/INLAND TRADE

तक्का क्रमांक/TABLE No. 14.1

महाराष्ट्राचा देशातील इतर राज्यांशी झालेला व्यापार

INLAND TRADE OF MAHARASHTRA

2003-04

(हजार मेट्रिक/In thousand M tonne.)

अनुक्रमांक Serial No.	मालाचे नाव	महाराष्ट्रात आयात झालेला माल Imports into the State	महाराष्ट्रातून निर्यात झालेला माल Exports from the State	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	जनावरे (संख्या हजारात)	.....	...	Animals (Thousand No.)
2	कोळसा आणि कोक	1,28,45,331	17,85,875	Coal and coke
3	कच्चे मॅंगेनिज	3,467	24,349	Manganese ore
4	चुना आणि चुनखडी	1,41,578	..	Lime and limestone
5	मीठ	60,224	...	Salt
6	तांदूळ	7,78,711	1,74,202	Rice
7	गहू व गव्हाचे पीठ	14,34,678	4,921	Wheat and wheat flour
8	ज्वारी	...	234	} Jowar } Bajri
9	बाजरी	...		
10	कडधान्ये व इतर धान्ये	...	81	Pulses and other grains
11	गळिताची धान्ये	...	...	Oil seeds
12	वनस्पती तेल	216	...	Vegetable oils
12	तेलबिया	812	1,058	Oilseed
13	साखर	63,466	9,73,511	Sugar
14	गूळ	87	..	Gur
15	कापड (कापसाचे) आणि धागा	59	..	Cotton piecegoods and yarn etc.
16	लोखंड व पोलाद	15,38,180	2,14,220	Iron and steel
17	सिमेंट	57,50,995	3,13,717	Cement

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.1—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
18	केरोसिन तेल	1,666	...	Kerosene oil
19	पेंड	9,207	3,65,554	Oil cakes
20	चहा	...	...	Tea
21	इमारती लाकूड (सागवान धरून)	547	1,079	Timber (including teak wood)
22	पशुजन्य उत्पादने	...	...	Animal products
23	मका	...	...	Maize
24	बाजरी व ज्यारी सोडून इतर एकदल धान्ये	...	...	Millets other than bajra, jowar
25	हरभरा व तज्जन्य उत्पादन	...	...	Gram and gram products
26	खनिज तेल	7,954	...	Mineral oil
27	विटा व कोले	...	...	Bricks and tiles
28	काच	...	...	Glass
29	हिरडा	...	...	Myrobalance
30	ताग व लाख	...	...	Jute and hemp
31	यंत्रे व यंत्रसामग्री	10,201	19,51,288	Machinery & equipments
32	धातू व धातूच्या वस्तू	...	...	Metal & Metal products
33	पादत्राणे	...	...	Shoes (footwear)
34	कच्चे लोखंड	3,91,601	...	Iron ore
35	विडीचे पान	...	...	Bidi leaves
36	बांबू	...	2,552	Bamboo
37	कापूस	30	...	Raw cotton
38	कच्चा तंबाखू	...	...	Tobacco raw
39	फळे व भाजीपाला	1,159	3,435	Fruits and vegetables
40	लोकर व रेशमाच्या कापडाचे तामे	26	...	Woolen and silk piecegoods

आधार—वाणिज्य माहिती आणि सांख्यिकी महासंचालनालय, भारत सरकार, कोलकाता
Source— Directorate General of Commercial Intelligence and Statistics, Government of India, Kolkata

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.1

शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्थांचे व विद्यार्थ्यांचे वर्गीकरण
 INSTITUTIONS AND ENROLMENT BY TYPE OF EDUCATION
 2001-02

अनुक्रमांक Serial No. (1)	शिक्षणाचा प्रकार (2)	संस्था (संख्या) Institutions (No.) (3)	विद्यार्थी (संख्या) Enrolment (No.) (4)	Type of Education (2)
I	पूर्व-प्राथमिक @	44,672	21,06,965	Pre-primary @
II	प्राथमिक	66,398	1,17,78,554	Primary
III	माध्यमिक	15,703	89,10,736	Secondary
III(A)	कनिष्ठ महाविद्यालये @	615	5,73,053	Junior Colleges @
IV	शिक्षकांचे प्रशिक्षण-			Teacher's training—
	(1) अध्यापक विद्यालय प्रशिक्षण	280	17,776	Junior College of education
	(2) आंग्ल भारतीय	2	120	Anglo Indian
	(3) चित्रकला शिक्षण प्रमाणपत्र	25	3,175	Drawing teacher's Certificate
	(4) हस्तकला शिक्षण प्रमाणपत्र	NA	NA	Handi-crafts teacher's Certificate
	एकूण (IV) ...	307	21,071	Total (IV)
2000-01 #				
V	उच्च शिक्षण -- @			Higher education— @
	(1) विद्यापीठ शिक्षण विभाग	134	24,935	University teaching departments
	(2) संशोधन संस्था	25	447	Research institutions
	(3) राष्ट्रीय महत्त्वाच्या संस्था	1	3,512	Institutes of national importance
	(4) अभिमत विद्यापीठ संस्था	8	5,980	Institutes deemed as Universities
	(5) कला, वाणिज्य व शास्त्र	1,089	8,08,527	Art, Commerce and Science
	(6) कला व शास्त्र		*	Arts and Science

तत्ता क्रमांक/TABLE No. 15.1—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
(7) कला व वाणिज्य	...	*	*	Arts and Commerce
(8) कला	...	*	*	Arts
(9) शास्त्र	...	*	*	Science
(10) वाणिज्य	...	*	*	Commerce
(11) शास्त्र व वाणिज्य	...	*	*	Science and Commerce
(12) ललित कला	...	12	2,133	Fine arts
(13) वास्तुशास्त्र	...	N.A.	N.A.	Architecture
(14) तंत्र निकेतन	...	N.A.	N.A.	Polytechnic
(15) व्यावसायिक व्यवस्थापन	...	80	13,231	Business management
(16) अभियांत्रिकी	...	N.A.	N.A.	Engineering
(17) विधी (कायदा)	...	61	38,180	Law
(18) तंत्रशास्त्र	...	N.A.	N.A.	Technology
(19) पशुवैद्यकशास्त्र	...	7	1,555	Veterinary Science
(20) वृत्तपत्र व्यवसाय	...	N.A.	N.A.	Journalism
(21) ग्रंथपालनशास्त्र	...	8	452	Library Science
(22) विषमचिकित्सा	...	33	17,260	Allopathy
(23) आयुर्वेद	...	38	8,386	Ayurvedic
(24) दंतवैद्यक	...	13	2,960	Dental
(25) परिचर्या	...	5	631	Nursing
(26) औषधीशास्त्र	...	N.A.	N.A.	Medicine (Pharmacy)
(27) प्राच्य विद्याभ्यास	...	9	140	Oriental
(28) नृत्य व संगीत	...	4	707	Dancing and Music
(29) युनानी	...	3	746	Unani
(30) उपाहारगृह व्यवस्था	...	N.A.	N.A.	Catering
(31) श्रमविज्ञान	...	2	105	Labour
(32) व्यावसायिक मार्गदर्शन	...	N.A.	N.A.	Vocational Guidance
(33) योग	...	11	85	Yoga
(34) समाजशास्त्र	...	46	5,808	Social Science
(35) शेतकीव्यवसाय	...	25	8,122	Agriculture
(36) गृहशास्त्र पदवी	...	8	4,123	Home science (Degree)
(37) शिक्षणशास्त्र पदवी	...	44	13,816	Bachelor of education
(38) शारीरिक शिक्षण (पदवी)	...	97	15,769	Physical education
(39) चित्रपट विद्या व दूरदर्शन	...	1	25	Film Institute and Television
(40) सर्माचिकित्सा	...	38	6,790	Homeopathy
	एकूण	1,902	9,84,425	Total

तक्का क्रमांक/TABLE No. 15.1—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
VI व्यावसायिक व विशेष शिक्षण @				<i>Professional and Special Education—</i>
अ पदवीपूर्व स्तर				a) Pre-Graguate Level *
(1)	समाचिकित्सा (होमिओपॅथी)	4	192	Homeopathy
(2)	परिचर्या व प्रसविका	91	7,021	Nursing, Midwife
(3)	व्याणिज्य	6	310	Commerce
(4)	ललितकला	14	1,028	Fine arts
(5)	गृहशास्त्र पदविका	N.A.	N.A.	Home Science Degree
(6)	ग्रंथपालशास्त्र	N.A.	N.A.	Library Science
(7)	योग	1	470	Yoga
एकूण ...		116	9,021	Total
ब शालेय स्तर				b) School Level
(1)	गृहशास्त्र (शालेय पाठ्य)	2	120	Home Science (School level)
(2)	नौकानयन	N.A.	N.A.	Marine Engineering
(3)	शेतकीशाळा	39	3,902	Agricultural Schools
(4)	कुक्कुटपालन प्रशिक्षण	2	370	Poultry training
(5)	मानसिकदृष्ट्या अपंग	N.A.	N.A.	Mentally handicapped
(6)	अस्थिव्यंग	N.A.	N.A.	Crippled
(7)	अंध	N.A.	N.A.	Blind
(8)	मूक/बधिर	N.A.	N.A.	Deaf and Dumb
(9)	नृत्य व संगीत	N.A.	N.A.	Music and dancing
(10)	प्राच्यविद्या अभ्यास	31	3,315	Oriental
(11)	कीर्तन	1	54	Kirtan
(12)	प्रमाणित शाळा	N.A.	N.A.	Certified Schools
एकूण ...		75	7,761	Total
एकूण बॅरीज ...		1,29,828	2,44,34,652	Grand Total

@ अस्थायी/Provisional

N.A.— उपलब्ध नाही/Not Available

टिप - अनुक्रमांक V मधील बाब क्रमांक 6 ते 11 ची माहिती बाब क्रमांक 5 मध्ये समाविष्ट आहे.

Note- Items No. 6 to 11 of serial No. V are included in item No. 5 .

आधार — शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source—Directorate to Education, Government of Maharashtra, Pune

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.2

जिल्हावार प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण/DISTRICTWISE PRIMARY AND SECONDARY EDUCATION 2001-02

(शिक्षक व विद्यार्थी संख्या हजारत/No of Students & Teachers in thousand)

अ. क्र. Serial No.	जिल्हा	प्राथमिक शिक्षण*			माध्यमिक शिक्षण (उच्च माध्यमिक सह)			District
		Primary Education			Secondary Education (Including Higher Secondary)			
(1)	(2)	संस्था Institutions	विद्यार्थी Students	शिक्षक Teachers	संस्था Institutions	विद्यार्थी Students	शिक्षक Teachers	(2)
1	बृहन्मंबई	2,108	1,040	23	1,269	1,022	30	Brihan Mumbai
2	ठाणे	4,410	988	22	891	562	15	Thane
3	रायगड	2,753	285	9	356	201	6	Raigad
4	रत्नागिरी	2,713	214	8	320	120	4	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	1,505	94	4	195	71	2	Sindhudurg
	कोकण विभाग	13,489	2,820	66	3,025	1,976	56	Konkan Division
6	नाशिक	3,342	582	15	721	453	12	Nashik
7	धुळे	1,228	202	5	330	194	6	Dhule
8	नंदुरबार	1,352	156	4	219	104	3	Nandurbar
9	जळगाव	2,113	434	11	586	372	10	Jalgaon
10	अहमदनगर	3,148	472	13	731	440	12	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	11,183	1,846	49	2,587	1,562	43	Nashik Division
11	पुणे	4,320	777	21	1,059	722	20	Pune
12	सातारा	2,647	308	10	566	286	9	Satara
13	सांगली	1,845	305	9	526	255	7	Sangli
14	सोलापूर	2,857	505	14	675	342	10	Solapur
15	कोल्हापूर	2,110	396	11	697	321	10	Kolhapur
	पुणे विभाग	13,779	2,291	66	3,523	1,927	56	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	38,451	6,757	181	9,135	5,466	155	Rest of Maharashtra

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.2 Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
16	औरंगाबाद	1,830	466	10	437	248	6	Aurangabad
17	जालना	1,299	248	5	206	126	3	Jalna
18	परभणी	1,096	249	6	220	116	3	Parbhani
19	हिंगोली	808	159	4	132	68	2	Hingoli
20	बीड	2,019	342	8	468	227	6	Beed
21	नांदेड	2,342	453	10	423	249	7	Nanded
22	उस्मानाबाद	1,056	207	5	327	134	4	Osmanabad
23	लातूर	1,392	365	8	488	238	6	Latur
	औरंगाबाद विभाग	11,842	2,488	56	2,701	1,406	37	Aurangabad Division
24	बुलढाणा	1,501	286	7	334	216	5	Buldhana
25	अकोला	1,121	197	5	323	172	5	Akola
26	वाशिम	831	137	3	212	105	3	Washim
27	अमरावती	1,895	319	9	530	259	7	Amravati
28	यवतमाळ	2,112	341	8	454	189	5	Yavatmal
	अमरावती विभाग	7,460	1,280	33	1,853	940	25	Amravati Division
29	वर्धा	1,055	125	4	239	135	4	Wardha
30	नागपूर	2,475	451	13	699	413	12	Nagpur
31	भंडारा	887	134	4	257	132	4	Bhandara
32	गोंदिया	1,069	161	4	243	122	3	Gondia
33	चंद्रपूर	1,768	255	7	368	202	6	Chandrapur
34	गडचिरोली	1,391	128	4	208	95	3	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	8,645	1,254	37	2,014	1,099	31	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	27,047	5,022	128	6,568	3,445	93	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य	66,398	11,779	307	15,703	8,911	248	Maharashtra State

टीप - प्राथमिक शिक्षणात पूर्व-प्राथमिक शिक्षणाचा समावेश केलेला नाही. Note.—Primary Education does not include pre-primary Education

आधार - प्राथमिक शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे Source.—Director of Primary Education Government of Maharashtra, Pune

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.3

शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांची संख्या व
प्रशिक्षणार्थीच्या मंजूर जागाNUMBER OF GOVERNMENT AND NON-GOVERNMENT INDUSTRIAL
TRAINING INSTITUTIONS AND SEATS SANCTIONED
2003-04

विभाग	संस्थांची एकूण संख्या Total number of institutions			मंजूर करण्यात आलेल्या जागांची संख्या Number of sanctioned seats			Division
	शासकीय	अशासकीय	एकूण	शासकीय	अशासकीय	एकूण	
	Govern- ment	Non- Govern- ment	Total	Govern- ment	Non- Govern- ment	Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
मुंबई	55	32	87	10,592	3,436	14,028	Mumbai
नाशिक	52	61	113	9,804	11,036	20,840	Nashik
पुणे	58	50	108	13,176	5,880	19,056	Pune
औरंगाबाद	62	15	77	10,588	2,052	12,640	Aurangabad
अमरावती	57	03	60	8,504	636	9,140	Amravati
नागपूर	63	38	101	10,252	4,320	14,572	Nagpur
महाराष्ट्र राज्य	347	199	546	63,916	27,360	90,276	Maharashtra State

आधार— व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Directorate of Vocational Education and Training, Maharashtra State, Mumbai

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.4

शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांच्या अंतिम परीक्षांचे निकाल

RESULTS OF THE FINAL EXAMINATIONS OF GOVERNMENT AND NON-GOVERNMENT INDUSTRIAL TRAINING INSTITUTES

(जुलै २००४/July 2004)

विभाग (1)	शासकीय Government		अशासकीय Non-Government		एकूण Total		Division (1)
	बसलेले Appeared (2)	उत्तीर्ण Passed (3)	बसलेले Appeared (4)	उत्तीर्ण Passed (5)	बसलेले Appeared (6)	उत्तीर्ण Passed (7)	
मुंबई	5,054	3,902	1,018	861	6,072	4,763	Mumbai
नाशिक	4,154	3,261	1,283	877	5,437	4,138	Nashik
पुणे	7,597	5,981	2,179	1,810	9,776	7,791	Pune
औरंगाबाद	5,786	4,157	155	81	5,341	4,238	Aurangabad
अमरावती	4,329	2,742	231	116	4,560	2,858	Amravati
नागपूर	6,221	3,960	1,476	895	7,697	4,855	Nagpur
महाराष्ट्र राज्य	32,541	24,003	6,342	4,640	38,883	28,643	Maharashtra State

आधार - व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Directorate of Vocational Education and Training, Government of Maharashtra, Mumbai

15. शिक्षण/EDUCATION
तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.5
शिकाऊ उमेदवारांची वर्गवारी
CLASSIFICATION OF APPRENTICE

वर्गवारी	2003-04	Classification
(1)	(2)	(1)
(१) उपलब्ध जागा	64,236	(1) Sanctioned Seats
(२) नेमलेले उमेदवार (अ ते इ)	44,398	(2) No. of students appointed (a to e)
(अ) अनुसूचित जाती	4,428	(a) Scheduled Castes
(ब) अनुसूचित जमाती	2,782	(b) Scheduled Tribes
(क) अपंग	168	(c) Physically handicapped
(ड) महिला	3,990	(d) Women
(इ) इतर	33,030	(e) Others

आधार— व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
Source— Directorate of Vocational Education and Training, Government of Maharashtra,
 Mumbai

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.6

माध्यमिक व उच्च माध्यमिक तंत्रशिक्षण शाळा व विद्यार्थी संख्या
SECONDARY AND HIGHER SECONDARY TECHNICAL SCHOOLS AND STUDENTS
2003-04

विभाग	माध्यमिक तंत्रशिक्षण शाळांची संख्या Number of secondary technical schools			एकूण स्थापित विद्यार्थी प्रवेश क्षमता Installed intake capacity of students			Division
	शासकीय Govern- ment	अशासकीय Non- Govern- ment	एकूण Total	शासकीय Govern- ment	अशासकीय Non- Govern- ment	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
मुंबई ..	20	42	62	2,631	3,052	5,683	Mumbai
नाशिक ..	18	45	63	1,478	3,509	4,987	Nashik
पुणे ..	11	108	119	3,352	8,631	11,983	Pune
औरंगाबाद ..	29	16	45	3,720	1,012	4,732	Aurangabad
अमरावती ..	21	18	39	3,120	1,019	4,139	Amravati
नागपूर ..	21	4	25	2,499	197	2,696	Nagpur
महाराष्ट्र राज्य	120	233	353	16,800	17,420	34,220	Maharashtra State

आधार— व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Directorate of Vocational Education and Training, Government of Maharashtra, Mumbai

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्का क्रमांक/TABLE No. 15.7

तांत्रिक आणि व्यवसाय अभ्यासक्रम प्रकारानुसार संस्था व त्यातील प्रवेशक्षमता
**TECHNICAL AND VOCATIONAL INSTITUTES ACCORDING TO TYPE OF SYLLABUS
 AND THEIR INTAKE CAPACITY
 2003-04**

अभ्यासक्रम संस्थेचा प्रकार	बाब	शासकीय Government	अशासकीय Non-Government	एकूण Total	Item	Type of Educational Institutions
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	(1)
1 औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था	संस्था	347	119	546	Institutes	Industrial Training Institutes
	प्रवेशक्षमता	62,916	27,360	90,276	Intake capacity	
2. औद्योगिक कामगारांसाठी अंशकालीन सायबर्ग संस्था	संस्था	11	...	11	Institutes	Part time evening classes for industrial workers
	प्रवेशक्षमता	15,561	...	15,561	Intake capacity	
3. मूलभूत प्रशिक्षण तथा अनुसंधानिक सूचना केंद्रे	संस्था	47	64	111	Institutes	Basic training and related instruction centres
	प्रवेशक्षमता	10,518	38,157	48,675	Intake capacity	
4 प्रगत व्यवसाय प्रशिक्षण पद्धती	संस्था	8	...	8	Institutes	Advanced vocational training system
	प्रवेशक्षमता	8,240	...	8,240	Intake capacity	
5. +2 स्तरावरील व्यवसाय अभ्यासक्रम संस्था (दिल्ली)	संस्था	39	134	173	Institutes	+ 2 Stage vocational institutes
	प्रवेशक्षमता	3,525	6,075	9,600	Intake capacity	

6. +२ स्तरावरील केंद्र शासन पुरस्कृत व्यवसाय अभ्यासक्रम संस्था	संस्था	51	924	975	Institutes	Centrally Sponsred + 2 stage vocational education Institutes
	प्रवेशक्षमता	3,020	57,420	60,440	Intake capacity	
7. माध्यमिक तंत्रशिक्षण शाळा/विद्यालये	संस्था	120	233	353	Institutes	Technical secondary school/ colleges
	प्रवेशक्षमता	17,365	18,526	35,891	Intake capacity	
8. प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम संस्था	संस्था	53	3,860	3,913	Institutes	Institutes for Certificate courses of vocational education
	प्रवेशक्षमता	3,860	2,94,240	2,98,100	Intake capacity	
एकूण . . . संस्था		676	5,414	6,090	Institutes	Total
प्रवेशक्षमता		1,25,005	4,41,778	5,66,783	Intake capacity	

आधार - व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
 Source — Directorate of Vocational Education and Training, Government of Maharashtra, Mumbai

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.8

प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम शिकविणाऱ्या शासकीय व अशासकीय संस्था आणि
त्यांतील विद्यार्थ्यांची प्रवेशक्षमता

NUMBER OF GOVERNMENT AND NON-GOVERNMENT INSTITUTIONS TEACHING
CERTIFICATE COURSE AND THEIR INTAKE CAPACITY

2003-04

विभाग	प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम संस्था Institutes of certificate course			विद्यार्थी प्रवेश क्षमता Intake capacity of students			Division
	शासकीय Govern- ment	अशासकीय Non- Govern- ment	एकूण Total	शासकीय Govern- ment	अशासकीय Non- Govern- ment	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
मुंबई	10	563	573	800	59,813	60,613	Mumbai
नाशिक	9	488	497	625	40,729	41,354	Nashik
पुणे	10	676	686	630	40,786	40,416	Pune
औरंगाबाद	5	581	586	430	46,412	46,842	Aurangabad
अमरावती	7	473	480	600	41,448	42,048	Amravati
नागपूर	12	697	709	775	59,052	59,827	Nagpur
महाराष्ट्र राज्य	53	3,478	3,531	3,860	2,94,240	2,98,100	Maharashtra State

आधार — व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Directorate of Vocational Education and Training, Government of
Maharashtra, Mumbai

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.1

Rc 4068-10

16. जीवनविषयक आकडेवारी/VITAL STATISTICS

तक्का क्रमांक/TABLE No. 16,1

निरनिराळ्या पद्धतीनुसार कुटुंबनियोजन करणाऱ्यांची जिल्हावार संख्या

DISTRICTWISE NUMBER OF PERSONS USING VARIOUS FAMILY PLANNING METHODS 2003-04

(संख्या/Numbers)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	नसबंदी शस्त्रक्रिया Sterilisation	लूप पद्धती I.U.D.	नेहमीची संतती प्रतिबंधक साधने घापरणारे Conventional contraceptive users	मुख्याद्वारे गोळ्या घापरणारे Oral pills users	District	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)	
1	बृहन्मुंबई	...	49,464	50,550	60,508	18,420	Brihan Mumbai
2	ठाणे	...	45,467	33,203	45,565	34,363	Thane
3	रायगड	...	14,202	9,784	3,942	7,025	Raigad
4	रत्नागिरी	...	16,357	12,326	12,841	7,935	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	...	4,471	6,341	9,296	5,000	Sindhudurg
	कोकण विभाग	...	1,23,961	1,12,204	1,32,152	72,743	Konkan Division
6	नाशिक	...	33,856	19,326	25,655	116,201	Nashik
7	धुळे	...	15,606	6,882	12,494	7,852	Dhule
8	नंदुरबार	...	9,653	3,540	5,962	5,664	Nandurbar
9	जळगाव	...	23,776	15,663	18,706	13,164	Jalgaon
10	अहमदनगर	...	32,314	23,136	15,301	15,296	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	...	1,15,205	68,547	78,118	58,177	Nashik Division
11	पुणे	...	57,230	28,127	32,928	19,009	Pune
12	सातारा	...	26,302	7,899	16,575	11,388	Satara
13	सांगली	...	31,242	19,495	11,277	14,520	Sangli
14	सोलापूर	...	39,816	17,979	3,244	12,435	Solapur
15	कोल्हापूर	...	38,253	31,528	10,141	23,472	Kolhapur
	पुणे विभाग	...	1,92,843	1,05,028	74,165	80,824	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	...	4,32,009	2,85,779	2,84,435	2,11,744	Rest of Maharashtra

16	औरंगाबाद	...	20,859	14,112	17,019	11,913	Aurangabad
17	जालना	...	10,819	7,145	11,446	10,167	Jalna
18	परभणी	...	11,505	10,713	8,742	8,263	Parbhani
19	हिंगोली	...	7,380	4,007	7,356	3,558	Hingoli
20	बीड	...	15,735	12,929	8,897	9,882	Beed
21	नांदेड	...	19,869	8,122	16,356	12,063	Nanded
22	उस्मानाबाद	...	11,161	6,094	7,798	4,430	Osmanabad
23	लातूर	...	16,400	9,966	9,053	7,137	Latur
	औरंगाबाद विभाग	...	1,13,728	73,088	86,667	67,413	Aurangabad Division
24	बुलढाणा	...	14,338	8,340	15,628	7,746	Buldhana
25	अकोला	...	11,547	5,944	6,993	4,810	Akola
26	वाशिम	...	6,670	4,466	4,596	3,846	Washim
27	अमरावती	...	18,364	17,785	10,512	8,969	Amravati
28	यवतमाळ	...	17,863	13,095	10,581	9,760	Yavatmal
	अमरावती विभाग	...	68,782	43,630	48,310	35,131	Amravati Division
29	वर्धा	...	8,611	7,093	14,693	5,501	Wardha
30	नागपूर	...	25,606	21,151	12,533	10,536	Nagpur
31	भंडारा	...	8,885	4,304	4,531	4,192	Bhandara
32	गोंदिया	...	9,973	4,969	5,644	5,112	Gondia
33	चंद्रपूर	...	13,568	7,693	7,546	7,918	Chandrapur
34	गडचिरोली	...	7,908	2,265	9,279	5,064	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	...	74,551	47,475	54,226	38,323	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	...	1,43,333	91,105	1,02,536	73,454	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य	...	6,89,070	4,49,972	4,73,638	3,52,611	Maharashtra State

16. जीवनविषयक आकडेवारी/VITAL STATISTICS

तक्का क्रमांक/TABLE No. 16.2

नमुना नोंदणी पद्धतीने काढलेले जन्म, मृत्यू व बालमृत्यू दर

BIRTH, DEATH AND INFANT MORTALITY RATES BY SAMPLE REGISTRATION SYSTEM

वर्ष Year	ग्रामीण/Rural			नगरी/Urban			एकत्र/Combined		
	जन्म दर Birth rate	मृत्यू दर Death rate	बालमृत्यू दर Infant mortality rate	जन्म दर Birth rate	मृत्यू दर Death rate	बालमृत्यू दर Infant mortality rate	जन्म दर Birth rate	मृत्यू दर Death rate	बालमृत्यू दर Infant mortality rate
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1981	30.4 (35.6)	10.6 (13.7)	90 (119)	24.5 (27.0)	7.4 (7.8)	49 (62)	28.5 (33.9)	9.6 (12.5)	79 (110)
1985	29.8 (34.3)	9.4 (13.0)	78 (107)	27.7 (28.1)	6.7 (7.8)	49 (59)	29.0 (32.9)	8.4 (11.8)	68 (97)
1991*	28.0 (30.9)	9.8 (10.6)	69 (87)	22.9 (24.3)	6.2 (7.1)	38 (53)	26.2 (29.5)	8.2 (9.8)	60 (80)
1995*	26.0 (30.0)	8.9 (9.8)	66 (80)	22.4 (22.7)	5.4 (6.6)	34 (48)	24.5 (28.3)	7.5 (9.0)	55 (74)
2000	21.4 (27.6)	8.6 (9.3)	56 (74)	20.4 (20.7)	5.8 (6.3)	33 (44)	21.0 (25.8)	7.5 (8.5)	48 (68)
2001	21.1 (27.1)	8.5 (9.1)	55 (72)	20.2 (20.3)	5.9 (6.3)	28 (42)	20.7 (25.4)	7.5 (8.4)	45 (66)
2003#	20.1 (26.4)	8.2 (8.7)	48 (66)	19.4 (19.8)	5.6 (6.0)	32 (38)	19.9 (24.8)	7.2 (8.0)	42 (60)
2004	19.9 (25.9)	6.8 (8.2)	42 (64)	17.9 (19.0)	5.4 (5.8)	27 (40)	19.1 (24.1)	6.2 (7.5)	36 (58)

टीप/ Note- (१) जन्म दर व मृत्यू दर एक हजार लोकसंख्येमागे आहेत./ Birth and Death rates are per thousand population.

(२) बालमृत्यू दर एक हजार जीवित जन्मांमागे आहेत./ Infant mortality rates are per thousand live births.

(३) * कंसांतील आकडे भारताकरिता असून जम्मू व काश्मीर सोडून आहेत./ Bracketed figures are for India, excluding Jammu & Kashmir.

(४) # कंसांतील आकडे भारताकरिता असून नागालँड (ग्रामीण) वगळून./ # Bracketed figures are for India, excludes Nagaland (Rural).

आधार — नमुना नोंदणी पत्रिका, महानिबंधक भास्त सरकार, नवी दिल्ली./Sample Registration Bulletin, Registrar General; India, New Delhi

16. जीवनविषयक आकडेवारी/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.3

उपलब्ध वैद्यकीय सुविधा / MEDICAL FACILITIES AVAILABLE

(सार्वजनिक आणि सार्वजनिक सहाय्यित /Public and Public aided)

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष Year	रुग्णालये (संख्या) Hospitals (No.)	दवाखाने (संख्या) Dispensaries (No.)	प्राथमिक आरोग्य केंद्रे (संख्या) Primary Health Centres (No.)	प्राथमिक आरोग्य पथके (संख्या) Primary Health Units (No.)	क्षयरोग रुग्णालये आणि रुग्ण चिकित्सालये (संख्या) T.B. Hospitals and clinics (No.)	संस्थांतील खाटाची संख्या No. of beds in institutions	दर लाख लोकसंख्येमागे खाटा Beds per lakh of population
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	1990	768	1,896	1,672	81	1,977 **	1,09,273	146
2	1995	828	1,404	1,672	167	2,494	88,143	101
3	1998	843	1,396	1,683	169	2,520	89,575	96
4	2000	889	1,629	1,768	169	2,520	92,007	104
5	2001	981	1,629	1,768	169	2,520	1,01,670	105
6	2002	964	2,081	1,806	174	2,520	92,106	93
7	2003	945	2,019	1,807	177	2,520	92,472	92
8	2004	1,028	2,058	1,807	177	2,520	96,464	93

** १९८८ पासून चिकित्सालयांचा समावेश करण्यात आला

** Numbers of clinics have been included since 1988

आधार - आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source - Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune

17. पोलीस आणि गुन्हे/POLICE AND CRIMES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.1

पोलीस स्टेशने आणि पोलिसांची संख्या

POLICE STATIONS AND POLICE FORCES

अनुक्रमांक Serial No. (1)	नाम (2)	३१ डिसेंबर २००४ रोजीची संख्या Number as on December 31st 2004 (3)	Item (2)
	पोलीस स्टेशने		Police Stations
1	पोलीस स्टेशनांची संख्या (सब-पोलिसस्टेशन धरून)	937	Number of Police Stations (including Sub-Police Stations)
2	चाक्यांची/आउट पोस्टची संख्या पोलिसांची संख्या	1,777	Number of Out-Posts/chowkies Police Force
1	पोलीस महासंचालक, अपर पोलीस महा-संचालक, विशेष पोलीस महानिरीक्षक, पोलीस उप महानिरीक्षक, पोलीस आयुक्त	74	Director General of Police, Addi. Director General of Police, Inspector General of Police, Deputy Inspector General of Police, Commissioner of Police
2	पोलीस उप आयुक्त/पोलीस अधीक्षक	218	Deputy Commissioner of Police, Superintendent of Police
3	सहाय्यक पोलीस आयुक्त/पोलीस उप अधीक्षक इत्यादी.	671	Assistant Commissioner of Police Deputy Superintendent of Police etc
4	पोलीस निरीक्षक	2,752	Police Inspector
5	पोलीस उप निरीक्षक / सहाय्यक पोलीस निरीक्षक	8,626	Police Sub-Inspector / Assistant Police Inspector
6	सहाय्यक पोलीस उपनिरीक्षक (पोलीस हवालदार धरून)	46,874	Assistant Sub-Inspector (including Head Constable)
7	पोलीस शिपाई/पोलीस नाईक	92,749	Police Constable/Police Naik
	एकूण	1,51,964	... Total

आधार —पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Director General of Police, Government of Maharashtra, Mumbai

17. पोलीस आणि गुन्हे/POLICE AND CRIMES

तक्का क्रमांक/TABLE No. 17.2

इंडियन पिनल कोडखाली झालेले दखलपात्र गुन्हे (गुन्ह्यांचे प्रयत्न धरून)

COGNIZABLE OFFENCES (INCLUDING ATTEMPTS) UNDER INDIAN PENAL CODE 2004

अनुक्रमांक Serial No. (1)	गुन्ह्यांचा प्रकार (2)	गुन्ह्याची संख्या Number of offences (3)	Type of offence (2)
1	दंगल	4,984	Rioting
2	नाण्यासंबंधीचे गुन्हे	1	Offences relating to coins
3	चलन व बँक नोटासंबंधीचे गुन्हे	138	Offences relating to currency and bank notes
4	खून	2,675	Murders
5	सदोष मनुष्यवध (परंतु खून या संज्ञेत अंतर्भूत नसलेला)	124	Culpable homicide (not amounting to murder)
6	मादक पदार्थांचा वापर	0	Administering of stupifying drugs
7	व्यक्तीचे अपहरण	1,035	Kidnapping and abduction
8	दरोडा अथवा त्याकरिता एकत्र होणे	928	Dacoity and preparation of assembly for dacoity
9	चोरी/लूट	2,194	Robbery
10	घरफोडी	13,290	House breaking
11	फसवणूक	4,107	Cheating
12	विश्वासघात	1,329	Breach of trust
13	चोऱ्या--	43,793	Theft of--
	(अ) तांब्याची तार	1,329	(a) Copper wire
	(ब) जनावरे	810	(b) Cattle
	(क) सायकली	952	(c) Cycles
	(ड) मोटारी व सुटे भाग	11,291	(d) Motorvehicles and accessories
	(इ) पिस्तुले	16	(e) Firearms
	(फ) स्फोटक पदार्थ	2	(f) Explosives
	(ग) इतर	29,393	(g) Other
14	इतर गुन्हे	84,665	Other crimes
	एकूण	1,59,263	... Total

आधार - पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Director General of Police, Government of Maharashtra, Mumbai

18. कारागृहे/PRISONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 18.1

कारागृहांची व कैद्यांची संख्या/NUMBER OF PRISONS AND CONVICTS

2003-04

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	माहिती Particulars (3)	Item (2)
१	विविध प्रकारच्या कारागृहांची संख्या —		<i>Number of different types of prisons—</i>
	(अ) मध्यवर्ती कारागृहे ..	8	(a) Central Prisons
	(ब) जिल्हा कारागृहे ..	26	(b) District Prisons
	(क) तालुका दुय्यम कारागृहे ..	172	(c) Taluka Sub-jails
	(ड) पोलीस कोठड्या ..	...	(d) Police Lock-ups
	(इ) इतर (खुले कारागृहे) ..	4	(e) Others(Open Prisons)
2	३१ मार्च, २००४ रोजी शिक्षेच्या मुदतीनुसार दीर्घ कैद्यांचे वर्गीकरण		<i>Number of convicts according to length of sentences as on 31st March 2004</i>
	(अ) एक वर्ष व त्याहून कमी ..	1,682	(a) One year and below
	(ब) एक वर्षाहून अधिक पण दोन वर्षाहून कमी ..	403	(b) Above one year and not exceeding two years
	(क) दोन वर्षाहून अधिक पण पाच वर्षांपेक्षा कमी ..	555	(c) Above two years and not exceeding five years
	(ड) पाच वर्षांपेक्षा अधिक पण दहा वर्षांपेक्षा कमी ..	712	(d) Above five years and not exceeding ten years
	(इ) दहा वर्षांपेक्षा अधिक ..	419	(e) Exceeding ten years
	(फ) जन्मठेप ..	4,360	(f) Life sentence
	(ग) मृत्यू दंड ..	20	(g) Sentenced to death
	एकूण *	8,151	... Total *

टिप - * एकूण बंदी संख्येमध्ये तालुका दुय्यम कारागृहांची माहिती समाविष्ट नाही.

Note- * Information about total convicts in Taluka Sub-jails is not included.

आधार - कारागृह महानिरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source — Director General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune

19. घरबांधणी/HOUSING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.1

घरांची वापरानुसार केलेली वर्गवारी/CLASSIFICATION OF HOUSES ACCORDING TO USE

जनगणना / Population Census, 2001

(हजारत/In thousand)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	वापराचे प्रकार (2)	ग्रामीण Rural (3)	नगरी Urban (4)	एकूण Total (5)	Type of use (2)
1	घरांची यादी करतेवेळी रिकामी आढळलेली घरे-	1,216	1,393	2,609	Census houses vacant at the time of house-listing
2	वापरातील घरे -				Occupied census house used as—
(1)	निवासी घरे	10536	7769	18305	Residence
(2)	निवासासह अन्य उपयोग	312	203	515	Residence-cum-other use
(3)	दुकाने, कार्यालये	435	1021	1456	Shop,office
(4)	शाळा, कॉलेज इ.	145	33	178	School, colleges etc.
(5)	हॉटेल, लॉज, गेस्ट हाऊस इ.	38	50	88	Hotel, lodge, guest house etc.
(6)	रुग्णालय, दवाखाना इ.	30	49	79	Hospital, dispensary etc.
(7)	कारखाने, यंत्रशाळा व तात्पुरत्या जागा इ.	78	219	297	Factories, workshops & worksheds etc.

तक्का क्रमांक/TABLE No. 19.1--contd

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
(8)	पूजास्थान	.. 169	51	220	Place of worship.
(9)	निवासाख्यतिरिक्त अन्य उपयोग	.. 1,450	404	1,854	Other non-residential use
एकूण वापरतील घरे (१)		.. 13,193	9,799	22,992	Total occupied census houses (2)
एकूण (१) + (२)		.. 14,409	11,192	25,601	Grand Total of (1) + (2)

टीप -- (१) 'गणनाघर' म्हणजे एकादी इमारत किंवा इमारतीचा भाग, ज्याला रस्त्यावरून, शिखारातून किंवा सार्वजनिक जिऱ्यावरून स्वतंत्र प्रवेशद्वार आहे व जे वास्तव्यास दृष्टीने एक स्वतंत्र घटक आहे.

(२) आकडे संक्षिप्तत लिहिल्यामुळे बेरजा जुळतीलच असे नाही
 आधार - भारततर्फी जनगणना, २००१, महाराष्ट्र, मालिका २८, खंड एक

Note.—(1) A 'census house' is a building or part of a building having a separate main entrance from road, common court yard, staircase etc., used or recognised as separate unit.

(2) Details may not add up to the totals due to rounding.

Source.—Census of India, 2001 Maharashtra, Series 28, Volume - I.

19. घरबांधणी/HOUSING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.2.

वापरातील खोल्यांच्या संखेनुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण/CLASSIFICATION OF HOUSEHOLDS ACCORDING TO ROOMS OCCUPIED

जनगणना / Population Census, 2001

अनुक्रमांक Serial No (1)	बाब (2)	ग्रामीण Rural (3)	नगरी Urban (4)	एकूण Total (5)	Item (2)
1	गणना केलेली एकूण कुटुंबे (हजारात)	10,993	8,070	19,063	Total number of households (in thousand)
2	गणना केलेले एकूण लोक (संस्थांतून राहणारे व गृहहीन इत्यादी) (हजारात)	56,778	41,101	96,879	Total number of persons enumerated (including inmates of institutions and houseless persons) (in thousand)
3	कुटुंबांचे वर्गीकरण (शेकडा)--				(Classification of households (Percentage))
	(अ) वेगळी खोली नसलेले	4.90	3.86	4.46	(a) No exclusive room
	(ब) एका खोलीत राहणारी कुटुंबे	48.71	46.71	47.86	(b) Households with one room
	(क) दोन खोल्यांत राहणारी कुटुंबे	30.45	26.90	28.95	(c) Households with two rooms
	(ड) तीन खोल्यांत राहणारी कुटुंबे	10.47	13.49	11.75	(d) Households with three rooms
	(इ) चार खोल्यांत राहणारी कुटुंबे	3.54	5.38	4.32	(e) Households with four rooms
	(फ) पाच खोल्यांत राहणारी कुटुंबे	0.92	1.70	1.25	(f) Households with five rooms
	(ग) सहा खोल्यांत राहणारी कुटुंबे	1.01	1.96	1.41	(g) Households with Six rooms
	एकूण	100.0	100.0	100.0	Total

आधार - भारताची जनगणना २००१, मालिका २८, कुटुंबातील लक्ष्ये, खंड एक

Source - Census of India, 2001-Series 28, Household Tables, Volume - 1.

19. घरबांधणी/

तक्ता क्रमांक/

राहत्या घराच्या छप्परांसाठी वापरलेल्या प्रमुख साधनानुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण/
जनगणना/

ग्रामीण नागरी एकूण	एकूण कुटुंबे Total households	गवत, पाने, लाकूड, बांबू चिखल,इ. Grass, leaves, wood, bamboo, mud,etc.	प्लॅस्टिक, पॉलिथिन Plastic Polythene	खाप-या Tiles	स्लेट Slate
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
ग्रामीण	1,09,93,623	17,37,783	49,032	46,20,161	34,102
नागरी	80,69,526	1,77,843	94,000	12,94,192	33,028
एकूण	1,90,63,149	19,15,626	1,43,032	59,14,353	67,130

19. घरबांधणी/

तक्ता क्रमांक/

राहत्या घराच्या भितींसाठी वापरलेल्या प्रमुख साधनानुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण/
जनगणना/

ग्रामीण नागरी एकूण	एकूण कुटुंबे Total households	गवत, पाने, लाकूड, बांबू,इ. Grass, leaves, wood, bamboo,etc.	प्लॅस्टिक, पॉलिथिन Plastic Polythene	माती कच्ची चिट Mud, unburnt brick	लाकूड Wood
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
ग्रामीण	1,09,93,623	12,20,130	30,510	46,16,123	1,12,871
नागरी	80,69,526	1,69,478	63,092	10,13,403	1,29,023
एकूण	1,90,63,149	13,89,608	93,602	56,29,526	2,41,894

HOUSING

TABLE No. 19.3 (A)

DISTRIBUTION OF HOUSEHOLDS BY PREDOMINANT MATERIAL OF ROOF OF HOUSE OCCUPIED
Population Census, 2001

जी. आय. धातु, अस्बेस्टासचे पत्रे G.I Metal, Asbestos sheets (7)	बिटा Brick (8)	दगड Stone (9)	काँक्रीट Concrete (10)	इतर सर्व प्रकारचे सामान All other materials (11)	Rural Urban Total (1)
36,26,154	43,337	22,324	7,08,105	1,52,625	Rural
30,12,662	50,426	10,469	33,22,003	74,903	Urban
66,38,816	93,763	32,793	40,30,108	2,27,528	Total

HOUSING

TABLE No. 19.3 (B)

DISTRIBUTION OF HOUSEHOLDS BY PREDOMINANT MATERIAL OF WALLS OF HOUSE OCCUPIED
Population Census, 2001

जी. आय. धातु, अस्बेस्टासचे पत्रे G.I Metal, Asbestos sheets (7)	पक्की बिटा Brick (8)	दगड Stone (9)	काँक्रीट Concrete (10)	इतर सर्व प्रकारचे सामान All other materials (11)	Rural Urban Total (1)
68,645	27,86,381	17,23,856	4,03,359	31,748	Rural
3,21,907	50,80,753	1,36,168	11,32,352	23,350	Urban
3,90,552	78,67,134	18,60,024	15,35,711	55,098	Total

Source — Census of India, 2001

19. घरबांधणी/HOUSING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.4

वेधर व संस्थांत रहाणारे लोक

HOUSELESS AND INSTITUTIONAL POPULATION

जनगणना/Population Census, 2001

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा	व्यक्तींची संख्या/Number of persons			एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी	District
		वेधर Houseless	संस्थांत Institutional	एकूण Total	Per- centage of total popula- tion	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	मुंबई शहर	24,000	73,724	97,724	2.93	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	15,074	59,075	74,149	0.86	Mumbai Suburban
3	ठाणे	51,888	91,246	1,43,134	1.76	Thane
4	रायगड	14,607	22,675	37,282	1.69	Raigad
5	रत्नागिरी	6,294	12,879	19,173	1.13	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	6,172	5,036	11,208	1.29	Sindhudurg
	कोंकण विभाग	1,18,035	2,34,635	3,82,670	1.54	Konkan Division
7	नाशिक	25,421	94,977	1,20,398	2.41	Nashik
8	धुळे	3,620	29,529	33,149	1.94	Dhule
9	नंदुरबार	4,044	45,172	49,216	3.75	Nandurbar
10	जळगाव	16,879	28,767	45,646	1.24	Jalgaon
11	अहमदनगर	10,494	50,565	61,059	1.51	Ahmadnagar
	नाशिक विभाग	60,458	2,49,010	3,09,468	1.97	Nashik Division
12	पुणे	16,316	98,856	1,15,172	1.59	Pune
13	सातारा	8,843	24,861	33,704	1.20	Satara
14	सांगली	6,402	15,638	22,040	0.85	Sangli
15	सोलापूर	18,112	27,836	45,948	1.19	Salapur
16	कोल्हापूर	7,416	21,044	28,460	0.81	Kolhapur
	पुणे विभाग	57,089	1,88,235	2,45,324	1.23	Pune Division

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.4.—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
	उर्वरित महाराष्ट्र	2,35,582	7,01,880	9,37,462	1.55	Rest of Maharashtra
17	औरंगाबाद	7,132	24,742	31,874	1.10	Aurangabad
18	जालना	5,525	9,408	14,933	0.93	Jalna
19	परभणी	2,653	9,002	11,655	0.76	Parbhani
20	हिंगोली	1,286	6,405	7,691	0.78	Hingoli
21	बीड	5,811	12,940	18,751	0.87	Beed
22	नांदेड	5,600	25,833	31,433	1.09	Nanded
23	उस्मानाबाद	5,337	12,620	17,957	1.21	Osmanabad
24	लातूर	3,308	18,083	21,391	1.03	Latur
	औरंगाबाद विभाग	36,652	1,19,033	1,55,685	1.00	Aurangabad Division
25	बुलढाणा	5,340	13,834	19,174	0.86	Buldhana
26	अकोला	5,842	9,577	15,419	0.95	Akola
27	वाशिम	2,593	7,559	10,152	1.00	Washim
28	अमरावती	9,904	27,393	37,297	1.43	Amravati
29	यवतमाळ	9,581	31,861	41,442	1.69	Yavatmal
	अमरावती विभाग	33,260	90,224	1,23,484	1.24	Amravati Div.
30	वर्धा	10,434	12,423	22,857	1.85	Wardha
31	नागपूर	8,995	36,605	45,600	1.12	Nagpur
32	भंडारा	2,472	6,569	9,041	0.80	Bhandara
33	गोंदिया	1,914	11,803	13,717	1.14	Gondiya
34	चंद्रपूर	8,139	22,053	30,192	1.46	Chandrapur
35	गडचिरोली	3,476	24,582	28,058	2.89	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	35,430	1,14,035	1,49,465	1.40	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	68,690	2,04,259	2,72,949	1.32	Vidarbha Div.
	महाराष्ट्र राज्य	3,40,924	10,25,172	13,66,096	1.41	Maharashtra State

आधार — भारताची जनगणना २००१

Source — Census of India, 2001

19. घरबांधणी/
तक्ता क्रमांक/
खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबांची संख्या/
जनगणना/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण Total	खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबे/		
			वेगळी खोली नसलेले No. exclusive room	१ खोली 1 Room	२ खोल्या 2 Rooms
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	मुंबई शहर ..	6,48,590	45,739	4,43,362	86,184
2	मुंबई उपनगर ..	17,74,332	124,355	11,05,757	3,63,308
3	ठाणे ..	17,00,019	84,262	8,42,631	5,28,648
4	रायगड ..	4,71,628	22,172	1,87,480	1,61,830
5	रत्नागिरी ..	3,66,605	30,875	1,46,770	1,06,206
6	सिंधुदुर्ग ..	1,90,278	10,317	47,757	56,200
	कोकण विभाग ..	51,51,452	317,720	27,73,757	13,02,376
7	नाशिक ..	8,76,758	47,886	4,21,728	2,56,414
8	धुळे ..	3,29,868	25,447	1,62,340	87,984
9	नंदुरबार ..	2,50,526	30,901	1,55,731	42,451
10	जळगाव ..	7,30,063	43,685	3,82,310	2,01,567
11	अहमदनगर ..	7,42,065	37,518	4,26,590	1,81,728
	नाशिक विभाग ..	29,29,280	185,437	15,48,699	7,70,144
12	पुणे ..	14,39,610	76,316	7,00,488	3,76,000
13	सातारा ..	5,46,458	37,474	2,27,301	1,72,040
14	सांगली ..	4,95,189	20,700	1,95,947	1,54,559
15	सोलापूर ..	7,15,075	19,777	3,81,782	2,02,385
16	कोल्हापूर ..	6,90,523	14,087	1,99,834	2,20,110
	पुणे विभाग ..	38,86,855	168,354	17,05,352	11,25,094
	उर्वरित महाराष्ट्र ..	1,19,67,587	671,511	60,27,808	31,97,614

HOUSING

TABLE No. 19.5

HOUSEHOLDS BY NUMBER OF ROOMS OCCUPIED

Population Census, 2001

Households occupying number of rooms

३ खोल्या 3 Rooms	४ खोल्या 4 Rooms	५ खोल्या 5 Rooms	६ खोल्या 6 Rooms	District
(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
46,805	18,012	4,413	4,075	Mumbai City
1,35,745	29,767	6,103	9,297	Mumbai Suburban
1,79,213	42,084	9,880	13,301	Thane
66,682	22,008	5,598	5,858	Raigad
48,219	20,592	6,999	6,944	Ratnagiri
34,205	23,241	9,141	9,417	Sindudurg
5,10,869	1,55,704	42,134	48,892	Konkan Division
98,789	32,893	8,588	10,460	Nashik
36,346	11,057	2,962	3,732	Dhule
14,626	3,729	1,044	2,044	Nandurbar
68,055	21,993	5,371	7,082	Jalgaon
59,273	22,754	6,439	7,763	Ahmadnagar
2,77,089	92,426	24,404	31,081	Nashik Division
1,75,342	71,499	19,166	20,799	Pune
68,364	26,230	7,159	7,890	Satara
71,438	32,280	9,384	10,881	Sangli
62,980	28,864	8,485	10,802	Solapur
1,58,531	63,847	16,217	17,897	Kolhapur
5,36,655	2,22,720	60,411	68,269	Pune Division
13,24,813	4,70,850	1,26,949	1,48,242	Rest of Maharashtra

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
17	औरंगाबाद ..	5,26,155	16,851	2,83,729	1,41,737
18	जालना ..	3,02,549	9,702	1,80,596	77,790
19	परभणी ..	2,83,603	3,779	1,36,962	92,848
20	हिंगोली ..	1,81,035	5,295	86,290	62,246
21	बीड ..	4,33,108	5,986	2,71,390	1,03,666
22	नांदेड ..	5,23,539	21,018	2,72,863	1,50,357
23	उस्मानाबाद ..	2,93,109	5,946	1,40,177	95,715
24	लातूर ..	3,73,283	5,308	1,56,092	1,30,135
	औरंगाबाद विभाग ..	29,16,381	73,885	15,28,099	8,54,494
25	बुलढाणा ..	4,43,878	13,836	2,45,826	1,26,364
26	अकोला ..	3,13,405	6,927	1,51,623	95,681
27	वाशिम ..	2,02,634	7,003	94,980	69,976
28	अमरावती ..	5,13,723	15,789	2,13,400	1,73,780
29	यवतमाळ ..	5,08,706	13,381	2,11,324	1,86,788
	अमरावती विभाग ..	19,82,346	56,936	9,17,153	6,52,589
30	वर्धा ..	2,59,342	8,138	78,373	1,05,262
31	नागपूर ..	7,90,524	13,601	2,16,054	2,66,724
32	मंडारा ..	2,39,861	5,216	67,593	88,321
33	गोंदिया ..	2,49,376	5,448	90,242	86,135
34	चंद्रपूर ..	4,51,981	9,528	1,40,189	1,79,035
35	गडचिरोली ..	2,05,751	5,508	58,723	88,063
	नागपूर विभाग ..	21,96,835	47,439	6,51,174	8,13,540
	विदर्भ विभाग ..	41,79,181	1,04,375	15,68,327	14,66,129
	महाराष्ट्र राज्य ..	1,90,63,149	8,49,771	91,24,234	55,18,237

आधार— भारताची जनगणना २००१, मालिका २८, कुटुंबातील तक्ते, खंड एक

TABLE No. 19.5—Contd.

(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
48,985	20,715	6,314	7824	Aurangabad
21,741	7,444	2,453	2,823	Jalna
29,588	12,360	4,186	3,885	Parbhani
17,348	6,123	1,833	1,900	Hingoli
31,357	11,961	3,873	4,875	Beed
45,049	20,135	6,072	8,045	Nanded
29,991	13,109	3,802	4,369	Osmanabad
44,474	22,364	7,061	7,849	Latur
2,68,528	1,14,211	35,594	41,570	Aurangabad Division
36,742	12,505	3,840	4,765	Buldhana
34,486	14,822	4,474	5,392	Akola
19,759	6,882	2,008	2,026	Washim
64,790	26,595	9,757	9,612	Amravati
58,726	23,253	7,745	7,489	Yavatmal
2,14,503	84,057	27,824	29,284	Amravati Division
43,807	14,502	4,823	4,437	Wardha
1,65,536	75,170	25,262	28,177	Nagpur
57,388	13,619	3,838	3,886	Bhandara
46,437	13,710	3,593	3,811	Gondiya
81,328	27,727	7,279	6,895	Chandrapur
37,869	10,130	2,742	2,716	Gadchiroli
4,32,365	1,54,858	47,537	49,922	Nagpur Division
6,46,868	2,38,915	75,361	79,206	Vidharbha Division
22,40,009	8,23,976	2,37,904	2,69,018	Maharashtra State

Source—Census of India, 2001—Series 28, Household Tables, Volume - I

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.1

ग्रामपंचायतींची व्याप्ती, स्वनिर्मित उत्पन्न आणि खर्च/ COVERAGE, INCOME AND EXPENDITURE OF VILLAGE PANCHAYATS

अनुक्रमांक Serial No. (1)	नाम (2)	माहिती/Particulars		Item (2)
		2002-03 (3)	2003-04 (4)	
I. व्याप्ती		Coverage —		
(१)	ग्रामपंचायतींची संख्या *	27,807	27,949	(1) No. of village panchayats *
(२)	त्यात अंतर्भूत असलेल्या खेड्यांची संख्या	43,722	43,711	(2) No. of villages covered
(३)	त्यांतील लोकसंख्या (हजारामध्ये)	55,778	55,778	(3) Population covered (in thousand)
II. उत्पन्न (लाख रुपये)		Income (Lakh Rs.)		
(१)	पंचायतींचे स्वतःचे उत्पन्न	34,045	38,221	(1) Own income
(२)	शासकीय अनुदाने	15,032	22,759	(2) Government Grants
(३)	देणग्या, वर्गणी इत्यादी	9,111	9,990	(3) Donations, contributions etc
एकूण उत्पन्न (प्रारंभीची शिल्लक वगळून)		58,188	70,970	Total Income (Excluding opening Balance)
III. खर्च (लाख रुपये)		Expenditure (Lakh Rs.)		
(१)	आरोग्य व सफाई	14,818	16,658	(1) Sanitation and health
(२)	सार्वजनिक कामे	18,516	17,777	(2) Public works
(३)	लोककल्याणाची कामे	4,553	3,946	(3) Welfare of people
(४)	इतर	16,552	16,607	(4) Others
एकूण खर्च (अखेरची शिल्लक वगळून)		54,439	52,936	Total Expenditure(Excluding closing Balance)

टिप - * नगर पंचायतींच्या समावेशासह. / Including Nagar panchayats.

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.2

नगरपरिषदांबाबत माहिती / CONSTITUTION OF MUNICIPAL COUNCILS (31.3.2004)

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा	नगरपरिषदांची संख्या Number of municipal councils	नगरपरिषदांच्या सदस्यांची संख्या Number of councillors				नाम निर्देशित Nomi- nated	एकूण Total	District
			सर्वसाधारण General	अ.जा. S.C.	अ.ज. S.T.	इ.मा.व O.B.C.			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	ठाणे	10	145(49)	14 (4)	19 (8)	65 (23)	26	269(84)	Thane
2	रायगड	11	134(51)	13 (5)	11 (3)	63 (24)	25	246 (83)	Raigad
3	रत्नागिरी	5	80 (24)	5 (1)	0 (0)	30 (11)	15	130 (36)	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	3	33 (11)	3 (1)	0 (0)	15 (6)	6	57 (18)	Sindhudurg
	कोंकण विभाग	29	392(135)	35(11)	30 (11)	173(64)	72	702(221)	Konkan Division
5	नाशिक	8	83 (29)	22 (7)	12 (4)	45 (17)	17	179 (57)	Nashik
6	धुळे	2	30 (14)	4 (1)	5 (2)	13 (4)	5	57 (21)	Dhule
7	नंदुरबार	4	40 (15)	5 (2)	14 (5)	22 (9)	9	90 (31)	Nandurbar
8	जळगाव	13	192 (62)	28 (9)	12 (5)	84(32)	32	347 (108)	Jalgaon
9	अहमदनगर	8	98 (32)	23 (9)	5 (2)	47(17)	19	192 (60)	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	35	443(152)	82 (28)	48 (18)	211(79)	82	665(277)	Nashik Division
10	पुणे	11	125 (40)	26 (8)	3 (2)	64 (25)	23	241 (75)	Pune
11	सातारा	8	75 (24)	15 (5)	0 (0)	37 (15)	14	141 (44)	Satara
12	सांगली	4	54 (19)	10 (4)	0 (0)	23 (8)	9	95 (31)	Sangli
13	सोलापूर	9	118 (45)	29(10)	3 (1)	56 (21)	21	227 (77)	Solapur
14	कोल्हापूर	9	122 (41)	23 (8)	0 (0)	58 (23)	21	224 (72)	Kolhapur
	पुणे विभाग	41	494 (169)	103(35)	6 (3)	238(92)	88	928(299)	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	105	1329(456)	220(74)	84 (32)	622(235)	242	2495(797)	Rest of Maharashtra

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.2 — contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
15	औरंगाबाद	6	66 (25)	11 (3)	2 (0)	32 (13)	12	123 (41)	Aurangabad
16	जालना	4	63 (19)	12 (4)	1 (0)	31 (12)	11	118 (35)	Jalna
17	परभणी	8	177 (51)	19 (5)	3 (1)	46 (24)	16	261 (81)	Parbhani
18	हिंगोली	3	43 (17)	6 (0)	0 (1)	20 (7)	8	77 (25)	Hingoli
19	बीड	6	96 (31)	21 (8)	0 (0)	44 (16)	16	177 (55)	Beed
20	नांदेड	11	90 (43)	32 (10)	20 (8)	53 (21)	23	218 (82)	Nanded
21	उस्मानाबाद	8	86 (27)	24 (8)	1 (1)	44 (18)	17	172 (54)	Osmanabad
22	लातूर	5	85 (28)	24 (16)	3 (1)	41 (15)	14	167 (60)	Latur
	औरंगाबाद विभाग	51	706 (241)	149(54)	30 (12)	311 (126)	117	1313(433)	Aurangabad Div.
23	बुलढाणा	11	152 (56)	26 (8)	3 (0)	68 (23)	26	278 (87)	Buldhana
24	अकोला	5	60 (20)	10 (5)	4 (1)	37 (11)	11	119 (37)	Akola
25	वाशिम	4	54 (17)	9 (6)	2 (1)	25 (9)	10	100 (33)	Washim
26	अमरावती	10	115 (40)	27 (8)	15 (4)	55 (19)	23	235 (71)	Amravati
27	यवतामाळ	8	98 (33)	21 (8)	14 (6)	59 (20)	18	211 (67)	Yavatmal
	अमरावती विभाग	38	479 (166)	93 (35)	38(12)	244(82)	88	943(295)	Amravati Division
28	वर्धा	6	83 (27)	23 (8)	13 (6)	43 (16)	16	178 (57)	Wardha
29	नागपूर	10	90 (30)	28 (10)	27 (9)	55 (22)	22	222 (71)	Nagpur
30	भंडारा	3	34 (13)	12 (4)	6 (2)	20 (7)	7	79 (26)	Bhandara
31	गोंदिया	2	25 (9)	12 (4)	3 (1)	17 (8)	6	63 (22)	Gondiya
32	चंद्रपूर	7	84 (28)	40(14)	21 (8)	53 (19)	17	215 (69)	Chandrapur
33	गडचिरोली	2	18 (7)	7 (2)	4 (1)	11 (4)	4	44 (14)	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	30	334(114)	122(42)	74 (27)	199(76)	72	801 (259)	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	68	813(280)	215(77)	112(39)	443(158)	160	1744(554)	Vidarbha Division
	एकूण नगर परिषदा	224	2848(977)	584(205)	226(83)	1376(519)	519	5552(1784)	Total Municipal Councils

टीप - कंसातील आकडे स्त्रियांकरिता राखीव जागांची संख्या दर्शवितात. Note - Figures in brackets indicate number of seats reserved for women.
 आधार -अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई Source—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.3

महानगरपालिकांबाबतची माहिती/CONSTITUTION OF MUNICIPAL CORPORATIONS (31.3.2004)

अनु क्रमांक Serial No.	महानगर पालिका Municipal Corporation	संख्या Number of	महानगरपालिकांच्या सदस्यांची संख्या Number of corporators			नाम निर्देशित Nominated	एकूण Total	Municipal Corporation	
			सर्वसाधारण General	अ.जा. S.C.	अ.ज. S.T.				इ.मा.ब O.B.C.
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
(1)	बृहन्मुंबई	1	149(50)	15(5)	2(1)	61(20)	5	232 (76)	Brihanmumbai
(2)	ठाणे	1	74(24)	7(3)	4(2)	31(10)	5	121 (39)	Thane
(3)	नवी मुंबई	1	30(28)	2(1)	1(0)	23(8)	5	61 (37)	New Mumbai
(4)	कल्याण	1	56(18)	6(2)	1(1)	23(6)	5	91 (27)	Kalyan
(5)	उल्हासनगर	1	45(16)	9(3)	1(0)	20(8)	5	80 (27)	Ulhasnagar
(6)	मिरा-भाईंदर	1	54(18)	2(1)	2(1)	21(7)	5	84(27)	Mira Bhyander
(7)	भिवंडी	1	30(28)	2(1)	1(0)	23(8)	5	61(37)	Bhivandi
(8)	नाशिक	1	58(18)	13(5)	8(3)	29(10)	5	113(36)	Nashik
(9)	मालेगाव	1	50(27)	2(1)	1(1)	19(6)	5	77(35)	Malegaon
(10)	अहमदनगर	1	39(13)	8(3)	0(0)	18(6)	5	70(22)	Ahmednagar
(11)	धुळे	1	42(14)	5(2)	2(1)	18(6)	5	72(23)	Dhule
(12)	जळगाव	1	41(14)	6(3)	3(1)	19(7)	5	74(25)	Jalgaon
(13)	पुणे	1	85(30)	20(27)	2(9)	39(13)	5	151 (59)	Pune
(14)	पिंपरी-चिंचवड	1	58(19)	17(6)	2(1)	28(9)	5	110(35)	Pimpri-Chinchwad
(15)	सांगली	1	41(13)	9(3)	0(0)	18(6)	5	73 (22)	Sangli
(16)	सोलापूर	1	56(18)	14(5)	2(1)	26(9)	5	103 (33)	Solapur
(17)	कोल्हापूर	1	44(15)	9(3)	0(0)	19(6)	5	77 (24)	Kolhapur
(18)	औरंगाबाद	1	44(15)	16(5)	1(0)	22(7)	5	88 (27)	Aurangabad
(19)	नांदेड	1	41(13)	10(4)	2(1)	20(7)	5	78 (25)	Nanded
(20)	अमरावती	1	44(15)	12(4)	3(1)	22(7)	5	86 (27)	Amravati
(21)	अकोला	1	43(14)	7(3)	2(1)	19(6)	5	76(24)	Akola
(22)	नागपूर	1	62(22)	25(8)	14(4)	35(11)	5	141 (45)	Nagpur
एकूण महानगरपालिका		22	1186(442)	216(78)	54(29)	553(183)	110	2119 (732)	Total Mun. Corpn.

टीप - कंसातील आकडे स्त्रियांकरिता राखीव जागांची संख्या दर्शविताने. Note : Figures in brackets indicate number of seats reserved for women.

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई Source—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.4

नगरपरिषदांचे व महानगरपालिकांचे उत्पन्न व खर्च

INCOME AND EXPENDITURE OF MUNICIPAL COUNCILS AND MUNICIPAL CORPORATIONS

2003-04

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

बाब	सर्व नगरपरिषदा All Municipal Councils	सर्व महानगरपालिका All Municipal Corporations	कटक पंडळे Conton- ment Boards	एकूण Total (2+3+4)	बृहन्मुंबई महानगरपालिका Municipal Corporation of Greater Mumbai	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(1)
उत्पन्न						Income
I. नगरपरिषदांचे दर व कर	461.98	6828.63	75.39	7366.00	3872.56	Municipal rates and taxes
एकूण	461.98	6828.63	75.39	7366.00	3872.56	... Total
II. इतर साधनांपासून उत्पन्न						Income from other sources
(अ) शासकीय अनुदाने	692.35	374.05	52.25	1118.66	103.68	(a) Government Grants
(ब) इतर साधने	337.03	2697.55	6.20	3040.76	1934.59	(b) Other Sources
एकूण (अ+ब)	1029.38	3071.60	58.45	4159.43	2038.27	... Total (a+b)
एकूण उत्पन्न (I+II)	1491.36	9900.23	133.84	11525.44	5910.83	... Total Income (I+II)

प्रारंभिक शिल्लक	249.82	1234.54	11.84	1496.21	817.41	Opening balance
२. खर्च						Expenditure—
(अ) सामान्य प्रशासन	497.14	3476.19	30.43	4003.76	2099.45	(a) General Administration
(ब) सार्वजनिक दिवाबत्ती	36.67	199.36	1.29	237.32	72.07	(b) Public lighting
(क) पाणीपुरवठा	131.92	782.71	1.34	915.97	244.50	(c) Water Supply
(ड) जलनिःसारण, सफाई व स्वच्छता	27.97	525.02	0.67	553.66	396.35	(d) Drainage Conservance and Sanitation
(इ) रुग्णालये, दवाखाने व लसटोचणी	37.96	378.91	2.18	419.05	256.60	(e) Hospitals, Dispensaries and Vaccinations
(फ) सार्वजनिक बांधकामे	208.14	581.89	8.23	798.26	30.58	(f) Public Works
(ग) इतर	504.06	3806.78	79.39	4390.24	2694.89	(g) Other
एकूण खर्च	1443.85	9750.87	123.53	11318.26	5794.44	Total—Expenditure

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.5

जिल्हा परिषदांचे उत्पन्न व खर्च

INCOME AND EXPENDITURE OF ZILLA PARISHADS

(रुपये कोटीत/Rs. in crores)

अनुक्रमांक	प्रत्यक्ष	प्रत्यक्ष	प्रत्यक्ष		
Serial	वाच	Actuals	Actuals	Actuals	Item
No.		2001-02	2002-03	2003-04	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
	उत्पन्न				Receipts
1.	एकूण महसुली उत्पन्न (1+2)	5,866.66	6,241.54	6,776.73	Total Revenue receipts(1 to 2)
(1)	स्वनिर्मित साधनांकरवी	92.40	186.72	391.71	Self-raised resources
(2)	एकूण शासकीय अनुदाने (अ+ब)	5,774.26	6,054.82	6,385.02	Total Government grants (a+b)
(अ)	सांविधिक	5,371.86	5,464.59	5,695.04	(a) Statutory grants
(ब)	अभिकरण योजनांसाठी	402.40	590.22	689.98	(b) Agency scheme grants
2.	स्वनिर्मित साधनांकरवी (1 ते 4)	92.40	186.72	391.71	Self-raised resources (1 to 4)
(1)	जमीन महसुलावरील स्थानिक उपकर (स्टॅम्प ड्युटीसह)	22.59	35.90	241.33	Local cess on Land revenue (including stamp duty)
(2)	शिक्षण	26.19	39.71	39.10	Education
(3)	इमारत व दळणवळण	4.95	6.26	6.72	Buildings and communications
(4)	इतर	38.67	104.85	104.56	Others
3.	एकूण सांविधिक अनुदाने (1 ते 4)	5,371.86	5,464.59	5,695.04	Total Statutory grants (1 to 4)
(1)	सहेतुक अनुदाने	2,462.07	2,638.65	2,876.79	Purposive grants

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.5 — *Contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
(2) आस्थापना अनुदाने		1,711.16	1,572.48	1,695.14	Establishment grants
(3) योजना अनुदाने		388.23	779.29	538.37	Plan scheme grants
(4) इतर		810.40	474.17	584.74	Others
खर्च					Expenditure
एकूण महसुली खर्च (1 to 14)		5,841.04	5,791.09	6,124.04	Total Revenue Expenditure (1 to 14)
(1) सामान्य प्रशासन		469.89	471.73	464.69	General Administration
(2) शिक्षण		3,140.67	2,765.68	2,844.98	Education
(3) वैद्यकीय		6.45	6.12	18.65	Medical
(4) सार्वजनिक आरोग्य		368.93	402.59	393.98	Public Health
(5) आयुर्वेद		11.60	13.85	12.25	Ayurved
(6) कृषि		69.52	77.31	60.30	Agriculture
(7) पशुसंवर्धन		66.56	70.55	75.45	Animal Husbandry
(8) इमारती व दळणवळण (सार्वजनिक बांधकाम)		441.61	362.93	403.70	Buildings and Communi- cations (Public Works)
(9) समाजकल्याण		115.93	218.56	237.82	Social Welfare
(10) सामूहिक विकास		194.58	149.84	275.45	Community Development
(11) सार्वजनिक आरोग्य अभियांत्रिकी		172.01	179.83	275.79	Public Health Engineering
(12) पाटबंधारे		142.75	143.46	146.36	Irrigation
(13) वने		4.98	4.84	7.02	Forest
(14) इतर		735.54	923.81	907.65	Other

आधार — अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source— Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra,
Mumbai

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.6

स्थानिक संस्थांची प्रकारानुसार संख्या
LOCAL BODIES BY TYPES

(संख्या/Number)

स्थानिक संस्था	रोजी /As on 31-3-2004	Local Body
महानगरपालिका	22	Municipal Corporations
नगर परिषदा	222	Municipal Councils
जिल्हा परिषदा	33	Zilla Parishads
पंचायत समित्या	349	Panchayat Samitis
ग्रामपंचायती	27,949 *	Gram Panchayats
कटक मंडळे	7	Cantonment Boards

* नगरपंचायतींच्या समावेशासह/Including Nagar Panchayats

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

21. स्थानिक निवडणुका/GENERAL ELECTIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 21.1

सार्वत्रिक निवडणुकांचे निकाल

RESULTS OF GENERAL ELECTIONS

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	लोकसभा Lok Sabha (2004)	विधानसभा Vidhan Sabha (2004)	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	एकूण जागांची संख्या	48	288	Total number of seats
	(अ) अनुसूचित जातीकरिता राखीव जागा	2	18	(a) Number of seats reserved for scheduled castes
	(ब) अनुसूचित जमातीकरिता राखीव जागा	4	22	(b) Number of seats reserved for scheduled tribes
2	सर्वसाधारण जागा	42	248	Number of general seats
3	उमेदवारांची संख्या			Number of candidates—
	(अ) नामनिर्देशन प्राप्त	617	4,555	(a) Nominations filed
	(ब) ज्यांचा नामनिर्देश नाकारला असे	100	488	(b) Whose nomination was rejected
	(क) उमेदवारी मागे घेणारे	105	1,389	(c) Withdrew
	(ड) निवडणुका लढवणारे	412	2,678	(d) Contested
	(ई) निवडून आलेले	48	288	(e) Elected
4	मतदारांची संख्या (हजारात)			Number of electors (In thousand)
	पुरुष	32,789	34,374	Men
	स्त्रिया	30,224	31,592	Women
	एकूण	63,013	65,966	Total
5	मतदान केलेल्यांची संख्या (हजारात)	34,263	41,846	Number of voters who voted (In thousand)
6	ग्राह्य मते (हजारात)	34,253	41,830	Number of valid votes polled (In thousand)
7	मतदान केलेल्याचे शेकडा प्रमाण	54	63	Percentage of electors voting

आधार — मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Chief Election Officer, Government of Maharashtra, Mumbai

21. सार्वत्रिक निवडणुका/GENERAL ELECTIONS

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 21.2

उमेदवारांचे पक्ष संलग्नतेनुसार वर्गीकरण/CANDIDATES ACCORDING TO PARTY AFFILIATIONS

अनुक्रमांक Serial No.	पक्षाचे नाव	लोकसभा Lok Sabha (2004)		विधानसभा Vidhan Sabha (2004)		Name of the party (2)
		पुरस्कृत केलेले Number sponsored	निवडून आलेले Number elected	पुरस्कृत केलेले Number sponsored	निवडून आलेले Number elected	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस	.. 26	13	157	69	Indian National Congress
2	राष्ट्रवादी काँग्रेस पार्टी	.. 18	9	124	72	Nationalist Congress Party
3	भारतीय बहुजन महासंघ	.. 16	...	83	1	Bhartiya Bahujan Mahasangh
4	भारतीय जनता पक्ष	.. 26	13	111	54	Bharatiya Janata Party
5	शिवसेना	.. 22	15	161	69	Shivsena
6	बहुजन समाज पार्टी	.. 46	...	...	...	Bhaujan Samaj Party
7	कम्युनिस्ट पार्टी ऑफ इंडिया(मार्क्स.)	.. 3	...	16	3	Communist Party of India (Marxists)
8	समाजवादी पार्टी	.. 14	...	15	...	Samajwadi Party
9	शेतकरी कामगार पक्ष	.. 3	...	43	2	Peasants and Workers Party
10	अपक्ष	.. 151	...	1,084	20	Independent
11	जन सुराज्य शक्ती	.. ...	...	19	4	Jan Surajya Shakti
12	अखिल भारतीय सेना	.. 1	...	...	1	Akhil Bhartiya Sena
13	रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडिया (A)	.. 1	1	19	1	Republican Party of India (A)
14	स्वतंत्र भारत पक्ष	.. ...	...	7	1	Swatantra Bharat Party
15	इतर पक्ष	.. 85	...	737	...	Other Party
एकूण		.. 412	48	2,678	288	... Total

22. किंमत निर्देशांक/PRICE INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.1

अखिल भारतीय घाऊक किमतीचे निर्देशांक (नवीन मालिका) / ALL INDIA WHOLESALE PRICE INDEX NUMBERS (NEW SERIES)
2004

(आधारभूत वर्ष/Base year : 1993-94=100)

माहिना	मूलभूत पदार्थ Primary articles	इंधन, शक्ती, दिवाबत्ती व वंगण Fuel, power, light and lubricants	उत्पादित पक्का माल Manufactured products	सर्व वस्तू All commodities	Month
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
भार	22.025	14.226	63.749	100.000	Weight
जानेवारी-०४	182.2	261.7	159.0	178.7	January-04
फेब्रुवारी-०४	182.4	262.2	160.6	179.8	February-04
मार्च-०४	180.8	262.6	161.0	179.8	March-04
एप्रिल-०४	183.5	263.6	161.2	180.7	April-04
मे-०४	185.1	264.5	161.7	181.5	May-04
जून-०४	190.5	269.9	164.5	185.2	June-04
जुलै-०४	189.7	274.9	165.8	186.6	July-04
ऑगस्ट-०४	192.2	279.6	166.8	188.4	August-04
सप्टेंबर-०४	192.8	281.9	167.7	189.5	September-04
ऑक्टोबर-०४	191.3	281.9	167.4	188.9	October-04
नोव्हेंबर-०४	191.4	290.7	167.3	190.2	November-04
डिसेंबर-०४	186.3	288.5	167.3	188.8	December-04

आधार - आर्थिक सल्लागार, वाणिज्य व उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source—Office of the Economic Adviser, Ministry of Commerce & Industry, Government of India, New Delhi

**22. किंमत निर्देशांक/
तक्ता क्रमांक/
कामगारांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक/**

अनुक्रमांक	केंद्रे	वस्तूचा गट	भार	जाने.	फेब्रु.	मार्च	एप्रिल	मे
Serial			Weight	Jan.	Feb.	March	April	May
No.				2004	2004	2004	2004	2004
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	मुंबई	अन्न गट	59.90	585	585	584	584	589
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.0	593	594	596	597	600
2	सोलापूर	अन्न गट	59.90	515	518	504	510	508
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.0	528	530	521	526	525
3	नागपूर	अन्न गट	53.08	469	467	471	473	475
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	509	508	510	512	513
4	पुणे	अन्न गट	50.60	582	578	576	577	583
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.0	568	564	565	566	569
5	नाशिक	अन्न गट	52.90	492	491	481	489	487
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.0	543	542	538	542	544
6	जळगाव	अन्न गट	55.98	503	507	498	493	502
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	491	493	487	485	490
7	नांदेड	अन्न गट	60.26	532	534	532	519	537
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	523	524	523	515	526
8	औरंगाबाद	अन्न गट	53.65	545	545	541	546	556
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	554	555	552	556	558
9	कोल्हापूर	अन्न गट	55.64	564	570	562	559	571
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	546	550	545	544	551
10	अकोला	अन्न गट	62.30	510	509	507	506	507
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	516	516	514	514	515

PRICE INDICES

TABLE No. 22.2

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR WORKING CLASS

2004

(आधारभूत वर्ष/Base year : 1982 = 100)

जून	जुलै	ऑगस्ट	सप्टें.	ऑक्टो.	नोव्हें.	डिसें.	Item	Centres
June	July	Aug.	Sep.	Oct.	Nov.	Dec.		
2004	2004	2004	2004	2004	2004	2004		
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(3)	(2)
593	593	598	596	600	601	595	Food	Mumbai
601	606	610	610	612	613	612	All items	
510	506	514	519	517	517	514	Food	Solapur
526	527	532	534	534	534	534	All items	
478	481	495	498	500	489	480	Food	Nagpur
515	531	539	540	542	537	535	All items	
593	586	598	593	600	595	580	Food	Pune
575	577	583	581	584	582	577	All items	
490	492	496	503	515	509	508	Food	Nashik
547	558	560	565	572	569	571	All items	
516	523	533	535	539	537	528	Food	Jalgaon
498	504	511	514	517	517	516	All items	
541	545	554	553	553	554	550	Food	Nanded
529	532	537	537	538	539	539	All items	
551	552	551	553	559	559	554	Food	Aurangabad
556	557	557	558	562	564	567	All items	
571	576	581	588	594	591	584	Food	Kolhapur
551	556	558	562	570	571	570	All items	
509	514	515	520	527	529	528	Food	Akola
516	519	519	523	527	529	530	All items	

Source—Office of the Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Mumbai

22. किमत निर्देशांक/PRICE INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.3

महाराष्ट्रातील ग्रामीण भागातील निवडक जीवनावश्यक वस्तूंच्या ग्राहक किमतीचे निर्देशांक

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR SELECTED ESSENTIAL

ITEMS FOR RURAL MAHARASHTRA

2004

(पाया : २००३= १००)

(Base 2003 = 100)

महिना/वर्ष	गट/Group					Month/ Year
	अन्न Food	इंधन व दियाबत्ती Fuel and Lighting	कापड Clothing	संकीर्ण Miscel- laneous	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(1)
भार	52.85	10.67	8.53	25.80	100.00	Weight
जानेवारी, २००४	104	103	101	102	103	January 2004
फेब्रुवारी, २००४	103	102	101	102	102	February 2004
मार्च, २००४	103	102	101	102	102	March 2004
एप्रिल, २००४	103	102	102	102	102	April 2004
मे, २००४	103	101	101	102	102	May 2004
जून, २००४	104	101	102	102	103	June 2004
जुलै, २००४	103	102	102	102	103	July 2004
ऑगस्ट, २००४	105	102	101	102	103	August 2004
सप्टेंबर, २००४	105	102	102	102	104	September 2004
ऑक्टोबर, २००४	105	103	101	102	103	October 2004
नोव्हेंबर, २००४	104	102	102	102	103	November 2004
डिसेंबर, २००४	105	103	102	102	103	December 2004

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

22. किंमत निर्देशांक/PRICE INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.4

महाराष्ट्रातील नागरी भागातील निवडक जीवनावश्यक वस्तूंच्या ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR SELECTED ESSENTIAL ITEMS FOR

URBAN MAHARASHTRA

2004

(पाया : २००३=१००)

(Base : 2003=100)

महिना/वर्ष	गट/Group						Month/ Year
	अन्न Food	पान, सुपारी, Tobacco	इंधन व कापड, पात, सुपारी, दिवाबत्ती तंबाखू Fuel Pan, and Supari, Lighting Tobacco	बिछाना व पादत्राणे Clothing Bedding and Foot wear	संकीर्ण Miscel- laneous	सर्वसाधारण General	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
भार	45.50	1.54	10.28	7.51	34.87	100.00	Weight
जानेवारी, २००४	102	102	100	101	101	101	January 2004
फेब्रुवारी, २००४	102	102	100	101	102	102	February 2004
मार्च, २००४	101	103	100	101	103	102	March 2004
एप्रिल, २००४	102	103	100	101	103	102	April 2004
मे, २००४	104	103	100	102	103	103	May 2004
जून, २००४	105	103	101	102	103	104	June 2004
जुलै, २००४	105	103	103	102	103	104	July 2004
ऑगस्ट, २००४	106	103	103	102	104	105	August 2004
सप्टेंबर, २००४	106	103	103	101	104	104	September 2004
ऑक्टोबर, २००४	107	103	103	101	104	105	October 2004
नोव्हेंबर, २००४	107	103	105	102	105	105	November 2004
डिसेंबर, २००४	105	104	106	102	105	105	December 2004

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

22. किंमत निर्देशांक/PRICE INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.5

निवडक केंद्रांमधील नागरी श्रमिकेतर कर्मचाऱ्यांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR URBAN NON-MANUAL EMPLOYEES

AT SELECTED CENTERS

2004

(आधारभूत वर्ष : १९८४-८५=१००)

(Base year: 1984-85 = 100)

महिना/वर्ष	मुंबई	नागपूर	पुणे	औरंगाबाद	सोलापूर	Month/Year
(1)	(2)	(3)	(4)	Auranga- bad.	(6)	(1)
जानेवारी, २००४ ..	420	410	442	487	412	January 2004
फेब्रुवारी, २००४ ..	420	411	442	485	410	February 2004
मार्च, २००४ ..	420	411	448	480	408	March 2004
एप्रिल, २००४ ..	424	413	445	478	409	April 2004
मे, २००४ ..	428	413	447	480	409	May 2004
जून, २००४ ..	431	417	449	481	410	June 2004
जुलै, २००४ ..	433	418	449	485	409	July 2004
ऑगस्ट, २००४ ..	436	423	453	485	412	August 20034
सप्टेंबर, २००४ ..	435	423	453	485	413	September 2004
ऑक्टोबर, २००४ ..	438	424	455	487	412	October 2004
नोव्हेंबर, २००४ ..	437	423	457	490	414	November 2004
डिसेंबर, २००४ ..	435	422	456	488	414	December 2001

आधार - केंद्रीय सांख्यिकीय संघटना, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source — Central Statistical Organisation, Government of India, New Delhi

22. किंमत निर्देशांक/PRICE INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.6

महाराष्ट्रातील शेतमजुरांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक
 CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR AGRICULTURAL
 LABOURERS IN MAHARASHTRA
 2004

(आधारभूत : शेती वर्ष १९८६-८७=१००)

(Base : Agricultural year 1986-87=100)

महिना/वर्ष	अन्न गट निर्देशांक Food Index	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index	Month /Year
(1)	(2)	(3)	(1)
भार	64.86	100.00	Weight
जानेवारी, २००४	346	335	January 2004
फेब्रुवारी, २००४	348	337	February 2004
मार्च, २००४	345	335	March 2004
एप्रिल, २००४	346	336	April 2004
मे, २००४	349	338	May 2004
जून, २००४	353	342	June 2004
जुलै, २००४	355	344	July 2004
ऑगस्ट, २००४	363	349	August 2004
सप्टेंबर, २००४	362	349	September 2004
ऑक्टोबर, २००४	367	354	October 2004
नोव्हेंबर, २००४	362	352	November 2004
डिसेंबर, २००४	356	350	December 2004

आधार - लेबर ब्यूरो, भारत सरकार, सिमला

Source - Labour Bureau, Government of India, Simla

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/Table No. 23.1

काम करणाऱ्यांचे (शेतीव्यतिरिक्त) औद्योगिक गटानुसार वर्गीकरण

INDUSTRIAL CLASSIFICATION OF PERSONS AT WORK (OTHER THAN CULTIVATION) 2001

(हजारत/In thousand)

अनु क्रमांक Serial No. (1)	उद्योग गट (2)	मुख्यतः काम करणाऱ्यांची संख्या No. of Main Workers			सीमांतिक काम करणाऱ्यांची संख्या No. of Marginal Workers			Industrial division (2)
		पुरुष Males (3)	स्त्रिया Females (4)	एकूण Total (5)	पुरुष Males (6)	स्त्रिया Females (7)	एकूण Total (8)	
1.	कृषि, शिकार, वन संवर्धन, मच्छिमारी	459	131	590	66	65	133	Agriculture, hunting, forestry, fishing
2.	खाणकाम व दगडकाम	90	17	107	65	3	10	Mining and quarrying
3.	वस्तुनिर्माण आणि दुरुस्ती							Manufacturing & repairs
	(अ) घरगुती उद्योग	482	312	794	72	210	283	(a) Household industry
	(ब) बिगर घरगुती उद्योग	3799	460	4252	232	141	373	(b) Other than household industry
4.	वीज, वायू आणि पाणीपुरवठा	192	8	200	7	*	8	Electricity, gas & water supply
5.	बांधकाम	1199	176	1372	192	54	245	Construction
6.	घाऊक व किरकोळ व्यापार	2721	231	2,953	150	59	209	Wholesale & retail Trade
7.	हॉटेल्स व उपाहारगृहे	317	26	343	19	4	22	Hotels & restaurants
8.	परिवहन, साठवण व दळणवळण	1738	73	1810	82	6	87	Transport, storage & communication
9.	त्रितीय मध्यस्थीता, स्थावर मालमत्ता भाड्याने देणे व व्यवसाय सेवा	875	171	1046	32	9	41	Financial intermediation, real renting & business activities
10.	इतर सेवा	2368	1008	3376	114	120	235	Other services
	एकूण	14230	2612	16843	973	672	1645	Total

टीप - * आकडे ५०० पेक्षा कमी आहेत / * Figures are below 500

आधार/Source-भारताची जनगणना, २००१/Census of India, 2001

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/ Table No. 23.2

शेती करणाऱ्यांव्यतिरिक्त काम करणाऱ्यांचे व्यवसायानुसार वर्गीकरण

OCCUPATIONAL CLASSIFICATION OF PERSONS AT WORK OTHER THAN CULTIVATORS
1991

(हजारत/In thousand)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	व्यवसाय गट (2)	काम करणाऱ्यांची संख्या No. of Workers			Occupational division (2)
		पुरुष Males (3)	स्त्रिया Females (4)	एकूण Total (5)	
1.	धंदेवाईक, तंत्रविशारद आणि तत्सम काम करणारे	907	366	1,273	Professional, technical and related workers
2.	प्रशासकीय, कार्यकारी व व्यवस्थापकीय काम करणारे	449	29	478	Administrative, executive and managerial workers
3.	कारकून व तत्सम काम करणारे	1,266	211	1,477	Clerical and related workers
4.	विक्रेते	1,740	204	1,944	Sales workers
5.	सेवा क्षेत्रातील	891	224	1,115	Service workers
6.	मत्स्यव्यवसाय करणारे, फासे गंधी, लाकूडतोडे आणि तत्सम काम करणारे	318	77	395	Fishermen, hunters, loggers and related workers
7.	उत्पादन व तत्सम क्षेत्रातील काम करणारे परिवहन सामग्री चालक आणि मजूर	5,198	767	5,965	Production and related workers, transport, equipments, operators and labourers
8.	अवर्गीकृत	135	53	188	Workers not classified by occupations
	एकूण	10,903	1,932	12,835	Total

आधार - भारताची जनगणना, १९९१, मालिका १४, भाग तीन, बी (सहा)

Source - Census of India, 1991, Series-14, Part III, B (vi).

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/Table No. 23.3

रोजगार व स्वयंरोजगार मार्गदर्शन केंद्रांसंबंधित माहिती

EMPLOYMENT AND SELF-EMPLOYMENT GUIDANCE CENTRE STATISTICS
2004

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	माहिती Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1.	नवीन नोंदणी	8,80,274	Number of registrations
2.	नोकरी मिळालेल्यांची संख्या	15,120	Number of placements
3.	जाहीर केलेल्या रिक्त्या जागा	43,382	Number of vacancies notified
4.	पटावरील अर्जदारांची संख्या	41,05,740	Number on live register

टीप - वरील आकड्यात डिक्ज्युअलायझेशन स्कीम (टेक्सटाईल) च्या आकड्यांचा समावेश नाही
Note—The above figures are exclusive of those relating to decasualisation scheme (textile)

आधार - रोजगार व स्वयंरोजगार संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई

Source— Directorate of Employment and Self-Employment, Government of Maharashtra, Navi Mumbai

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.4

राज्य शासकीय व निम शासकीय कर्मचारी

STATE GOVERNMENT AND SEMI GOVERNMENT EMPLOYEES

(१ जुलै २००४ रोजी/As on 1st July 2004)

अनु क्रमांक Serial No.	प्रकार	कर्मचार्यांची संख्या/No. of Employees				Category
		राज्य शासकीय		निमशासकीय *		
		एकूण	स्त्रिया	एकूण	स्त्रिया	
		Total	Female	Total	Female	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	(अ) श्रेणी-अ	20,166	2,462	5,976	482	(a) Grade-A
	(ब) श्रेणी-ब	66,111	14,412	43,222	8,136	(b) Grade-B
	एकूण (अ+ब)	86,277	16,874	49,198	8,618	Total (a+b)
2	(क) श्रेणी-क	3,14,372	33,516	2,46,922	78,628	(c) Grade-C
	(ड) श्रेणी-ड	1,16,424	16,708	63,528	13,338	(d) Grade-D
	एकूण (क+ड)	4,30,769	50,224	3,10,450	9,19,966	Total (c+d)
	एकूण (अ+ब+क+ड)	5,17,073	67,098	3,59,648	1,00,584	Total (a+b+c+d)
3	इतर (आकस्मिकता निधीतून घेतलेले मिळणारे, कार्यव्ययी आस्थापनेवरील, अंशकालीन व मानसेवी कर्मचारी)	72,505	29,537	1,41,015	1,14,651	Other (paid from contingencies, work charged personnel, part time and honorary)
	एकूण कर्मचारी	5,89,578	96,635	5,00,663	2,15,235	Total staff

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.4 --contd.
कर्मचारी गणना/EMPLOYEES CENSUS, 2004

अनुक्रमांक Serial No.	वेतन श्रेणी Pay Scale Range	शासकीय कर्मचारी State Government	जिल्हा परिषद Zilla Parishad	नगर परिषद Nagar Parishad	* निमशासकीय * Semi Government
1	2550 Fixed	62	6	0	0
2	2500 - 3200	48,516	16,183	20,005	36,188
3	2610 - 4000	67,715	15,518	10,337	25,855
4	2650 - 4000	726	393	33	426
5	2750 - 4400	5,082	146	345	491
6	3050 - 4590	1,08,971	10,326	5,333	15,659
7	3200 - 4900	10,728	1,724	472	2,196
8	4000 - 6000	1,22,950	41,685	5,290	46,975
9	4500 - 7000	40,317	1,16,202	3,983	1,20,135
10	5000 - 8000	25,508	56,664	3,822	60,486
11	5500 - 9000	40,068	30,165	1,245	31,510
12	6500 - 10500	20,176	10,298	845	11,143
13	7450 - 11500	4,921	57	34	91
14	7500 - 12000	932	395	55	450
15	8000 - 13500	14,381	5,408	98	5,506
16	10000 - 15200	2,933	234	15	249
17	10650 - 15850	1,272	188	2	190
18	12000 - 16500	903	13	1	14
19	14300 - 18300	167	10	0	10
20	15100 - 18300	34	1	0	1
21	16400 - 20000	158	0	1	1
22	16400 - 20900	137	0	0	0
23	18400 - 22400	106	0	0	0
24	22400 - 24500	55	0	0	0
25	26000 Fixed	9	0	0	0
26	Other	2,207	15	104	119
27	No Pay Scale	70,296	1,36,370	4,496	1,40,866
28	As per Fourth pay commission	248	191	1,911	2,102
एकूण-Total		5,89,578	4,42,186	58,477	5,00,663

* जिल्हा परिषद व नगर परिषद कर्मचारी.

* Zilla Parishad and Nagar Parishad Employees

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Directorate of Economic and statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.5

**श्रेणी व सामाजिक गटानुसार राज्य शासकीय व निमशासकीय कर्मचारी
GRADE AND SOCIAL GROUPWISE STATE GOVERNMENT AND SEMI-GOVERNMENT EMPLOYEES**

(१ जुलै, २००४ रोजी/As on 1st July 2004)

सामाजिक गट	श्रेणी अ Grade A	श्रेणी ब Grade B	श्रेणी क Grade C	श्रेणी ड Grade D	इतर (आकस्मिकता निधीतून पगार मिळणारे, अंशकालीन व एकूण मानसेवी इत्यादी) कर्मचारी		Social Group
					Others (Paid from contin- gencies, parttime, honorary etc.)	Total Employees	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
शासकीय							Government
मागासवर्गीय ..	10,229	37,702	1,97,821	85,714	48,297	3,79,763	Backward
इतर ..	9,937	28,409	1,16,551	30,710	24,208	2,09,815	others
एकूण ..	20,166	66,111	3,14,372	1,16,424	72,505	5,89,578	Total
निमशासकीय *							Semi-Government
मागासवर्गीय ..	3,278	26,863	1,56,802	47,443	97,220	3,31,606	Backward
इतर ..	2,698	16,359	90,120	16,085	43,795	1,69,057	Others
एकूण ..	5,976	43,222	2,46,922	63,528	1,41,515	5,00,863	Total

* जिल्हा परिषद व नगरपरिषद कर्मचाऱ्यांची माहिती. / * Information of Zilla Parishad and Nagar Parishad Employees.

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source — Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.6

सार्वजनिक क्षेत्रातील रोजगार/EMPLOYMENT IN PUBLIC SECTOR

(मार्च २००४/March 2004)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	रोजगार (हजारात) Employment (in thousand.)	District
(1)	(2)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई	676	Brihan Mumbai
2	ठाणे	107	Thane
3	रायगड	36	Raigad
4	रत्नागिरी	31	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	18	Sindhudurg
	कोकण विभाग	868	Konkan Division
6	नाशिक	97	Nashik
7	धुळे	28	Dhule
8	नंदुरबार	7	Nandurbar
9	जळगाव	80	Jalgaon
10	अहमदनगर	52	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	263	Nashik Division.
11	पुणे	193	Pune
12	सातारा	40	Satara
13	सांगली	36	Sangli
14	सोलापूर	64	Solapur
15	कोल्हापूर	50	Kolhapur
	पुणे विभाग	383	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	1,513	Rest of Maharashtra
16	औरंगाबाद	50	Aurangabad
17	जालना	18	Jalana
18	परभणी	22	Parbhani
19	हिंगोली	3	Hingoli
20	बीड	37	Beed
21	नांदेड	39	Nanded
22	उस्मानाबाद	25	Osmanabad
23	लातूर	26	Latur
	औरंगाबाद विभाग	220	Aurangabad Division

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.6 --contd.

(1)	(2)	(3)	(2)
24	बुलढाणा ..	30	Buldhana
25	अकोला ...	30	Akola
26	वाशिम ..	6	Washim
27	अमरावती ..	46	Amravati
28	यवतमाळ ..	38	Yavatmal
	अमरावती विभाग ..	150	Amravati Division
29	वर्धा ..	23	Wardha
30	नागपूर ..	163	Nagpur
31	भंडारा ..	22	Bhandara
32	गोंदिया ..	6	Gondiya
33	चंद्रपूर ..	56	Chandrapur
34	गडचिरोली ..	19	Gadchiroli
	नागपूर विभाग ..	289	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग ..	439	Vidarbha Division
	महाराष्ट्र राज्य ..	2,172	Maharashtra State
	केंद्र सरकारी ..	407	Central Government
	राज्य सरकारी ..	489	State Government
	निम केंद्र सरकारी ..	387	Quasi Central Government.
	निम राज्य सरकारी ..	234	Quasi State Government.
	स्थानिक संस्था ..	654	Local Bodies

आधार - रोजगार व स्वयंरोजगार संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई

Source- Directorate of Employment and Self-Employment, Government of Maharashtra, Navi Mumbai

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.7

दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियमाखाली नोंदलेल्या संस्थांतील रोजगार
EMPLOYMENT IN THE ESTABLISHMENTS REGISTERED UNDER SHOPS AND
COMMERCIAL ESTABLISHMENT ACT

अनुक्रमांक Serial NO.	व्यापारी संस्थांचे प्रकार	माहिती Particulars		Type of Establishment (2)
		2003 (3)	2004 (4)	
	अधिनियम लागू असलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांची संख्या	..	..	No. of local bodies to which the Act is applicable
1	दुकाने			Shops—
	(अ) दुकानांची संख्या	2,72,794	2,78,286	(a) Establishments
	(ब) त्यांतील कामगारांची संख्या	5,92,788	6,02,698	(b) Persons employed
2	व्यापारी संस्था			Commercial Establishments—
	(अ) संस्थांची संख्या	2,85,605	3,01,697	(a) Establishments
	(ब) त्यांतील कामगारांची संख्या	15,49,502	16,19,936	(b) Persons employed
3	हॉटेल इत्यादी			Hotels etc—
	(अ) संस्थांची संख्या	58,973	60,096	(a) Establishments
	(ब) त्यांतील कामगारांची संख्या	2,68,737	2,78,067	(b) Persons employed
4	चित्रपटगृहे			Theatres—
	(अ) संस्थांची संख्या	1,555	1,605	(a) Establishments
	(ब) त्यांतील कामगारांची संख्या	6,907	10,767	(b) Persons employed
	एकूण			Total
	(अ) संस्थांची संख्या	6,18,927	6,41,684	(a) Establishments
	(ब) त्यांतील कामगारांची संख्या	24,17,934	25,11,468	(b) Persons employed
	(क) कामगार नसलेल्या संस्थांची संख्या	10,55,785	11,14,691	(c) Establishments having no employees

टीप - वरील माहिती १९४८ च्या दुकान व व्यापारी संस्था कायद्याखाली (दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियम, १९४८) नोंदलेल्या संस्थासंबंधीची आहे.

Note—The above information relates to the establishments registered under the Shops and Establishments Act, 1948

आधार - कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Office of the Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Mumbai

23. रोजगार / EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 23.8

रोजगार हमी योजनेखाली घेण्यात आलेली प्रकारानुसार कामे व त्यांवरील खर्च
CATEGORYWISE NUMBER OF WORKS AND EXPENDITURE INCURRED THEREON UNDER
THE EMPLOYMENT GUARANTEE SCHEME

(रुपये लाखात / Rs. in lakh)

कामाचा प्रकार	2002-03		2003-04		Category of work
	मार्च २००३ अखेरची एकूण कामे Number of works at the end of March 2003	२००२-०३ मधील खर्च Expenditure incurred during 2002-03	मार्च २००४ अखेरची एकूण कामे Number of works at the end of March, 2004	सन २००३-०४ मधील खर्च Expenditure incurred during 2003-04	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
(1) जलसिंचन	1,434	10,961.44	1,286	17,015.81	Irrigation
(2) मृदसंधारण व भू-विकास	19,048	23,348.83	36,819	49,201.89	Soil conservation and land development
(3) वनीकरणाची कामे	1,085	8,631.40	2,857	7,498.29	Forests works
(4) रस्तेविषयक कामे	5,919	25,158.61	1,840	24,713.92	Road works
(5) इतर कामे	13	2,656.68	25,980	3,495.56	Other works
(6) इतर (कर्मचाऱ्यांवरील खर्च, यंत्र, भूमी संपादन श्रमशक्ती, जवाहर विहिरी व फळबाग विकास इत्यादींवरील खर्च)	14,401	18,148.04		3,145.46	Other works (Expenditure under staff, machinery, land acquisition, shramshakti, jawahar wells, horticulture development etc.)
एकूण	42,500	88,900.00	68,782	1,05,070.93	Total

आधार - नियोजन विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source— Planning Department, Government of Maharashtra, Mumbai

24. छापखाने व प्रकाशने /PRESSES AND PUBLICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 24.1

छापखाने, वर्तमानपत्रे, पुस्तके आणि नियतकालिके

PRINTING PRESSES, NEWSPAPERS, BOOKS AND PERIODICALS
2003-04

अनुक्रमांक Serial No. (1)	नाव (2)	तपशील Particulars (3)	Item (2)
1	छापखान्यांची संख्या	... 1,461	Number of printing presses
2	वर्तमानपत्रे	... 5,076	Newspapers—
	(अ) दैनिके	... 677	(a) Dailies
	(ब) साप्ताहिके (आठवड्यातून दोनदा व तीनदा निघणारी धरून)	2,123	(b) Weeklies (including bi-weeklies and tri-weeklies)
	(क) फाहिके	246	(c) Fortnightlies
	(ड) मासिके (द्वैमासिके धरून)	1,015	(d) Monthlies (including bi-monthlies).
	(इ) त्रैमासिके (चौमासिके धरून) ...	303	(e) Quarterlies (including four monthlies)
	(फ) वार्षिके (षण्मासिके धरून) ...	126	(f) Annuals (including six monthlies)
3	पुस्तके	... 652	Books

टीप - आकडे अस्थायी आहेत.

Note—Figures are provisional.

आधार - अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Examiner of Books and Publications, Government of Maharashtra, Mumbai

---

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.1

Rc 4068-13

25. वार्षिक योजना
तक्ता क्रमांक
महाराष्ट्राची नववी पंचवार्षिक योजना-वर्षनिहाय व
NINTH FIVE YEAR PLAN—YEARWISE AND
(रुपये कोटीत/

अनु क्रमांक Serial No.	विकासाचे शीर्ष / उप-शीर्ष	मान्य नियत व्यय दहावी पंचवार्षिक योजना (२००२-२००७)	नववी पंचवार्षिक योजना १९९७-०२ IX th Five Year Plan 1997-02		वार्षिक योजना २००१-०२ Annual Plan 2001-02	
		Approved outlay X th Five Year Plan (2002-2007)	मान्य नियत व्यय Approved Outlay	प्रत्यक्ष खर्च Actual expenditure	मान्य नियत व्यय Approved outlay	प्रत्यक्ष खर्च Actual expendi- ture
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	कृषी व संलग्न सेवा	2,698.62	22,47.89	1,486.38	426.19	246.44
2	ग्राम विकास	6,919.72	3,901.95	4,190.88	991.91	1,124.10
3	विशेष क्षेत्र विकास कार्यक्रम	373.22	236.00	244.69	48.55	35.39
4	पाटबंधारे व पूरनियंत्रण	6,991.91	13,437.69	16,383.33	2,731.26	4,129.35
5	विद्युत विकास	7,329.41	6,881.79	6,977.79	1,561.66	463.00
6	उद्योग व खनिजे	716.56	1,109.77	474.63	126.48	59.54
7	वाहतूक व दळणवळण	3,417.21	4,183.55	4,331.74	2,606.40	752.92
8	वैज्ञानिक, तंत्रज्ञान व पर्यावरण	55.25	16.21	14.86	2.75	0.95
9	सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	2,599.51	1,230.95	1,333.20	293.30	256.53
10	सामाजिक व सामूहिक सेवा	15,023.45	10,738.70	8,094.07	2,557.80	1,296.17
11	सामान्य सेवा	440.58	380.50	191.14	50.94	26.83
12	इतर कार्यक्रम	20,066.56	760.00	933.46	313.33	134.87
एकूण		66,632.00	45,125.00	44,656.17	11,710.56	8,526.08

आधार - नियोजन विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

ANNUAL PLANS

TABLE No. 25.1

उप-क्षेत्र निहाय सुधारित नियत व्यय आणि खर्च

SUB-SECTORWISE OUTLAY AND EXPENDITURE OF MAHARASHTRA

(Rs in crore)

वार्षिक योजना २००२-०३ Annual Plan 2002-03		वार्षिक योजना २००३-०४ Annual Plan 2003-04		Head/Sub-head of Development
मान्य नियत व्यय Approved outlay	प्रत्यक्ष खर्च Actual Expenditure	मान्य नियत व्यय Approved outlay	प्रत्यक्ष खर्च Annual Expenditure	
(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
292.68	178.23	365.25	257.49	Agriculture and allied services
111.38	1,186.15	1088.17	1426.69	Rural development
68.70	48.57	54.46	37.43	Special area development programme
349.13	551.36	537.55	2070.61	Irrigation and flood control
347.33	2,747.68	414.73	1334.94	Power development
34.36	25.53	48.56	15.19	Industry and minerals
732.85	790.22	1298.66	1120.64	Transport and communications
1.51	1.47	2.70	2.99	Science, technology & environment
310.41	301.41	442.18	283.95	General economic services
2,188.73	1,423.50	2824.24	1457.79	Social and community services
29.66	27.76	43.35	25.36	General services
7,095.26	256.78	4932.65	154.60	Other programmes
11,562.00	7,538.66	12052.50	8187.68	Total

Source — Planning Department, Government of Maharashtra, Mumbai

26. राज्य वित्त/STATE FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.1

राज्याची महसुली जमा/REVENUE RECEIPTS OF THE STATE

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

महसुलाची शीर्ष	प्रत्यक्ष Actuals 2002-03	सुधारित अंदाज Revised Estimates 2003-04	अर्थसंकल्प Budget Estimates 2004-05	Heads of Revenue
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(I) कर महसूल -				(I) Tax Revenue—
(ए) उत्पन्न व खर्च यांवरील कर -				(a) Taxes on Income and Expenditure—
0020 निगम कर	498.80	830.00	1,049.32	Corporation Tax
0021 निगम करांव्यतिरिक्त उत्पन्नावरील कर	403.80	480.00	570.35	Taxes on Income other than Corporate Tax
0022 कृषि उत्पन्नावरील कर	0.00	0.00	0.00	Taxes on Agricultural Income
0028 उत्पन्न व खर्च यांवरील इतर कर	1,031.99	1,020.00	1,099.93	Other Taxes on Income and Expenditure
एकूण (ए) ..	1,934.59	2,330.00	2,719.60	Total—(a)
(बी) मालमत्ता व भांडवली व्यवहार यांवरील कर -				(b) Taxes on Property and Capital Transactions
0029 जमीन महसूल	386.41	338.06	378.63	Land Revenue
0030 मुद्रांक व नोंदणी फी	2,823.11	3,100.00	3,375.00	Stamps and Registration Fees
0031 संपदा शुल्क	0.00	0.00	0.00	Estate Duty
0032 संपत्ती कर	0.79	0.92	0.82	Taxes on Wealth
0035 शेत जमिनीव्यतिरिक्त इतर स्थावर मालमत्तेवरील कर	0.00	0.00	0.00	Taxes on Immovable Property other than Agricultural Land
एकूण (बी) ..	3,210.31	3,438.98	3,754.45	Total—(b)

(सी) विक्रीय वस्तु व सेवा यांवरील कर -

0037	संघाशुल्क	505.78	646.53	700.33
0038	केंद्रीय उत्पादन शुल्क	792.90	965.00	1,135.72
0039	राज्य उत्पादन शुल्क	1,938.68	2,300.00	2,600.00
0040	विक्रीकर	13,488.84	15,485.00	16,890.00
0041	वाहनांवरील कर	941.23	1025.00	1,155.00
0042	माल व उतारू यांवरील कर	245.02	665.00	710.00
0043	विजेवरील कर व शुल्क	1149.18	1280.10	1,290.00
0044	सेवा कर	62.91	114.91	186.90
0045	विक्रीय वस्तु व सेवा यांवरील इतर कर व शुल्क	810.45	860.40	968.65
1603	केंद्रीय उत्पादन शुल्कातील राज्याचा हिस्सा	0.00	0.00	0.00

एकूण (सी) .. 19,934.51 23,341.94 25,631.60 Total—(c)

एकूण (I) .. 25,079.41 29,110.92 32,105.65 Total—(I)

(II) करांव्यतिरिक्त महसूल -

(ए) इतर आर्थिक सेवा -

0047	इतर आर्थिक सेवा	0.00	0.00	0.00
------	-----------------	------	------	------

एकूण (ए) .. 0.00 0.00 0.00 Total—(a)

(बी) व्याजाच्या जमा रकमा, लाभांश व नफा -

0049	व्याजाच्या जमा रकमा	1,777.26	595.72	544.63
0050	लाभांश व नफा	1.86	2.33	2.33

एकूण (बी) .. 1,779.13 598.06 546.97 Total—(b)

(c) Taxes on Commodities and Services—

Customs
Union Excise Duties
State Excise Duties
Sales Tax
Taxes on Vehicles
Taxes on Goods and Passengers
Taxes and Duties on Electricity
Service Tax
Other Taxes and Duties on Commodities and Services
State's Share of Union Excise Duties

(II) Non-Tax Revenue—

(a) Other Fiscal Services—

Other Fiscal Services

(b) Interest receipts, Dividends and Profits—

Interest Receipts
Dividends and profits

तक्ता क्रमांक/(TABLE No. 26.1-Contd)

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(सी) करांब्यतिरिक्त इतर महसूल -				(c) Other Non-Tax revenue—
(i) सर्वसाधारण सेवा				(i) General Services—
0051 लोकसेवा आयोग	0.06	0.06	0.06	Public Service Commission
0055 पोलीस	152.76	209.00	280.00	Police
0056 तुरुंग	7.41	16.30	16.00	Jails
0057 पुरवठा व विनियोग	0.01	0.06	0.02	Supplies and disposals
0058 लेखनसामग्री व मुद्रण	15.47	18.20	19.20	Stationery and printing
0059 सार्वजनिक बांधकामे	54.31	66.97	86.35	Public works
0070 इतर प्रशासनिक सेवा	66.47	61.85	64.94	Other administrative services
0071 निवृत्तिवेतने व इतर सेवानिवृत्ति लाभ यांच्या संबंधातील अंशदानाच्या व वसुलीच्या रकमा	168.53	25.58	52.50	Contributions and Recoveries towards pension and other retirement benefits
0075 संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा	558.13	682.72	1,494.41	Miscellaneous general services
एकूण (i)..	686.12	1,080.75	2,013.49	Total—(i)
(ii) सामाजिक सेवा -				(ii) Social Services—
0202 शिक्षण, झोडा, कला व संस्कृती	58.32	61.93	65.03	Education, sports, art and culture
0210 वैद्यकीय सेवा व सार्वजनिक आरोग्य	95.88	121.50	123.78	Medical and public health
0211 कुटुंब कल्याण	2.59	2.69	2.77	Family welfare
0215 पाणीपुरवठा व स्वच्छता	2.70	5.07	5.36	Water supply and sanitation
0216 गृहनिर्माण	16.67	22.63	16.68	Housing
0217 नगरविकास	20.65	21.69	22.78	Urban development
0220 माहिती व प्रसिध्दी	0.57	0.70	0.36	Information and publicity
0230 कामगार व सेवायोजन	28.78	27.86	29.69	Labour and employment
0235 सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	32.63	38.00	32.53	Social security and welfare
0250 इतर सामाजिक सेवा	71.44	75.02	78.77	Other social services
एकूण (ii)..	330.28	377.11	378.77	Total—(ii)

(iii) आर्थिक सेवा -

0401	पीकसंवर्धन	24.94	26.18	23.84	Crop Husbandry
0403	पशुसंवर्धन	11.61	11.55	12.13	Animal Husbandry
0404	दुग्धव्यवसाय विकास	800.50	757.00	795.90	Dairy Development
0405	मत्स्यव्यवसाय	3.88	5.00	4.50	Fisheries
0406	वनीकरण व वन्यजीवन	104.57	144.75	160.90	Forestry and wild life
0407	लागवड	0.00	0.00	0.00	Plantation
0408	अन्न साठवण व वखार	6.71	2.94	3.13	Food Storage and Warehousing
0425	सहकार	63.01	78.21	83.24	Co-operation
0435	कृषीविषयक इतर कार्यक्रम	1.44	1.53	2.04	Other Agricultural Programmes
0506	जमीन सुधारणा	12.22	6.70	7.21	Land Reforms
0515	इतर ग्रामविकास कार्यक्रम	59.97	24.90	24.88	Other Rural Development Programmes
0551	डोंगराळ प्रदेश	0.81	0.86	0.90	Hilly Areas
0575	इतर विशेष क्षेत्रीय कार्यक्रम	0.00	0.00	0.00	Other Special Areas Programmes
0701	मोठे व मध्यम पाटबंधारे	113.05	119.19	125.44	Major and Medium Irrigation
0702	लघुपाटबंधारे	7.82	12.34	12.34	Minor Irrigation
0801	बीज	85.78	85.79	85.79	Power
0802	पेट्रोलियम	0.01	0.00	0.00	Petroleum
0810	ऊर्जेची अपारंपारिक साधने	0.09	0.12	0.10	Non-conventional Sources of Energy
0851	ग्रामोद्योग व लघुउद्योग	1.18	2.50	2.00	Village and Small Industries
0852	उद्योग	0.09	7.50	0.10	Industries
0853	अलोहयुक्त खानकाम व धातुशास्त्रीय उद्योग	400.60	415.50	438.50	Non-ferrous Mining and Industries Metallurgical
0875	इतर उद्योग	0.00	0.00	0.00	Other Industries
1001	भारतीय रेल्वे	0.04	0.00	0.00	Indian Railways
1051	बंदरे व दीपगृहे	0.00	0.00	0.00	Ports and Light Houses
1054	रस्ते व पूल	0.37	0.40	0.42	Roads and Bridges
1055	मार्ग परिवहन	0.01	0.00	0.00	Road and Transport
1056	अंतर्देशीय जल परिवहन	0.00	0.00	0.00	Inland Water Transport

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.1--Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
1425 इतर शास्त्रीय संशोधन	0.00	0.00	0.00	Other Scientific Research
1452 पर्यटन	0.10	0.00	0.00	Tourism
1475 इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	23.01	17.16	18.02	Other General Economic Services
एकूण (iii)..	1,721.93	1,718.14	1,801.40	Total—(iii)
एकूण (सी)..	2,738.34	3176.01	4,193.67	Total—(c)
(डी) सहायक अनुदाने व अंगदाने -				(d) Grants-in-aid and Contributions—
1601 केंद्र सरकारकडून सहायक अनुदाने	1,506.15	4,273.92	3,310.87	Grant-in-aid from Central Government
एकूण (डी)..	1,506.15	4,273.92	3,310.87	Total—(d)
एकूण (II).	31,103.04	37,158.92	40,157.17	Total—(II)
एकूण - महसुली जमा (I + II).	56,182.45	66,269.84	72,262.82	Total—Revenue Receipts (I+ II)

आधार - महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, २००४-०५
Source—Maharashtra State Budget Publications, 2004-05

26. राज्य वित्त/STATE FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.2

महसुली लेख्यावरील खर्च/EXPENDITURE ON REVENUE ACCOUNT

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

खर्चाची शीर्ष	प्रत्यक्ष Actual 2002-03	सुधारित अंदाज Revised Estimates 2003-04	अर्थसंकल्प Budget Estimates 2004-05	Heads of Expenditure
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(I) सर्वसाधारण सेवा				(I) General Services—
(अ) राज्याची अंगे -				(a) Organs of State—
2011 संसद/राज्य/संघ राज्यक्षेत्र विधानमंडळे	35.92	48.10	42.07	Parliament/State/Union Territory Legislatures
2012 राष्ट्रपती/उप राष्ट्रपती/राज्यपाल/ संघ राज्य क्षेत्रांचे प्रशासक	3.45	3.99	3.56	President/Vice-president/Governor/ Administrator of Union Territories
2018 मंत्रिपरिषद	8.95	9.02	13.89	Council of Ministers
2014 न्यायदान	249.39	309.70	300.13	Administration of Justice
2015 निवडणुका	26.92	41.82	90.84	Elections
एकूण (अ) ..	324.65	412.68	450.51	Total—(a)
(ब) आर्थिक सेवा				(b) Fiscal Services—
(i) 2020 उत्पन्न व खर्च यांवराल करांची वसुली	1,025.60	1,044.55	1,099.43	(i) Collection of Taxes on Income and Expenditure
एकूण (i) ..	1,025.60	1,044.55	1,099.43	Total—(i)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.2 —contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(ii) मालमत्ता व भांडवली व्यवहार यांवरील करांची वसुली				(ii) Collection of Taxes on Property and Capital Transactions—
2029 जमीन महसूल	100.01	112.11	95.92	Land Revenue
2030 मुद्रांक व नोंदणी	45.91	54.26	38.43	Stamps and Registration
एकूण (ii)..	145.93	166.38	134.35	Total—(ii)
(iii) विक्रीय वस्तु सेवा यांवरील करांची वसुली -				(iii) Collection of Taxes on Commodities and Services—
2039 राज्य उत्पादन शुल्क	28.41	27.29	30.42	State Excise Duty
2040 विक्रीकर	2,065.40	2,173.78	2,303.05	Sales Tax
2045 वाहनांवरील कर	698.25	885.46	994.79	Taxes on Vehicles
2046 विक्रीय वस्तु व सेवा यांवरील इतर कर व शुल्क	375.04	420.99	425.34	Other Taxes and Duties on Commodities and Services
एकूण (iii)..	3,167.11	3,507.54	3,753.61	Total—(iii)
(iv) इतर आर्थिक सेवा				(iv) Other Fiscal Services
2047 इतर आर्थिक सेवा	43.59	47.16	49.30	Other Fiscal Services
एकूण (iv)..	43.59	47.16	49.30	Total—(iv)
एकूण (बी)..	4,382.25	4,765.64	5,036.70	Total—(b)

(सी) व्याज प्रदान व ऋणसेवा -

2048 ऋण कमी करणे किंवा ऋणप्रतिबंधन यांस.	156 20	193 00	223 00
2049 व्याज प्रदान	7,129.75	8,509.81	9,799.49

एकूण (सी) . 7,285.95 8,702.31 10,022.49

(c) Interest payment and servicing of debts —

Appropriation for reduction or avoidance of debts

Interest payments

Total—(c)

(डी) प्रशासकीय सेवा -

2051 लोकसेवा आयोग	4.26	4.97	5.26
2052 सचिवालय सर्वसाधारण सेवा	66.06	74.64	79.43
2053 जिल्हा प्रशासन	857.81	886.76	947.61
2054 कोषागार व लेखा प्रशासन	57.09	70.99	66.65
2055 पोलीस	1,727.75	2,048.04	2,003.17
2056 तुरुंग	58.89	111.39	80.29
2057 पुरवठा व विनियोग	0.66	0.67	0.64
2058 लेखनसामग्री व मुद्रण	62.90	67.27	74.14
2059 सार्वजनिक बांधकामे	259.36	260.83	342.51
2070 इतर प्रशासनिक सेवा	57.19	66.71	750.77

एकूण (डी) . 3,152.03 3,592.31 4,350.52

(d) Administrative services—

Public service commission

Secretariate General Services

District Administration

Treasure and Account Administration

Police

Jails

Supply and Disposals

Stationary and Printing

Public Works

Other Administration Services

Total—(d)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.2 -Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(इ) निवृत्तिवेतने व संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा -				(e) Pensions and Miscellaneous General Services -
2071 निवृत्तिवेतने व इतर सेवानिवृत्ति लाभ	2,525.85	2,781.19	2,730.94	Pension and Other Retirement benefits
2075 संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा	276.06	626.72	3,157.22	Miscellaneous General Services
एकूण (इ) ..	2,801.91	3,407.91	5,888.16	Total—(e)
एकूण (I) ..	17,946.80	20,880.85	25,748.41	Total—(I)
(II) सामाजिक सेवा -				(II) Social Services—
(ए) शिक्षण, क्रीडा, कला व संस्कृती -				(a) Education, Sports, Art and Culture
2202 सर्वसाधारण शिक्षण	8,538.06	8,948.58	8,577.36	General Education
2203 तांत्रिक शिक्षण	278.70	279.80	264.92	Technical Education
2204 क्रीडा व युवक सेवा	68.86	74.31	60.03	Sports and Youth Services
2205 कला व संस्कृती	51.46	74.69	59.67	Art and Culture
एकूण (ए) ..	8,937.10	9,377.40	8,961.99	Total—(a)
(बी) आरोग्य व कुटुंब कल्याण -				(b) Health and Family Welfare—
2210 वैद्यकीय सेवा व सार्वजनिक आरोग्य	1,504.32	1,739.83	1,670.88	Medical and Public Health
2211 कुटुंब कल्याण	151.33	173.84	194.35	Family Welfare
एकूण (बी) ..	1,655.66	1,913.68	1,865.23	Total—(b)

(सी) पाणीपुरवठा, स्वच्छता, गृहनिर्माण व
नगरविकास -

2215 पाणीपुरवठा व स्वच्छता	667.57	1,160.53	1,282.07
2216 गृहनिर्माण	398.23	384.17	365.68
2217 नगरविकास	414.36	916.05	414.48

एकूण (सी) 1,480.17 2,460.75 2,062.24

(c) Water Supply, Sanitation, Housing and
Urban Development—

Water Supply and Sanitation
Housing
Urban Development

Total—(c)

(डी) माहिती व ध्वनिक्षेपण

2220 माहिती व प्रसिध्दी	19.13	20.89	19.95
-------------------------	-------	-------	-------

एकूण (डी) 19.13 20.89 19.95

(d) Information and Broadcasting—
Information and Publicity

Total—(d)

(इ) अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती
व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण-

2225 अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण	831.19	1,315.45	1,120.80
--	--------	----------	----------

एकूण (इ) 831.19 1,315.45 1,120.80

(e) Welfare of Scheduled Castes, Scheduled
Tribes and Other Backward Classes—
Welfare of Scheduled Castes, Scheduled
Tribes and Other Backward Classes

Total—(e)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.2 -Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(एफ) कामगार व कामगार कल्याण -				(f) Labour and Labour Welfare—
2230 कामगार व सेवायोजन	189.21	203.24	212.31	Labour and Employment
एकूण (एफ)	189.21	203.24	212.31	Total—(f)
(जी) समाजकल्याण आणि पोषण आहार -				(g) Social Welfare and Nutrition—
2235 सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	530.00	702.62	659.44	Social Security and Welfare
2236 पोषण आहार	363.25	276.41	292.32	Nutrition
2245 नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणासाठी सहाय्य	185.57	497.50	182.25	Relief on account of natural calamities
एकूण (जी)	1,078.82	1,476.55	1,134.02	Total—(g)
(एच) इतर				(h) Others—
2250 इतर सामाजिक सेवा	2.19	2.41	2.32	Other Social Services
2251 सचिवालय सामाजिक सेवा	24.32	31.36	26.91	Secretariat- Social Services
एकूण (एच)	26.52	33.77	29.23	Total—(h)
एकूण (II)	14,217.83	16,801.77	15,405.81	Total—(II)

(III) आर्थिक सेवा**(A) कृषि व संलग्न कार्यक्रम -**

2401	पीक संवर्धन	578.41	503.17	451.70	Crop Husbandry
2402	मृदु व जल संधारण	16.68	24.32	18.37	Soil and Water Conservation
2403	पशुसंवर्धन	175.80	186.00	193.54	Animal Husbandry
2404	दुग्धव्यवसाय विकास	1,121.87	678.14	700.34	Dairy Development
2405	मत्स्यव्यवसाय	17.66	26.42	22.00	Fisheries
2406	वनीकरण व वन्यजीवन	289.18	327.14	299.18	Forestry and Wild Life
2408	अन्न, साठवण व बाजार	65.14	68.78	73.12	Food, Storage and Warehousing
2415	कृषीविषयक संशोधन व शिक्षण	247.45	239.50	224.16	Agricultural Research and Education
2425	सहकार	138.99	275.24	116.25	Co-operation
एकूण (ए)		2,651.23	2,328.75	2,098.69	Total—(a)

(III) Economic Services—**(a) Agriculture and Allied Services—**

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.2.—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(बी) ग्रामविकास -				(b) Rural Development—
2501 ग्रामविकासासाठी विशेष कार्यक्रम ..	47.68	67.65	72.02	Special Programmes for Rural development
2505 ग्रामीण सेवायोजन ..	264.46	1,730.67	1,789.11	Rural Employment
2506 जमीन सुधारणा ..	0.00	0.00	0.00	Land Reforms
2515 इतर ग्रामविकास कार्यक्रम ..	592.92	772.33	569.33	Other Rural Development Programmes
एकूण (बी) ..	905.07	2,570.66	2,430.47	Total—(b)
(सी) विशेष क्षेत्र कार्यक्रम				(c) Special Areas Programmes—
2551 डोंगराळ प्रदेश ..	52.55	55.57	55.47	Hilly Areas
एकूण (सी) ..	52.55	55.57	55.47	Total—(c)
(डी) पाटबंधारे व पूर नियंत्रण -				(d) Irrigation and Flood Control—
2701 मोठे व मध्यम पाटबंधारे ..	1,654.42	110.33	123.22	Major and Medium Irrigation
2702 लहान पाटबंधारे ..	146.02	202.48	157.66	Minor Irrigation
2705 लाभक्षेत्र विकास ..	6.09	7.10	5.10	Command Area Development
2711 पूर नियंत्रण व जलनिस्तारण ..	4.64	5.25	5.85	Flood Control and Drainage
एकूण (डी) ..	1,811.18	325.16	291.84	Total—(d)
(इ) ऊर्जा				(e) Energy—
2801 वीज ..	754.38	1,059.81	746.28	Power
2810 ऊर्जेची अपारंपारिक साधने ..	4.32	4.97	4.12	Non-conventional Sources of Energy
एकूण (इ) ..	758.70	1,064.79	750.40	Total—(e)

(एफ) उद्योग व खनिज -

2851	ग्रामोद्योग व लघुउद्योग	28.34	28.32	30.95	Village and Small Industries
2852	उद्योग	157.19	464.87	38.52	Industries
2853	अलोहयुक्त खाणकाम व धातुशास्त्रीय उद्योग	40.64	46.53	48.26	Non-ferrous Mining and Metallurgical Industries
		<hr/>			
एकूण (एफ) ..		226.17	539.73	117.75	Total—(f)

(f) Industry and Minerals—

(जी) वाहतूक

(g) Transport —

3001	भारतीय रेल्वे-धोरणनिश्चिती, संचालन संशोधन व इतर संकीर्ण संघटना	0.09	0.03	0.04	Indian railways-Policy formulation Direction, Research and Miscellance Organisation
3051	बंदरे व दीपगृहे	15.62	10.57	6.60	Ports and Light Houses
3053	नागरी विमान चालन	40.64	0.88	1.24	Civil Aviation
3054	मार्ग व पूल	940.24	246.06	84.65	Roads and Bridges
3055	मार्ग परिवहन	0.13	0.13	0.13	Road Transport
3056	अंतर्देशीय जल परिवहन	0.59	1.15	0.84	Inland Water Transport
		<hr/>			
एकूण (जी) ..		997.34	258.84	93.51	Total—(g)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.2 —Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(आय) विज्ञान, तंत्रशास्त्र व पर्यावरण -				(i) Science, Technology and Environment —
3402 अंतराळ संशोधन ..	0.00	0.83	0.19	Space Research
3425 इतर वैज्ञानिक संशोधन ..	1.10	2.50	1.50	Other Scientific Research
3435 पारिस्थितीकी व पर्यावरण	5.99	28.57	18.00	Ecology and Environment
एकूण (आय) ..	7.11	31.41	19.69	Total—(i)
(जे) सर्वसाधारण आर्थिक सेवा -				(j) General Economic Services—
3451 सचिवालय आर्थिक सेवा ..	196.92	174.65	168.77	Secretariat-Economic Services
3452 पर्यटन ..	9.69	47.37	44.65	Tourism
3454 जनगणना, सर्वेक्षण व सांख्यिकी	0.93	11.48	11.88	Census, Survey and Statistics
3456 नागरी पुरवठा ..	0.17	0.08	0.09	Civil Supplies
3475 इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	9.65	10.02	10.91	Other General Economic Services
एकूण (जे) ..	226.37	243.56	236.32	Total—(j)
एकूण (III) ..	7,835.77	7,418.51	6,094.18	Total—(III)

(IV) सहायक अनुदाने व अंशदाने -				(IV) Grants-in-aid and Contributions—	
3604	स्थानिक संस्था व पंचायत राज्य संस्था यांना नुकसानभरपाईच्या व अभिहस्तांकित रकमा देणे	673.88	1,094.34	655.97	Compensation and Assignments to Local Bodies and Panchayati Raj Institutions
3606	साह्यकारी साहित्य व साधनसामग्री	0.00	0.00	0.00	Aid Material and Equipments
एकूण (IV)		673.88	1,094.34	655.97	Total—(IV)
एकूण - महसुली लेखावरील खर्च		40,474.29	46,195.49	47,904.38	Total—Expenditure on Revenue Account

आधार — महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, २००४-०५

Source — Maharashtra State Budget Publications, 2004-05

26. राज्य वित्त/STATE FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.3

राज्याच्या अर्थसंकल्पाचे पृथक्करण

ANALYSIS OF STATE GOVERNMENT BUDGET

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

नाम (1)	प्रत्यक्ष Actuals 2002-03 (2)	सुधारित अंदाज Revised Estimates 2003-04 (3)	अर्थसंकल्प Budget Estimates 2004-05 (4)	Item (1)
एक - महसुली लेखापरीषादालीत जमा -				I - Receipts on Revenue Account—
(अ) कर महसूल	25,079.42	29,110.92	32,105.65	(a) Tax Revenue
(ब) कराव्यतिरिक्त महसूल	6,023.63	8,048.00	8,288.15	(b) Non-Tax Revenue
एकूण (एक)	31,103.05	37,158.92	40,393.80	Total—(I)
दोन - भांडवली लेखावरील जमा	30,107.09	34,624.18	29,734.37	II - Receipts on Capital Account
एकूण जमा (एक+दोन)	61,210.14	71,783.10	70,128.17	Total Receipts (I + II)
तीन - महसुली लेखापरीषादालीत खर्च -				III - Expenditure on Revenue Account—
(अ) विकास खर्च	22,527.50	25,314.65	28,937.17	(a) Development Expenditure
(ब) विकासांतर खर्च (i+ii)	17,946.80	20,880.84	26,207.71	(b) Non-Development Expenditure (i+ii)
(i) सर्वसाधारण सेवा	10,660.84	12,178.52	15,887.65	(i) General Services
(ii) ऋण सेवा	7,285.96	8,702.32	10,320.06	(ii) Debt Services
एकूण (तीन)	40,474.30	46,195.49	50,144.88	Total—(III)

घार - भांडवली खर्च**IV - Capital Expenditure—**

(अ) महसुली लेख्याबाहेरील भांडवली खर्च	3,683.68	9,687.65	3,699.88	(a) Capital Expenditure outside Revenue Account
(ब) कर्ज व ऋण विभागावरील खर्च	17,056.92	16,722.09	17,427.60	(b) Disbursements on Loans and Debt Section
एकूण (घार)	20,740.60	26,409.74	21,127.48	Total—(IV)
एकूण खर्च (तीन +घार)	61,214.90	72,605.23	71,272.36	Total expenditure (III + IV)

आधार — महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, २००४-०५

Source — Maharashtra State Budget Publications, 2004-05

27. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.1

चालू आणि स्थिर किमतीनुसार राज्य उत्पन्न (निव्वळ)

STATE INCOME AT CURRENT AND CONSTANT PRICES (NET)

विभाग	राज्य उत्पन्न/State income 2002-03*		राज्य उत्पन्न/State income 2003-04*		Sector
	चालू किमती नुसार At current prices (1)	१९९३-९४ च्या स्थिर किमतीनुसार At constant prices (1993-94) (2)	चालू किमती नुसार At current prices (3)	१९९३-९४ च्या स्थिर किमतीनुसार At constant prices (1993-94) (4)	
1. उत्पन्न (कोटी रुपयांत)					<i>Income (Rs. in crore)—</i>
(अ) कृषि, वन उद्योग मत्स्योद्योग आणि खान्नी	40,040	25,265	39,754	23,793	(A) Agriculture forestry, fisheries, mining & quarrying
(ब) कारखाने, बांधकाम, वीज, गॅस आणि पाणी पुरवठा	63,562	38,593	73,431	42,794	(B) Manufacturing, construction, electricity, gas and water supply
(क) परिवहन, साठवण व दळणवळण, व्यापार, हॉटेल व उपाहारगृहे	60,044	40,894	69,913	47,894	(C) Transport, storage and communication trade, hotels and restaurants
(ड) बँका व विमा उद्योग, स्यावर मालमत्ता व राहत्या घराची मालकी, व्यावसायिक सेवा, सार्वजनिक प्रशासन आणि इतर सेवा	1,02,789	51,624	1,07,312	54,295	(D) Banking and insur- ance, real estate and ownership of dwellings, business services, public administration & other services
एकूण	2,66,435	1,56,376	2,90,410	1,68,776	.. Total
2. दरडोई राज्य उत्पन्न (रुपयान्मध्ये)	26,858	15,764	28,848	16,765	Per capita State Income (in Rs.)

*अस्थायी/Provisional

आधार — अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

---

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 28.1

---

28. संकीर्ण

तक्ता क्रमांक

निर्यात्रित बाजारपेठा

३० सप्टेंबर २००४ रोजी/

अनुक्रमांक	जिल्हा	निर्यात्रित बाजारपेठांची नावे
Serial No.	(2)	(3)
1	बृहन्मुंबई	मुंबई
2	ठाणे	मुरबाड, शहापूर, भिवंडी, पालघर, कल्याण, वसई, उल्हासनगर, डहाणू
3	रायगड	कर्जत, पनवेल, घेण, रोहा, खालापूर, महाड, अलिबाग,माणगाव, मुरुड
4	रत्नागिरी	रत्नागिरी
5	सिंधुदुर्ग	सिंधुदुर्ग
6	नाशिक	घोटी -बु., लासलगाव, मालेगाव, नांदगाव, सित्रर, सटाणा, येवला,नाशिक, कळवण, चांदवड, मनमाड, दिंडोरी, पिंपळगाव (बसवंत),सुरगणा,देवळ
7	धुळे	धुळे, दोंडाइचा, शिरपूर, साक्री.
8	नंदुरबार	नंदुरबार, नवापूर, शहादा, तळोदे, अक्कलकुवा ,धडगाव
9	जळगाव	जामनेर, धरणगाव, अंमळनेर, जळगाव, पारोळा, चाळीसगाव, चोपडा, बोदवड, पाचोरा, रावेर, भुसावळ, यावल
10	अहमदनगर	अहमदनगर, कोपरगाव, श्रीरामपूर, राहुरी, संगमनेर, शेवगाव पाथर्डी, जामखेड, श्रीगाँदा, नेवासा, पारनेर, कर्जत,अकोले, राहता
11	पुणे	बारामती, खेड, निरा, भोर, पुणे, शिरूर, इंदापूर, जुन्नर, दोंड, मंचर, तळेगाव-दाभाडे, मुळशी
12	सातारा	कोरेगाव, कराड, फलटण, सातारा, वडुज, पाटण, लोणंद, दहीवडी, वाई, जावळी
13	सांगली	सांगली, तासगाव, इस्लामपूर,खानापूर-विटा, आटपाडी, पलूस
14	सोलापूर	सोलापूर, मोहोळ, करमाळा, कुडुंवाडी, अक्कलकोट, बार्शी, अकलूज, पंढरपूर, मंगळवेढा, सांगोला
15	कोल्हापूर	कोल्हापूर, गडहिंगलज, जयसिंगपूर, वडगाव(पेठ)
16	औरंगाबाद	औरंगाबाद, वैजापूर, लासुर स्टेशन, पेंठण, कन्नड, सिल्लोड, गंगापूर, सोयगाव, फुलंब्री, खुलताबाद
17	जालना	जालना, अंबड (वडीगोद्री), भोरकदन, मंठा, परतूर, आष्टी, धनसावंगी (कुंभारपिंपळगाव)

MISCELLANEOUS

TABLE No. 28.1

REGULATED MARKETS

As on 30th September 2004

District	Names of regulated markets
(2)	(3)
Brihan Mumbai ..	Mumbai
Thane ..	Murbad, Shahapur, Bhiwandi, Palghar, Kalyan, Vasai, Ulhasnagar, Dahanu
Raigad ..	Karjat, Panvel, Pen, Roha, Khalapur, Mahad, Alibag, Mangaon, Murud
Ratnagiri ..	Ratnagiri
Sindhudurg ..	Sindhudurg
Nashik ..	Ghoti-Bk, Lasalgaon, Malegaon, Nandgaon, Sinnar, Satana, Yevla, Nashik, Kalwan, Chandwad, Manmad, Dindori, Pimpalgaon (Basvant), Surgana, Dewala
Dhule ..	Dhule, Dondaicha, Shirpur, Sakri
Nandurbar ..	Nandurbar, Nawapur, Shahada, Taloda, Akkalkuwa, Dhadgaon
Jalgaon ..	Janner, Dharangaon, Amalner, Jalgaon, Parola, Chalisgaon, Chopda, Bodwad, Pachora, Raver, Busawal, Yawal
Ahmednagar ..	Ahmednagar, Kopergaon, Shirampur, Rahuri, Saganner, Shevgaon, Patherdi, Jamkhed, Shrogonda, Nevasa, Parner, Karjat, Akole, Rahata
Pune ..	Baramati, Khed, Nira, Bhore, Pune, Shirur, Indapur, Junnar, Daund, Manchar, Talegaon-Dabhade, Mulashi
Satara ..	Koregaon, Karad, Phaltan, Satara, Vaduj, Patan, Lonand, Dahiwadi, Wai, Jawali
Sangli ..	Sangli, Tasgaon, Islampur, Khanapur-Vita, Atpadi, Palus
Solapur ..	Solapur, Mohol, Karmala, Kurduwadi, Akkalkot, Barshi, Akluj, Pandharpur, Mangalvedha, Sangola
Kolhapur ..	Kolhapur, Gadhinglaj, Jaysingpur, Vadgaon (Peth)
Aurangabad ..	Aurangabad, Vaijapur, Lasur Station, Paithan, Kannad, Sillod, Gangapur, Soyegaon, Phulambri, Khultabad
Jalana ..	Jalna, Ambad (Vadigodri), Bhokardan, Mantha, Partur, Asti, Dhansawangi (Khumbharpimpalgaon)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	नियंत्रित बाजारपेठांची नावे
(1)	(2)	(3)
18	परभणी	परभणी, मानवत, सेलू, गंगाखेड, पूर्णा, जितूर, पाथरी, ताडकळस, पालम, सोनपेठ
19	हिंगोली	हिंगोली, आखाड-बाळापूर, बसमत, कळमनूरी, सेनगांव, जवळा बाजार
20	बीड	बीड, अंबेजोगाई, किल्लेघारूर, गेचराई, माजलगाव, परळी वैजनाथ, कडा, पाटोदा, केज
21	नांदेड	नांदेड, मुदखेड, उमरी, धर्माबाद, भोकर, किनवट, हदगाव, लोहा, देगलूर, मुखेड, कुंडलवाडी, नायगाव, कंधार, हिमायतनगर, हनेगाव, कुंदूर, माहूर, इस्लापूर, बिलोली
22	उस्मानाबाद	कळंब, उस्मानाबाद, मुरुम, परांडा, भूम, तुळजापूर, उमरगा, लोहारा, वाशी
23	लातूर	लातूर, उदगीर, निलंगा, अहमदपूर, औसा, चाकूर, औराद (शहारती), रेणापूर, शिरूर-अनंतपाळ
24	बुलढाणा	मलकापूर, नांदुरा, शेगाव, खामगाव, जळगाव-जामोद, देऊळगाव राजा, बुलढाणा, चिखली, मेहकर, लोणार, संग्रामपूर, मोताळा, सिंदखेड राजा
25	अकोला	अकोला, अकोट, तेल्हारा, मूर्तिजापूर, बाळापूर, पातूर, बार्शी-टाकळी
26	वाशिम	कारंजा, मालेगाव, मंगरूळपीर, मनोरा, रिसोड, वाशिम
27	अमरावती	अमरावती, धामणगाव रेल्वे, दर्यापूर, अंजनगाव-सुर्जा, लचलपूर, वरुड, मोर्शी, धारणी, चांदूर बाजार, चांदूर रेल्वे, तिवसा, नांदगाव-खांडेश्वर
28	यवतमाळ	यवतमाळ, घाटंजी, पांढरकवडा, दारव्हा, वणी, दिग्रस, बोरीअरव, उमरखेड, पुसद, राळेगाव, महागाव, मारेगाव, नेरपरसोपत, कळंब, बाभुळगाव, आर्णी, झरीजामणी
29	वर्धा	वर्धा, सिंदी, पुलगाव, आर्वी, हिंगणघाट, आष्टी, समुद्रपूर
30	नागपूर	काटोल, भिवापूर, नरखेड, सावनेर, रामटेक, उमरेड, कळमेश्वर, नागपूर, मांढळ, पारशिवनी
31	भंडारा	भंडारा, लाखनी, पवनी, तुमसर, लाखांदूर
32	गोंदिया	गोंदिया, तिरोडा, आमगाव, अर्जुनी-मोरगांव, गौरेगांव
33	चंद्रपूर	चंद्रपूर, वरोरा, मूल, ब्रह्मपुरी, सिंदेवाही, नागभिड, राजुरा, चिमूर, गोंडपिपरी, भद्रावती, सावली, कोरपना
34	गडचिरोली	गडचिरोली, आरमोरी, अहेरी, चामोशी

TABLE No. 28.1.—*contd.*

District	Names of regulated markets
(2)	(3)
Parabhani	Parbhani, Mauwat, Selu, Gangakhed, Purna, Jintur, Pathri, Tadkalas, Palam, Sonpeth
Hingoli	Hingoli, Akhada-Balapur, Basmath, Kalamhuri, Sengaon, Javla market
Beed	Beed, Ambejogai, Kille Dharur, Georai, Manjalegaon, Parli-Vaijnath, Kada, Patoda, Kej
Nanded	Nanded, Mudkhed, Umuri, Dharnabad, Bhokar, Kinwat, Hadgaon, Loha, Deglur, Mukhed, Kundalvadi, Naigaon, Kandhar, Himayatanager, Hanegaon, Kuntur, Mahoor, Islapur, Biloli
Osmanabad	Kalamb, Osmanabad, Murum, Paranda, Bhoom, Tuljapur, Umrga, Lohara, Vashi
Latur	Latur, Udgir, Nilanga, Ahmedpur, AUSA, Chakur, Aurad (Shaharati), Renapur, Shirur, Anantpal
Buldana	Malkapur, Nandura, Shegaon, Khangaon, Jalgaon-Jamod, Deulgaon-Raja, Chikhli, Mehkar, Lonar, Sangranpur, Mutala, Buldana, Sindakhad-Raja
Akola	Akola, Akot, Telhara, Murtijapur, Balapur, Patur, Barshi-Taktai
Washim	Karanja, Malegaon, Mangrulpir, Manora, Risod, Washim
Amravati	Amravati, Dhamangaon Railway, Daryapur, Anjangaon-Surji, Achalpur, Warud, Morshi, Dharani, Chandur Bazar, Chandur Railway, Tiwsa, Nandgaon, Khandesbar
Yavatmal	Yavatmal, Chatauji, Pandharkaoda, Darwha, Wani, Digras, Bori-Arab, Umarchhed, Pusad, Relegon, Mangaon, Maregaon, Nerparsopant, Kalamb, Babbhulgaon, Arni, Jharijanni
Wardha	Wardha, Sindi, Pulgaon, Arvi, Hinganghat, Asti, Sanudrapur
Nagpur	Katol, Bhivapur, Narkhed, Saoner, Ramtek, Unred, Kalmeshwar, Nagpur, Mandhal, Parshivani
Bhandara	Bhandara, Lakhani, Pavani, Tumsar, Lakhandur
Gondia	Gondia, Tirora, Angaon, Arjuni-Margaon, Goregaon
Chandrapur	Chandrapur, Warora, Mul, Brahmapuri, Sindewahi, Nagbhir, Rajura, Chimur, Gondpipri, Bhadravati, Savli, Korpana
Gadchiroli	Gadchiroli, Armori, Aheri, Chamorshi

Source—Deputy Director of Marketing, Maharashtra State, Pune

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.2

महाराष्ट्रातील विम्याची माहिती / INSURANCE IN MAHARASHTRA

बाब (1)	परिमाण (2)	2002-03 (3)	2003-04 (4)	Unit (2)	Item (1)
1) आयुर्विमा					<i>Life Insurance</i>
पॉलिसी विम्याची रक्कम	संख्या कोटी रुपयांत	2746205 25,872.30	3182872 28,903.86	Number Rs. in crore	Policies Sum Assured
2) साधारण विमा					<i>General Insurance</i>
भारतीय साधारण विमा मंडळ व तिच्या संलग्न कंपन्यांनी महाराष्ट्रात उत्तरविलेल्या विम्यांचा प्रत्यक्ष प्रिमियम	कोटी रुपयांत	N.A.	N.A.	Rs. in crore	Gross direct premium written in Maharashtra by General Insurance Corp- oration of India and its subsi- diary companies

N.A.--उपलब्ध नाही/Not Available

आधार— १) भारतीय आयुर्विमा महामंडळ

Source— 1) Life Insurance Corporation of India

२) भारतीय साधारण विमा महामंडळ

2) General Insurance Corporation of India

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.3

पर्यटन विभागाने मान्यता दिलेल्या हॉटेलांची संख्या

NUMBER OF HOTELS APPROVED BY THE TOURISM DEPARTMENT

2003-04

(संख्या/Number)

ठिकाण (डिलक्स) Star	पंच तारांकित 5 Star	चार तारांकित 4 Star	तीन तारांकित 3 Star	दोन तारांकित 2 Star	एक तारांकित 1 Star	Place	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	
मुंबई	16	6	11	28	42	9	Mumbai
पुणे	1	5	6	6	11	17	Pune
औरंगाबाद	..	3	..	..	2	2	Aurangabad
नागपूर	..	..	..	2	4	2	Nagpur
अहमदनगर	..	..	1	..	..	1	Ahmadnagar
कराड	..	..	..	1	1	..	Karad
कोल्हापूर	..	..	..	1	2	..	Kolhapur
माथेरान	..	..	..	3	3	..	Matheran
नाशिक	..	1	..	5	5	2	Nashik
ठाणे	..	..	..	..	3	2	Thane
एकूण	17	15	17	46	73	35	Total

आधार — पर्यटक कार्यालय, भारत सरकार, मुंबई

Source—Department of Tourist, Government of India

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.4

हवाईमार्गे मुंबईस उतरणारे परदेशी पर्यटक

FOREIGN TOURISTS DISEMBARKING AT MUMBAI BY AIR

अनुक्रमांक		परदेशी पर्यटकांची संख्या				Country of Nationality
Serial No.	नागरिकत्वाचा देश	No. of foreign tourists				
(1)	(2)	2001 (3)	2002 (4)	2003 (5)	2004 (6)	(2)
1	उत्तर अमेरिका	153731	158599	172652	662004	North America
2	दक्षिण व मध्य अमेरिका	5321	3541	6388	20768	South & Central America
	एकूण अमेरिका खंड	159052	162140	179040	682772	Total America
3	पश्चिम युरोप	239443	235941	2543390	1128297	Western Europe
4	पूर्व युरोप	7734	8734	5359	82426	Eastern Europe
	एकूण युरोप खंड	247177	244675	259749	1210723	Total Europe
	एकूण आफ्रिका खंड	63432	60783	64320	115493	Total Africa
5	पश्चिम आशिया	58144	53858	53663	122808	West Asia
6	दक्षिण आशिया	41672	20181	24675	790698	South Asia
7	दक्षिण पूर्व आशिया	22256	23297	25001	209110	South-East Asia
8	पूर्व आशिया	27789	22863	23178	201627	East Asia
	एकूण आशिया खंड	149861	120199	126517	1324243	Total Asia
	एकूण ऑस्ट्रेलिया खंड	20827	19149	20087	100944	Total Australia
9	राष्ट्रीयता नसलेले	9393	1119	5338	1434	Stateless
10	इतर	2245	---	3029	14471	Other
	एकूण	651987	608065	658080	3450080	Grand Total

टीप /Note- वरील आकडे हवाईमार्गे मुंबईस उतरणा-या परदेशी पर्यटकांच्या टक्केवारीवर आधारित असल्याने बेरजा जुळतीलच असे नाही. / Totals may not add-up as the figures are derived from the percentage of Foreign Tourists Disembarking at Mumbai by Air.

आधार - भारत पर्यटक सांख्यिकी सरकार

Source — India Tourist Statistics, Government of India

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.5

कच्च्या (कूड) तेलाचे उत्पादन / PRODUCTION OF CRUDE OIL

('००० टनांत/Tonnes)

वर्ष/ Year (1)	मुंबई हाय किनासा/ Off shore Mumbai High (2)
1977-78	2,074
1980-81	4,985
1983-84	17,392
1984-85	20,136
1985-86	20,823
1988-89	21,112
1989-90	21,716
1990-91	21,191
1992-93	15,746
1993-94	15,375
1994-95	20,226
1995-96	22,665
1996-97	20,183
1997-98	19,863
1998-99	18,286
1999-00	16,727
2000-01	16,629
2001-02	16,073
2002-03	17,559
2003-04*	17,677

* अस्थायी/Provisional

आधार— अर्थ व सांख्यिकी विभाग, पेट्रोलियम व नैसर्गिक वायु मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source— Economics and Statistics Division Ministry of Petroleum and Natural Gas, Government of India, New Delhi

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.6

नैसर्गिक वायूचे साठे, एकूण उत्पादन व वापर

RESERVES, GROSS PRODUCTION AND UTILISATION OF NATURAL GAS

वर्ष/Year (1)	मुंबई हाय किनारा/Off shore Mumbai High		
	साठे (अब्ज घन मीटर) Reserves (Bn. Cubic Metres) (2)	एकूण उत्पादन (दशलक्ष घनमीटर) Gross production (Million Cu. Metres) (3)	वापर (दशलक्ष घनमीटर) Utilisation (Million Cu. Metres) (4)
1980-81 ...	329.04	673	307
1984-85 ...	368.55	4,408	2,515
1985-86 ...	377.69	5,180	3,067
1988-89 ...	440.47	9,731	6,944
1989-90 ...	457.36	13,087	8,585
1990-91 ...	483.50	14,082	10,035
1991-92 ...	479.77	14,394	11,378
1992-93 ...	465.13	13,352	12,453
1993-94 ...	454.56	13,356	12,472
1994-95 ...	406.47	14,138	13,150
1995-96 ..	377.17	16,579	15,966
1996-97 ..	413.75	16,794	15,975
1997-98 ...	398.34	18,102	17,226
1998-99 ...	368.53	17,514	16,769
1999-00 ...	368.53	17,775	17,058
2000-01 ...	461.05	18,465	17,705
2001-02 ...	461.55	18,426	17,548
2002-03 ...	435.54	18,373	17,643
2003-04 * ...	526.51	17,806	17,236

* अस्थायी/Provisional

आधार — अर्थ व सांख्यिकी विभाग, पेट्रोलियम व नैसर्गिक वायु मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source — Economics and Statistics Division Ministry of Petroleum and Natural Gas, Statistics, Government of India, New Delhi

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.7

द्रवीकृत पेट्रोलियम वायूचे घरगुती ग्राहक / LPG DOMESTIC CUSTOMERS

(हजारत/In thousand)

अनु क्रमांक	कंपनीचे नाव	ग्राहकांची संख्या			Name of company
		No. of Customers			
Serial		1st April	1st April	1st April	
No.		2002	2003	2004	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1.	भारतीय तेल महामंडळ मर्यादित	701	867	998	Indian Oil Corporation Limited
2.	हिंदुस्तान पेट्रोलियम महामंडळ मर्यादित	3,870	4,154	4,581	Hindustan Petroleum Corporation Limited
3.	भारत पेट्रोलियम महामंडळ मर्यादित	4,019	4,332	4,777	Bharat Petroleum Corporation Limited
4.	आईबीपी कंपनी लि.	0	9	12	IBP Co. Ltd.
	एकूण	8,590	9,362	10,368	Total

आधार — अर्थ व सांख्यिकी विभाग, पेट्रोलियम व नैसर्गिक वायु मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली
 Source— Economics and Statistics Division Ministry of Petroleum and Natural Gas,
 Government of India, New Delhi

29. निवडक निर्देशकांचा कल

तक्ता क्रमांक/

शेती/

(क्षेत्राचे आकडे हजार हेक्टर व उत्पादनाचे आकडे हजार मे. टनात आहेत/

अनुक्रमांक Serial		1960-61	1970-71	1980-81	1985-86
No.	बाब	(3)	(4)	(5)	(6)
(1)	(2)				
1	एकूण भौगोलिक क्षेत्र (गावपत्रकानुसार)	30,758	30,766	30,758	30,758
2	पेरणी केलेले निव्वळ क्षेत्र	17,878	17,668	18,299	18,223
3	लागवडीखालील स्थूल क्षेत्र	18,823	18,737	19,642	20,569
4	ओलिताखालील स्थूल क्षेत्र	1,220	1,570	2,415	2,420
5	मुख्य पिकांखालील क्षेत्र व त्यांचे उत्पादन				
	(अ) तांदूळ				
	(१) क्षेत्र	1,300	1,352	1,459	1,536
	(२) उत्पादन	1,369	1,662	2,315	2,160
	(ब) गहू				
	(१) क्षेत्र	907	812	1,063	888
	(२) उत्पादन	401	440	886	652
	(क) ज्वारी				
	(१) क्षेत्र	6,284	5,703	6,469	6,628
	(२) उत्पादन	4,224	1,557	4,409	3,918
	(ड) बाजरी				
	(१) क्षेत्र	1,635	2,039	1,534	1,717
	(२) उत्पादन	489	824	697	420

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.1

AGRICULTURE

Area in thousand hectares and outturn in thous and M. tonnes)

1990-91 (7)	1995-96 (8)	2001-02* (9)	2002-03* (10)	2003-04* (11)	Item (2)
30,758	30,758	30,758	30,758	30,758	Total geographical area (according to village papers)
18,565	17,980	17,631	17,579	17,432	Net area sown
21,859	21,327	22,405	22,368	22,190	Gross cropped area
3,319	3,287	3,667	3,668	3,636	Gross area irrigated
					Area and production of principal crops—
					(a) Rice—
1,597	1,517	1,514	1,523	1,535	(i) Area
2,345	2,563	2,651	1,854	2,839	(ii) Production
					(b) Wheat—
867	702	776	760	665	(i) Area
909	898	1,077	984	778	(ii) Production
					(c) Jowar—
6,300	5,557	5,137	4,804	4,440	(i) Area
5,929	4,982	3,910	3,882	2,888	(ii) Production
					(d) Bajri—
1,940	1,665	1,399	1,547	1,325	(i) Area
1,115	965	831	1,146	896	(ii) Production

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
मुख्य पिकांखालील क्षेत्र व त्याचे					
उत्पादन - पुढे चालू					
(ई) सर्व तृणधान्ये					
(इतर तृणधान्ये धरून)					
(१)	क्षेत्र	10,606	10,320	10,976	11,209
(२)	उत्पादन	6,755	4,737	8,647	7,554
(फ) सर्व कडधान्ये					
(१)	क्षेत्र	2,349	2,566	2,715	2,840
(२)	उत्पादन	989	677	825	1,156
(ग) ऊस					
(१)	क्षेत्र	155	204	319	355
(२)	उत्पादन (कांड्यांत)	10,404	14,433	23,706	23,268
(घ) कापूस					
(१)	क्षेत्र	2,500	2,750	2,550	2,709
(२)	उत्पादन(रूई)	288	82	208	338
(छ) भुईमूग					
(१)	क्षेत्र	1,083	904	695	670
(२)	उत्पादन	800	586	451	491
(ज) तंबाखू					
(१)	क्षेत्र	25	12	12	10
(२)	उत्पादन	12	5	8	8
शेती उत्पादनाचे निर्देशांक					
(१९७९-८२=१००)					
(१)	अन्नधान्ये	N.A.	N.A.	N.A.	88.4
(२)	अन्नधान्येतर	N.A.	N.A.	N.A.	103.7
(३)	सर्व पिके	N.A.	N.A.	N.A.	95.7

TABLE No. 29.1—*contd.* .

(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
					Area and Production of Principal Crops— <i>Contd.</i>
					(e) All cereals (including other cereals)
11,136	9,970	9,411	9,232	8,568	(i) Area
10,740	10,007	9,305	8,773	8,367	(ii) Production
					(f) All pulses—
3,257	3,305	3,388	3,547	3,436	(i) Area
1,441	1,661	1,880	2,047	1,955	(ii) Production
					(g) Sugarcane—
536	580	578	573	526	(i) Area
38,154	46,656	45,140	42,617	26,982	(ii) Production (cane)
					(h) Cotton—
2,721	3,065	3,105	2,800	2,762	(i) Area
319	476	457	441	308	(ii) Production (lint)
					(i) Groundnut—
864	511	429	419	390	(i) Area
979	576	492	450	453	(ii) Production
					(j) Tobacco—
8	9	6	7	6	(i) Area
8	14	7	9	7	(ii) Production
					Index numbers of agricultural production (1979-82=100)
120.4	119.4	118.8	116.8	109.9	(i) Foodgrains
154.5	167.9	153.4	145.2	115.7	(ii) Non-foodgrains
136.5	142.4	135.2	130.5	112.7	(iii) All commodities

*अस्थायी/Provisional

N.A.—उपलब्ध नाही/Not Available

29. निवडक निर्देशकांचा कल/-

तक्ता क्रमांक/

पशुधन व कुक्कुट/

अनुक्रमांक					
Serial No.	प्रकार	1961	1966	1972	1978
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	गाई-बैल				
	तीन वर्षांवरील बैल ..	6,490	6,550	6,206	6,329
	तीन वर्षांवरील गाई ..	4,644	4,534	4,587	4,781
	वासरे ..	4,194	3,645	3,912	4,168
	एकूण - गाई-बैल ..	15,328	14,729	14,705	15,218
2	म्हशी- रेडे				
	तीन वर्षांवरील रेडे ..	353	340	308	325
	तीन वर्षांवरील म्हशी ..	1,639	1,135	1,871	2,148
	रेडके ..	1,095	967	1,122	1,425
	एकूण - म्हशी-रेडे ..	3,087	3,042	3,301	3,899
3	मेंढरे ..	2,093	2,205	2,128	2,636
4	शेळ्या ..	5,181	5,121	5,911	7,563
5	घोडे, शिंगरे ..	105	101	58	48
6	इतर जनावरे ..	360	352	317	326
	एकूण - जनावरे ..	26,048	25,449	26,361	29,642
7	कोंबड्या, बदके वगैरे	10,577	9,902	12,217	18,751

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.2

LIVESTOCK AND POULTRY

(हजारत/In thousand)

1982	1987	1992	1997	2003	Category
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
					Cattle—
6,687	6,690	6,955	6,989	6,367	Males over 3 years
5,247	5,739	5,847	5,886	5,005	Females over 3 years
4,228	4,555	4,639	5,196	4,661	Young stock
16,162	16,983	17,441	18,071	16,033	Total Cattle
					Buffaloes—
351	356	337	315	270	Males over 3 years
2,307	2,816	3,224	3,609	3,652	Females over years
1,313	1,583	1,887	2,149	2,180	Young stock
3,972	4,755	5,447	6,073	6,145	Total buffaloes
2,671	2,873	3,074	3,368	3,094	Sheep
7,705	9,195	9,941	11,434	10,684	Goats
49	43	40	42	40	Horses and ponies
340	447	449	650	508	Other livestock
30,919	34,255	36,393	39,638	36,504	Total livestock
19,844	24,839	32,187	35,392	37,968	Poultry

29. निवडक निर्देशकांचा कल/

तक्ता क्रमांक/

उद्योग आणि खाणकाम/

अनुक्रमांक						
Serial						
No:	बाब	1960	1970	1980	1990	1995
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	चालू कारखान्यांची संख्या	8,010	9,803	15,170	23,410	27,438
2	कामगारांची दैनिक सरासरी उपस्थिती (हजारात)	746	952	1,177	1,163	1,259
3	बौद्योगिक उत्पादन -					
	(१) कापूस सूत (दशलक्ष कि.ग्रॅम)	242	227	249	238	258
	(२) सुती कापड (लाख मीटर)	16,747	14,411	12,603	8,552	6,493
4	खनिज उत्पादन -					
	(१) कोळसा (हजार मे. टन)	788	1,771	5,300	16,030	22,701
	(२) कच्चे मँगनीज (हजार मे. टन)	187	216	223	262	323

तक्ता क्रमांक/

बीज/

अनुक्रमांक					
Serial No.					
	बाब	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	स्थापित क्षमता (हजार किलोवॅट) ..	759	2,119	4,298	8,876
2	विजेची निर्मिती (दशलक्ष किलोवॅट तास)	3,268	9,134	18,751	37,311
3	विजेचा वापर (दशलक्ष किलोवॅट तास)				
	(अ) एकूण	2,720	7,650	14,034	30,775
	(ब) उद्योगांकरिता	1,853	5,312	8,130	14,706
4	महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळाकडून विद्युतीकरण केलेल्या शहरांची व खेड्यांची संख्या (प्रत्येक वर्षाअखेरची)	853	20,112	27,914	39,413

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.3

INDUSTRY AND MINING

2000 (8)	2001 (9)	2002 (10)	2003 (11)	2004 (12)	Item (2)
29,562	28,324	28,707	28,816	29,256	Number of working factories
1,231	1,201	1,182	1,172	1,193	Average daily number of workers (In thousand)
					Industrial production—
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	(i) Cotton yarn (Million kg.)
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	(ii) Cotton cloth (Lakh mt.)
					Mineral production—
27,698	28,754	30,830	31,359	32,912	(i) Coal (Thousand tonnes)
353	363	395	396	453	(ii) Manganese Ore (Th.tonne)

TABLE No. 29.4

ELECTRICITY

1995-96 (7)	2000-01 (8)	2001-02 (9)	2002-03 (10)	2003-04 (11)	Item (2)
10,039	12,959	12,963	12,963	12,903	Installed capacity (Thousand kw.)
51,326	62,317	64,138	64,740	66,991	Electricity generated (Million kwh.)
					Consumption (Million kwh.)
45,571	47,289	46,338	49,945	52,233	(a) Total
18,053	18,363	17,435	18,156	19,806	(b) Industrial
39,413	40,703	40,748	40,687	N.A.	Towns and villages electrified by M.S. Electricity Board (as at the end of each year)

29. निवडक निर्देशकांचा कल/

तपता क्रमांक/

सहकार/

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	1960-61 (3)	1970-71 (4)	1980-81 (5)	1990-91 (6)
1	सहकारी संस्थांची संख्या	31,565	42,603	60,747	1,04,620
2	त्यामधील सभासदांची संख्या (हजाराल)	4,191	8,581	14,783	26,903
3	खेळते मांडवल (कोटी रुपये)	291	1,490	5,210	2,4283
4	प्राथमिक कृषि पत संस्थांनी व बहुउद्देशीय संस्थांनी दिलेले कर्ज (कोटी रुपये)	43	133	250	800

टीप - वरील आकडे सर्व प्रकारच्या सहकारी संस्थांचे मिळून आहेत (त्यात सुपरवार्यांजिंग युनियन, विभागीय व जिल्हा बोर्ड, विमा कंपनी इत्यादी संस्थांचा अंतर्भाव आहे)

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.5

CO-OPERATION

1995-96	2000-01	2001-02	2002-03	2003-04	Item
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1,39,089	1,58,016	1,65,789	1,73,402	1,78,854	Co-operative Societies(No)
35,770	43,022	43,904	47,588	45,101	Members (In thousand)
50,439	1,34,440	1,49,697	1,72,864	1,70,466	Working capital (Crore Rs.)
1,510	3,734	4,036	3,825	4,050	Advances by primary agricultural credit and multipurpose societies (Crore Rs.)

Note - The above figures relate to all types of Co-operative societies (including supervising unions, divisional and district boards and insurance societies, etc.)

29. निवडक निर्देशकांचा कल/

तक्ता क्रमांक/

परिवहन आणि दळणवळण/

अनुक्रमांक

Serial

No.	बाब	1960	1970	1980	1985	1990
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	प्रत्येक वर्षाच्या ३१ मार्च रोजी असलेली रस्त्यांची लांबी (कि.मीटर)	37,757	62,703	1,38,613	1,51,671	1,72,859
2	चापरात असलेली वाहने (प्रत्येक वर्षाच्या एक जानेवारी रोजीची)					
(अ)	मोटारी	45,328	1,08,679	2,13,700	2,82,972	4,04,240
(ब)	सर्व प्रकारची वाहने	89,127	2,57,539	7,25,352	13,45,048	24,30,615

तक्ता क्रमांक/

शिक्षण/

बाब	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
प्राथमिक शिक्षण -	..	..	..	..
(पूर्व-प्राथमिक व्यतिरिक्त)	..	..	..	..
(१) संस्था (संख्या)	.. 34,594	45,143	51,045	57,744
(२) विद्यार्थी (हजारात)	.. 4,178	6,229	8,392	10,424
(३) शिक्षक (हजारात)	.. 113	185	222	268
माध्यमिक शिक्षण -	..	..	..	..
(१) संस्था (संख्या)	.. 2,468	5,339	6,119	9,992
(२) विद्यार्थी (हजारात)	.. 858	1,936	3,309	5,794
(३) शिक्षक (हजारात)	.. 35	77	114	182

E - अंदाजित / Estimated

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.6

TRANSPORT AND COMMUNICATION

1995 (8)	2001 (9)	2002 (10)	2003 (11)	2004 (12)	Item (2)
1,84,165	2,16,946	2,22,600	2,24,940	2,26,992	Length of roads as on 31st March of each year (kilometers)
					Motor vehicles in operation (as on 1st January of each year)
4,81,408	9,01,278	9,74,123	10,65,035	11,62,978	(a) Motor cars
36,21,331	66,07,054	71,91,175	79,29,040	87,25,151	(b) All types of vehicles

TABLE No. 29.7

EDUCATION

1996-97 (6)	2000-01 (7)	2001-02 (8)	2002-03(E) (9)	2003-04(E) (10)	Item (2)
					Primary education— (Excluding pre-primary)
62,342	65,960	66,398	67,062	67,291	(1) Institutions (No.)
11,717	11,857	11,779	11,837	11,689	(2) Students (In thousand)
302	313	307	315	322	(3) Teachers (In thousand)
					Secondary education—
13,646	15,389	15,703	16,917	17,985	(1) Institutions (No.)
7,615	9,267	8,911	9,864	10,122	(2) Students (In thousand)
229	255	248	267	273	(3) Teachers (In thousand)

29. निवडक निर्देशकांचा कल/TRENDS IN SELECTED INDICATORS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.8

अखिल भारतीय घाऊक किंमतीचे निर्देशांक (नवी मालिका)

ALL-INDIA WHOLESALE PRICE INDEX NUMBERS (NEW SERIES)

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष Year	मूलभूत पदार्थ Primary articles	इंधन, शक्ति दिवाबत्ती व वंगण पक्का माल Fuel, power, light and lubricants	उत्पादित पक्का माल Manufactured products	सर्व वस्तू All Commo- dities
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	भार/Weight @ —	(32.295)	(10.663)	(57.042)	(100.000)
1	1982-83	106.7	106.5	103.5	104.9
2	1985-86	125.7	129.8	124.5	125.4
3	1988-89	160.1	151.2	151.5	154.3
4	1991-92	218.3	199.0	203.4	207.8
5	1992-93	234.6	227.1	225.6	228.7
6	1993-94	250.9	262.4	243.2	247.8
	भार /Weight *—	(22.025)	(14.226)	(63.749)	(100.000)
7	1994-95	115.8	108.9	112.3	112.6
8	1995-96	125.3	114.5	121.9	121.6
9	1996-97	135.8	126.4	124.4	127.2
10	1998-99	156.2	148.5	133.6	140.7
11	1999-00	158.0	162.0	137.2	145.3
12	2000-01	162.5	208.1	141.7	155.7
13	2001-02	168.4	226.7	144.3	161.3
14	2002-03	174.0	239.2	148.1	166.8
15	2003-04	181.5	254.5	156.4	175.9

@ आधारभूत वर्ष/Base year : 1981-82=100 * आधारभूत वर्ष/Base year : 1993-94=100

आधार — आर्थिक सल्लागार, उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source — Office of the Economic Advisor, Ministry of Industry, Government of India, New Delhi

---

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.9

---

29. निवडक निर्देशकांचा कल/°

तक्ता क्रमांक/

कामगारांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक (नवीन मालिका)/

अनुक्रमांक Serial No.	केंद्र	बाब	भार Weight	1971-72	1981-82	1991-92
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	मुंबई (कॅलेंडर वर्ष १९६०=१००)	अन्न सर्वसाधारण निर्देशांक	59.9 100.00	204 190	508 460	255 234
2	सोलापूर (कॅलेंडर वर्ष १९६०=१००)	अन्न सर्वसाधारण निर्देशांक	59.9 100.00	214 198	544 499	242 234
3	नागपूर (कॅलेंडर वर्ष १९६०=१००)	अन्न सर्वसाधारण निर्देशांक	53.08 100.00	210 192	505 469	229 230
4	पुणे (कॅलेंडर वर्ष १९६१=१००)	अन्न सर्वसाधारण निर्देशांक	50.60 100.00	189 176	490 432	251 226
5	नाशिक (कॅलेंडर वर्ष १९८२=१००)	अन्न सर्वसाधारण निर्देशांक	52.9 100.00	...	...	247 236
6	जळगाव (कॅलेंडर वर्ष १९६१=१००)	अन्न सर्वसाधारण निर्देशांक	55.98 100.00	203 188	530 472	247 228
7	नांदेड (कॅलेंडर वर्ष १९६१=१००)	अन्न सर्वसाधारण निर्देशांक	60.26 100.00	210 198	579 523	238 234
8	ओरंगाबाद (कॅलेंडर वर्ष १९६१=१००)	अन्न सर्वसाधारण निर्देशांक	53.65 100.00	201 190	548 496	247 227
9	कोल्हापूर (कॅलेंडर वर्ष १९८२=१००)	अन्न सर्वसाधारण निर्देशांक	55.64 100.00	...	...	249 230
10	अकोला (कॅलेंडर वर्ष १९८२=१००)	अन्न सर्वसाधारण निर्देशांक	62.30 100.00	...	...	237 229

@ आधारभूत वर्ष/ Base year : 1982=100

** पायाभूत वर्ष १९८२ मधील निर्देशांक पायाभूत वर्ष १९६०/१९६१ मध्ये रूपांतरित करण्यासाठी वापरावयाचा गुणक.

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.9

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR WORKING CLASS (NEW SERIES)

**जोडणारा						
2000-01	2001-02	2002-03	2003-04	गुणक Linking factor	Item	Centre
(8)	@ (9)	@ (10)	@ (11)	(12)	(3)	(2)
541	556	562	583	5.44	Food	Mumbai
512	536	565	588	5.12	General Index	(Calendar year 1960=100)
451	454	466	491	5.37	Food	Solapur
466	477	490	509	5.03	General Index	(Calendar year 1960=100)
439	448	460	471	5.24	Food	Nagpur
469	487	496	507	4.99	General Index	(Calendar year 1960=100)
513	523	548	580	4.86	Food	Pune
501	519	534	561	4.53	General Index	(Calendar year 1961=100)
461	474	474	487	...	Food	Nashik
477	503	517	537	...	General Index	(Calendar year 1982=100)
477	489	493	507	5.12	Food	Jalgaon
449	464	474	490	4.78	General Index	(Calendar year 1961=100)
469	475	495	510	5.51	Food	Nanded
466	474	494	508	5.01	General Index	(Calendar year 1961=100)
483	493	507	531	5.63	Food	Aurangabad
479	502	523	542	5.18	General Index	(Calendar year 1961=100)
489	509	539	553	...	Food	Kolhapur
466	488	517	535	...	General Index	(Calendar year 1982=100)
466	488	497	505	...	Food	Akola
459	479	490	507	...	General Index	(Calendar year 1982=100)

Linking factor for converting index number with base 1982 into with base 1960/1961.

29. निवडक निर्देशकांचा कल/
तक्ता क्रमांक/
राज्य उत्पन्न (सुधारित मालिका)/

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	1993-94 (3)	1995-96 (4)	1998-99 (5)
1	चालू किमतीनुसार राज्य उत्पन्न			
	(अ) राज्य उत्पन्न (कोटी रुपयांत)	1,01,767	1,40,730	1,86,364
	(ब) राज्य उत्पन्नाचा निर्देशांक (आधार १९९३-९४=१००)	100	138.3	183.1
	(क) दरडोई राज्य उत्पन्न (रुपयांत)	12,183	16,152	20,143
	(ड) दरडोई राज्य उत्पन्नाचा निर्देशांक (आधार १९९३-९४=१००)	100	132.6	165.3
2	स्थिर किमतीनुसार राज्य उत्पन्न (१९९३-९४)			
	(अ) राज्य उत्पन्न (कोटी रुपयांत)	1,01,767	1,15,188	1,31,368
	(ब) राज्य उत्पन्नाचा निर्देशांक (आधार १९९३-९४=१००)	100	113.2	129.1
	(क) दरडोई उत्पन्न (रुपयांत)	12,183	13,221	14,199
	(ड) दरडोई उत्पन्नाचा निर्देशांक (आधार १९९३-९४=१००)	100	108.5	116.5

* अस्थायी/Provisional

टीप — दरडोई उत्पन्नाचे आकडे तयार करताना वर्षमध्य लोकसंख्येचे आकडे वापरण्यात आले आहेत.

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.10

STATE INCOME (REVISED SERIES)

1999-2000*	2000-01*	2001-02*	2002-03*	2003-04*	Item
(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
					I. Net State Domestic Product at current prices—
2,16,674	2,10,267	2,35,117	2,66,435	2,90,410	(a) State income (Rs. in crore)
212.9	206.6	231.0	261.8	285.4	(b) Index No. of State income (Base : 1993-94=100)
22,978	21,891	24,044	26,858	28,848	(c) Per capita State income (in Rs.)
188.6	179.1	197.4	220.5	236.8	(d) Index No. of per capita State income (Base : 1993-94=100)
					II Net State Domestic product at constant (1993-94) prices—
1,43,863	1,36,712	1,43,314	1,56,376	1,68,776	(a) State income (Rs. in crore)
141.4	134.3	140.8	153.7	165.8	(b) Index No. of State income (Base : 1993-94=100)
15,257	14,233	14,656	15,764	16,765	(c) Per capita income (In Rs.)
125.2	116.8	120.3	129.4	137.6	(d) Index No. of Per capita income (Base : 1993-94=100)

Note—While calculating per capita income mid-year population has been used.

रूपांतर गुणके/CONVERSION FACTORS

1. लांबी/LENGTH

- 1 फूट /Foot = 30.48 सेंटीमीटर (तंतोतंत) /Centimetres(Exact)
- 1 मीटर /Metre = 1.09361 चार/Yard
- 1 चार /Yard = 0.9144 मीटर (तंतोतंत) /Metre(Exact)
- 1 किलोमीटर /Kilometre = 0.62137 मैल /Mile
- 1 मैल /Mile = 1.609344 किलोमीटर (तंतोतंत) /Kilometres (Exact)

2. क्षेत्रफळ/AREA

- 1 चौ. फूट /sq. Foot = 9.2903 चौ. डेसीमीटर /sq. Decimetres
- 1 हेक्टर /Hectare = 2.47105 एकर /Acres
- 1 एकर /Acre = 0.404686 हेक्टर /Hectare
- 1 चौ. किलोमीटर /sq. Kilometre = 0.386101 चौ.मैल /sq. Mile
- 1 चौ. मैल /sq. Mile = 2.58999 चौ. किलोमीटर /sq. Kilometres

3. वजन/WEIGHT

- 1 किलोग्रॅम /Kilogram = 2.20462 पौंड /Pounds = 1.07169 शेर /Seers
- 1 मेट्रिक टन /Metric Tonne = 0.9842 टन/Ton = 26.7923 मण /Maunds
- 1 पौंड / Pound = 0.453592 किलोग्रॅम /Kilogram
- 1 टन /Ton = 1.01605 मेट्रिक टन /Metric Tonnes

4. धारकता/CAPACITY

1 गॅलन (इंपिरियल) / Gallon (Imp.) = 4.54596 लिटर्स /Litres

1 लिटर /Litre = 0.219976 गॅलन (इंपिरियल) /Gallon (Imp.)

1 गॅलन (U.S.) /Gallon (U.S.) = 3.78533 लिटर्स /Litres = 0.83268 गॅलन (इंपिरियल)/Gallon (Imp.)

5. मेट्रिक परिमाणे/METRIC UNITS

लांबी / Length : 1 किलोमीटर /Kilometre = 1,000 मीटर /Metres

1 मीटर/Metre = 1,000 मिलीमीटर / Millimetres

क्षेत्रफळ /Area : 1 चौ.किलोमीटर /sq.Kilometre = 100 हेक्टर / Hectares

1 हेक्टर /Hectare = 10,000 चौ.मीटर /sq. Metres

वजन / Weight : 1 टन /Tonne = 1,000 किलोग्रॅम / Kilograms = 10 क्विंटल / Quintals

1 किलोग्रॅम /Kilogram = 1,000 ग्रॅम / Grams

GOVERNMENT CENTRAL PRESS, MUMBAI
